

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

**DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
ZEKİ ALASYA-METİN AKPINAR FİLMLERİ**

Serkan AYDEMİR

Danışman

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ağustos, 2019

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
ZEKİ ALASYA-METİN AKPINAR FİLMLERİ

Serkan AYDEMİR

Danışman

Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ağustos, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Serkan
Soyadı : AYDEMİR
Bölümü : Türkçe Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : “Değerler Eğitimi Bağlamında Zeki Alasya-Metin Akpınar Filmleri”
İngilizce Adı : “Zeki Alasya-Metin Akpınar Films in the Context of Values Education”

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Serkan AYDEMİR

İmza:

KABUL VE ONAY

Serkan Aydemir tarafından hazırlanan “**Değerler Eğitimi Bağlamında Zeki Alasya-Metin Akpınar Filmleri**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Yavuz BAYRAM)

(Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

.....

Başkan: (Prof. Dr. Yavuz BAYRAM)

(Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç. Dr. Cafer ÖZDEMİR)

(Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç. Dr. Yakup POYRAZ)

(Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

.....

Bu tezin **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Anabilim Dalı, **Türkçe Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Eşime, kızıma ve kasım ayında doğacak küçük bebeğime”

TEŞEKKÜR

Bu tezi hazırlama aŐamasında yardımını ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen, sabrı, hoŐgörösü ve ilmiyle bana yol gösteren, insani değerleriyle her olumsuzlukta yanımda olan, kendisi ile çalıŐmaktan ve yanımda bulunmaktan onur duyduğum değerli hocam Prof. Dr. Yavuz BAYRAM'a, eğitim sürecimde bana yardımcı olan Türkçe Eğitimi Bölümü'ndeki bütün hocalarıma; her anımda yanımda olan sevgili eşime, canım kızım Ece'ye, bugünlere gelmemi sağlayan anneme, babama, dost ve arkadaşlarıma teŐekkürü bir borç bilirim.

DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ZEKİ ALASYA-METİN AKPINAR FİLMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Serkan AYDEMİR

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2019

ÖZ

Değerler eğitimi, değerlerin kontrollü olarak bireylere verilme sürecidir. Bu süreçte, edebiyat, tarih, felsefe vb. dallardan yararlanır. Aynı şekilde okullarda eğitim gören bireyler de müfredat programları yoluyla kontrollü olarak değerler eğitimini alırlar. Fakat kontrolsüz, değer olarak içselleştirilmiş davranışlar da bireyler açısından büyük tehlike oluşturmaktadır. Değerleri içinde buldukları çevre ve olaylara göre algılayan bireyler hırsızlığı, yalan söylemeyi, sorumsuzluğu vb. birçok yanlış davranışı bir değer olarak algılayabilir. Bireyler tarafından değer olarak kabul edilen davranışlar sadece yazılmış olan metinlerden, okuldaki eğitim müfredatından ya da toplumdan görülerek içselleştirilmez. Doğru veya yanlış davranışların değer olarak topluma servis edilmesini sağlayan en önemli kaynaklardan biri de kuşkusuz radyo ve televizyon kanallarıdır. Geçmişten günümüze severek ve gülerek izlediğimiz Türk film ve dizilerinde doğru davranışların yanında birçok yanlış davranış da değer olarak topluma aktarılmıştır. Doğru davranışları değer olarak kabul eden toplumların ayakları yere basar, bu tür toplumlar akli ve bilimi ön planda tutar, gerçeğe hayali birbirinden ayırabilir. Bu da toplumsal ve kolektif bir şekilde kalkınmayı, gelişmişliği, birbirine saygı ve sevgiyi ve en önemlisi insanların kendilerini gerçekleştirmesini sağlar. Değer yargıları zayıf olan toplumlarda ise bireyler kısa yoldan zengin olma hayali kurarlar. Hedeflerine ulaşmak için her yolu denerler. Hırsızlık, dolandırıcılık, yalan, iftira vb. Hayallerin içinde kaybolup gerçekliği unuturlar. Özgün bir ürün ortaya koymak için çaba sarf etmezler. Ya hiçbir ürün ortaya koymazlar ya da yapılmış olanı taklit ederler. Bu da toplumsal çöküşü ve dolandırılma vakalarını beraberinde getirir. İzleyicilerle iletişim kuran ve bir sosyalleşme aracı haline gelen sinema,

bireyle doğrudan temas kurarak toplumu şekillendirebilir ve yönetebilir. Bu araştırmanın konusu, Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın filmleri kullanılarak bir çocuğun doğumunda başladığı ve hayatının geri kalanında sürekli yer aldığı eğitim sürecinde değerler eğitimi verilebilmesidir. Bireysel olarak incelendiğinde her biri ayrı bir değer içeren bu filmler, çocuğun karakterini şekillendirmek için bir araç olarak kullanılabilir. Fakat bu filmler de topluma değer olarak gösterilen birçok yanlış davranışı bünyelerinde barındırmaktadır. İzleyiciler, filmlerde kendilerine verilen olumlu ve olumsuz davranışların farkına varmalıdır. Burada temel hedef; çocuğa ailede aldığı değerlerin ötesinde değerler eğitimi sunmak, çocukta istendik davranışlar oluşturmak ve sahip olunan değerler bakımından ortalama bir standarda ulaşmaktır. Bu çalışmada, bazı yabancı kaynaklardan da önemli bilgilere ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sinema, Toplumsal Değer, Değerler Eğitimi, Zeki Alasya, Metin Akpınar

Sayfa Sayısı : XVI+137

Danışman : Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

İkinci Danışman : -

ZEKI ALASYA-METIN AKPINAR FILMS IN THE CONTEXT OF VALUES EDUCATION

MS Thesis

Serkan AYDEMİR

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August 2019

ABSTRACT

Values education is the process of giving values to people restrainedly. It is benefitted from literature, history, philosophy etc. to give values to people restrainedly. Besides, people go to school take values education restrainedly by curriculum. But, as uncontrolled, internalized behaviors are big dangers for people. People who sense values according to his or her environment and actions can sense as a value like robbery, telling lie and unresponsibility. Behaviors which accepted by people as values cannot be internalized from only written texts, curriculum or society. One of the most important sources serve to society correct or incorrect behaviors as values, undoubtedly, are radio and TV channels. Up to now, not good behaviors but bad ones were transferred people as a value in Turkish films and series watched and loved much. Society, accept good behaviors as a value, feet on the ground, take wisdom and science to forefront, separate the real from the unreal. This ensure, social and collective developing, respect and love to each other, the most important self-actualization. People who have weak value judge dream to be

rich by a very short way. They try all the ways to accomplish their goals. They forget the real in dreams like robbery, swindle, lies and slanders. They don't try to make a unique product. They don't even do or they imitate the one done before. This entails the social collapse and grift news. Cinema, interacts with audience and becomes a tool of socializing, can shape and rule the society by interacts with people directly. The subject of this research is to give value education to a child from birth and all his or her school life by Zeki Alasya and Metin Akpınar movies. When we study one by one, we can use these movies, including a value, as a means to shape the child's character. However, these movies have bad behaviors shown to people as values. People should notice the good and bad behaviours given in these movies. The basic target is to serve values education beyond taken from the family, to constitute desired behaviors and to reach a standard possessing values. In this study, it is also reached some important information from foreing sources.

Key Words : Cinema, Social Value, Values Education, Zeki Alasya, Metin Akpınar

Number of Pages : XVI+137

Advisor : Prof. Dr. Yavuz BAYRAM

Co-advisor : -

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜR	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
TABLolar LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Problem Cümlesi.....	2
1.3 Alt Problemler	2
1.4 Varsayımlar	2
1.5 Tezin Amacı.....	3
1.6 Tezin Önemi.....	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1 Değerler.....	5
2.2 Değerler Eğitimi	9
2.3 Sinema-Edebiyat İlişkisi.....	13
2.4 Türk Sinemasının Tarihi ve Değerler Eğitimi.....	14
2.5 Zeki Alasya'nın Hayatı ve Sanatsal Çalışmaları.....	24
2.5.1 Filmleri, Dizileri ve Tiyatro Oyunları	24
2.6 Metin Akpınar'ın Hayatı ve Sanatsal Çalışmaları.....	28
2.6.1 Filmleri, Dizileri ve Tiyatro Oyunları	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
III. YÖNTEM	32
3.1 Araştırmanın Modeli	32
3.2 Evren ve Örneklem	32
3.3 Sınırlılıklar.....	32
3.4 Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi.....	32
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
IV. BULGULAR VE YORUMLAR.....	34

4.1 Zeki Alasya ve Metin Akpınar Filmleri ve Değerlendirilmesi.....	34
4.1.1 Salak Milyoner (1974).....	34
4.1.2 Köyden İndim Şehire (1974).....	38
4.1.3 Mirasyediler (1974).....	43
4.1.4 Beş Milyoncuk Borç Verir Misin (1975).....	47
4.1.5 Nereden Çıktı Bu Velet (1975).....	51
4.1.6 Güler Misin Ağlar Mısın (1975).....	55
4.1.7 Nereye Bakıyor Bu Adamlar (1976).....	60
4.1.8 Her Gönülde Bir Aslan Yatar (1976).....	63
4.1.9 Hasip ile Nasip (1976).....	66
4.1.10 Aslan Bacanak (1977).....	69
4.1.11 Sivri Akıllılar (1977).....	72
4.1.12 Cafer'in Çilesi (1978).....	76
4.1.13 Petrol Kralları (1978).....	79
4.1.14 Köşe Kapmaca (1979).....	83
4.1.15 Vay Başımıza Gelenler (1979).....	85
4.1.16 Şaka Yapma (1981).....	89
4.1.17 Baş Belası (1982).....	93
4.1.18 Dönme Dolap (1983).....	96
4.1.19 Davetsiz Misafir (1983).....	99
4.1.20 Yanlış Numara (1985).....	102
4.1.21 Patron Duymasın (1985).....	105
4.1.22 Namus Düşmanı (1986).....	109
4.1.23 Güle Güle (1999).....	111
4.1.24 Rus Gelin (2003).....	114
4.2 Zeki Alasya-Metin Akpınar Filmlerinin Toplumsal Etkileri.....	117
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	119
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	119
5.1 Sonuç.....	119
5.2 Tartışma.....	119
5.3 Öneriler.....	122
KAYNAKÇA.....	124
EKLER.....	129
ÖZGEÇMİŞ.....	137

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Schwart'ın Değer Sınıflandırması.....	6
Tablo 2: Spranger'in Değer Sınıflandırması	8
Tablo 3: Rokeach'ın Değer Sınıflandırması.....	9
Tablo 4: Ülkeler ve Ortak Değerler	10
Tablo 5: Salak Milyoner Film Değerlerin Dağılımı	38
Tablo 6: Salak Milyoner Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	38
Tablo 7: Salak Milyoner Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	38
Tablo 8: Köyden İndim Şehire Film Değerlerin Dağılımı.....	42
Tablo 9: Köyden İndim Şehire Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	42
Tablo 10: Köyden İndim Şehire Flmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	42
Tablo 11: Mirasyediler Film Değerlerin Dağılımı	46
Tablo 12: Mirasyediler Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	46
Tablo 13: Mirasyediler Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	47
Tablo 14: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Film Değerlerin Dağılımı	50
Tablo 15: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı51	
Tablo 16: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı 51	
Tablo 17: Nereden Çıktı Bu Velet Film Değerlerin Dağılımı	54
Tablo 18: Nereden Çıktı Bu Velet Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	55
Tablo 19: Nereden Çıktı Bu Velet Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	55
Tablo 20: Güler Misin Ağlar Mısın Film Değerlerin Dağılımı	59
Tablo 21: Güler Misin Ağlar Mısın Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	59
Tablo 22: Güler Misin Ağlar Mısın Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	59
Tablo 23: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Film Değerlerin Dağılımı	62
Tablo 24: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	63
Tablo 25: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	63
Tablo 26: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Film Değerlerin Dağılımı.....	65
Tablo 27: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	66
Tablo 28: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	66
Tablo 29: Hasip ile Nasip Film Değerlerin Dağılımı	69
Tablo 30: Hasip ile Nasip Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	69
Tablo 31: Hasip ile Nasip Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	69
Tablo 32: Aslan Bacanak Film Değerlerin Dağılımı.....	72
Tablo 33: Aslan Bacanak Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	72
Tablo 34: Aslan Bacanak Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	72
Tablo 35: Sivri Akıllılar Film Değerlerin Dağılımı.....	75
Tablo 36: Sivri Akıllılar Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	75
Tablo 37: Sivri Akıllılar Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	75
Tablo 38: Cafer'in Çilesi Film Değerlerin Dağılımı	79
Tablo 39: Cafer'in Çilesi Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	79
Tablo 40: Cafer'in Çilesi Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	79
Tablo 41: Petrol Kralları Film Değerlerin Dağılımı	82
Tablo 42: Petrol Kralları Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	82
Tablo 43: Petrol Kralları Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı	83
Tablo 44: Köşe Kapmaca Film Değerlerin Dağılımı.....	85
Tablo 45: Köşe Kapmaca Film Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	85
Tablo 46: Köşe Kapmaca Film Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	85
Tablo 47: Vay Başımıza Gelenler Film Değerlerin Dağılımı.....	88

Tablo 48: Vay Başımıza Gelenler Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	88
Tablo 49: Vay Başımıza Gelenler Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	89
Tablo 50: Şaka Yapma Filmi Değerlerin Dağılımı.....	92
Tablo 51: Şaka Yapma Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	92
Tablo 52: Şaka Yapma Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	92
Tablo 53: Baş Belası Filmi Değerlerin Dağılımı	95
Tablo 54: Baş Belası Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	95
Tablo 55: Baş Belası Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	95
Tablo 56: Dönme Dolap Filmi Değerlerin Dağılımı	98
Tablo 57: Dönme Dolap Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	98
Tablo 58: Dönme Dolap Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	98
Tablo 59: Davetsiz Misafir Filmi Değerlerin Dağılımı	101
Tablo 60: Davetsiz Misafir Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	102
Tablo 61: Davetsiz Misafir Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	102
Tablo 62: Yanlış Numara Filmi Değerlerin Dağılımı.....	105
Tablo 63: Yanlış Numara Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı.....	105
Tablo 64: Yanlış Numara Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	105
Tablo 65: Patron Duymasın Filmi Değerlerin Dağılımı	108
Tablo 66: Patron Duymasın Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	108
Tablo 67: Patron Duymasın Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	109
Tablo 68: Namus Düşmanı Filmi Değerlerin Dağılımı	111
Tablo 69: Namus Düşmanı Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	111
Tablo 70: Namus Düşmanı Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	111
Tablo 71: Güle Güle Filmi Değerlerin Dağılımı	114
Tablo 72: Güle Güle Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	114
Tablo 73: Güle Güle Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı	114
Tablo 74: Rus Gelin Filmi Değerlerin Dağılımı.....	117
Tablo 75: Rus Gelin Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı	117
Tablo 76: Rus Gelin Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı.....	117

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Salak Milyoner	131
Şekil 2: Köyden İndim Şehire.....	131
Şekil 3: Mirasyediler.....	131
Şekil 4: Beş Milyoncuk Verir Misin.....	131
Şekil 5: Nereden Çıktı Bu Velet	132
Şekil 6: Güler Misin Ağlar Mısın	132
Şekil 7: Nereye Bakıyor Bu Adamlar	132
Şekil 8: Her Gönülde Bir Aslan Yatar	132
Şekil 9: Hasip ile Nasip	133
Şekil 10: Aslan Bacanak	133
Şekil 11: Sivri Akıllılar.....	133
Şekil 12: Cafer'in Çilesi	133
Şekil 13: Petrol Kralları	134
Şekil 14: Köşe Kapmaca.....	134
Şekil 15: Vay Başımıza Gelenler.....	134
Şekil 16: Şaka Yapma.....	134
Şekil 17: Baş Belası	135
Şekil 18: Dönme Dolap	135
Şekil 19: Davetsiz Misafir	135
Şekil 20: Yanlış Numara.....	135
Şekil 21: Patron Duymasın	136
Şekil 22: Namus Düşmanı	136
Şekil 23: Güle Güle	136
Şekil 24: Rus Gelin	136

SİMGELER VE KISALTMALAR

TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayımları
EBE	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
DEM	Değerler Eğitimi Merkezi
vb.	Ve benzerleri
s.	Sayfa
c.	Cilt
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TRT	Türkiye Radyo Televizyonu
TV	Televizyon
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
E.T.	Erişim tarihi

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Eğitim, çocuğun doğduğu anda başlayıp hayatının geri kalan süresince kesintisiz olarak içinde bulunduğu bir süreçtir. Bu sürecin temelleri aile ile geçirilen okul öncesi dönemde atılmaktadır. Çocuk, algı ve değerlendirme yeteneklerini ailesinden aldığı değer ve kültür çerçevesinde oluşturmaya başlar. Bu anlamda bahse konu dönemde çocuğun gelişimi, öz benlik ve öz yeterlik algısı ailesinin ona yaklaşımı ve sunduğu imkânlar çerçevesinde gelişmektedir. Sosyal devlet ilkesinin benimsendiği Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde ise prensip olarak eğitimin eşitleyici bir yapıda olması hedeflenmektedir. Çocuğun aile içinde aldığı değerlerin üstüne eşitleyici ve dengeleyici değerler verilmek suretiyle sınıf içinde bir ortalama standarda ulaşmak ana hedeflerden biridir.

Eğitim sürecinin transformasyonel kapasitesi ve gücü bilinen bir gerçeklik olmakla birlikte, ilgili kapasite nedeniyle devletlerin politikalarına tabi olmaktadır. Toplumu dönüştürücü ve birleştirici güce sahip eğitimin temel taşlarından olan sınıf öğretmenlerinin ilgili dönüşüm ve gelişim sürecinde ise büyük bir rolü bulunmaktadır.

1.1 Problem Durumu

Değer yargıları zayıf olan toplumlarda bireyler kısa yoldan zengin olma hayali kurarlar. Hedeflerine ulaşmak için her yolu denerler. Hayallerin içinde kaybolup gerçekliği unuturlar. Özgün bir ürün ortaya koymak için çaba sarf etmezler. Ya hiçbir ürün ortaya koymazlar ya da yapılmış olanı taklit ederler. Bu da toplumsal çöküşü ve dolandırılma vakalarını beraberinde getirir. Toplumsal değerlerden uzak yetişen bireyler, her şeyi parayla satın alabileceklerini zannederler. Bu yanlış aileler çocuklarını yetiştirirken en başta yapmaktadırlar. Çocuklarının doktor, mimar, mühendis olmasını isteyen aileler, bu meslekleri çocuklarına dikte ederken mesleklerin parasal durumlarını düşünmektedir.

Ne var ki ailelerinin istekleriyle geliri iyi olan meslekleri seçen bireyler, çoğunlukla hayatları boyunca mutluluk nedir bilmezler. Çoğu aile, çocuğunun iyi bir meslek

sahibi olmasının yanında topluma faydalı olması gerektiğini aklına bile getirmez. Bu anlayışla yetişen çocuklar, parayı insandan daha üstün görür.

Bu şekilde yetiştirilen bireyler, bir iş yerinin sahibi olduklarında kendilerine daha az paraya daha çok çalışacak köle ararlar. Bu anlayışa sahip aileler, çocuklarını evlendirirken de maddi imkânları çocuklarının mutluluğundan önde görürler. Toplumumuzda boşanma oranlarının yükselmesinin önemli sebeplerinden biri budur. “Bireyin aile içinde kazandığı bilgi, tutum ve değerler sağlam temelli ve diğer değerler ile uyumlu olmalıdır. Aileden sonra toplumun etkisi başlar. Birey toplum içinde yaşarken gelenek, görenek, örf âdet ve töre ile ilgili değerleri, bilgileri ve tutumları öğrenmeye başlar.” (Ulusoy ve Dilmaç, 2014, s. 85)

Zeki Alasya-Metin Akpınar filmleri komedi filmleri olması nedeniyle toplumun büyük bir kesimi tarafından izlenilmiş ve izlenilmeye devam edilen filmlerdir. Bu bakımdan bu filmlerin, birçok olumlu-olumsuz davranışı bünyesinde barındırdığı düşünülmektedir. Değerler eğitimi bağlamında bu olumlu-olumsuz davranışları tespit edebilmek Türk sinemasının gelişmesi ve izleyicilerin bilinç kazanması açısından önemlidir. Bundan dolayı değerler eğitimi bağlamında Zeki Alasya-Metin Akpınar’ın birlikte oynadığı yirmi dört filmin değerlendirmesi, bir çalışma olarak ele alınmıştır.

1.2 Problem Cümlesi

Değerler eğitimi bağlamında Zeki Alasya-Metin Akpınar filmleri, toplumun kültürüne uygun ya da uygun olmayan hangi davranışları barındırmaktadır?

1.3 Alt Problemler

Değerler eğitimi bağlamında sinemadan nasıl yararlanılabilir?

Değerler eğitimi bağlamında sinemanın sağladığı veya sağlayabileceği katkılar nelerdir?

Değerler eğitimi bağlamında sinema kaynaklı sorunlar nelerdir?

Değerler eğitimi bağlamında sinemanın en üst düzeyde katkısı için neler yapılabilir?

1.4 Varsayımlar

Zeki Alasya-Metin Akpınar filmleri, değerler eğitimi bağlamında toplumun kültürüne uygun davranışlar barındırmaktadır.

Zeki Alasya-Metin Akpınar filmleri, değerler eğitimi bağlamında toplumun kültürüne uygun olmayan davranışlar barındırmaktadır.

1.5 Tezin Amacı

Bu çalışmanın amacı; 1974 yılından başlayarak Türk sinemasında “Zeki Alasya-Metin Akpınar Filmleri” adıyla çekilen, toplumun severek ve çoğunlukla gülerек izlediği 24 filmde topluma verilen iyi ve kötü mesajların, topluma gösterilen doğru ve yanlış davranışların, değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmesidir. Bu çalışmada ayrıca, Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerinde yer alan değerler ve değerlerin gerçekleşebilmesi için değer olarak kabul gören olumsuz davranışlar incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilerin değerler eğitimi bağlamında, Türk sinemasının diğer unutulmaz yapımlarına eleştirel yaklaşım sağlayacağı, bu unutulmaz yapımları seyreden bireylerde değerler bakımından farkındalık oluşturabileceği, Türk sinemasının ve dizi sektörünün bundan sonra gerçekleştireceği projelere ve bu projeleri gerçekleştirenlere; değerlerin topluma doğru aktarılması ve kötü davranışların toplum tarafından bir değer olarak benimsenmemesi için ışık tutabileceği düşünülmektedir.

1.6 Tezin Önemi

Bir filmin ya da film serisinin değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmesine dayanan çalışma, günümüzde yok denecek kadar azdır. Bu durum, sinema ürünlerinin bireylere doğru davranışları değer olarak verip vermediğinin eleştirel olarak ortaya konulamamasına neden olmaktadır. 1974 yılından bugüne Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerini izleyen bireylerin, olumlu davranışları değer olarak kazanmalarının yanı sıra birçok olumsuz davranış da değer olarak benimsediği düşünülmektedir. Bireylerin, izledikleri yapımlardan gizil olarak aldıkları olumlu olumsuz davranış örüntülerini günlük hayatlarında sergilemeye başladıkları varsayılmaktadır.

Bayram (2012, s. 1-28), çalışmasında kendi değerlerimizin önemine dikkat çekmiştir. Bildiride, değerler eğitiminin esasıyla ilgili şöyle bir vurgu yer almaktadır: “Değerler eğitiminde esas olan, Batı’nın değerlerinden çok kendi değerlerimiz olmalıdır. Söz gelimi Batı dünyası gençleri cesur, atılgan, farklı ve çağdaş olmalarını sağlayacak değerlerle yetiştirmeye çalışırken ortaya sağduyudan

uzak, söz dinlemez, çevresiyle uyumsuz gençler çıkmıştır. Keza bütün ahlâkî değerleri küçümseyen ve kendini dünyanın merkezi zanneden bencil gençlerin sorumlusu da aldıkları eğitim ve yaşadıkları sosyal ortamın gerçekleridir.”

Bu çalışmadan, ele alınan filmlerin geçmişten günümüze insan davranışlarına ve bu davranışların topluma etkisine dair tam olarak bir çıkarımda bulunamayız. Fakat bu filmlerin, insanların olumsuz davranışlarla ilgili değer yanlışlarına sahip olmalarına az da olsa katkısı olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmayı okuduktan sonra Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerini izleyen bireylerin filmlerde ortaya konulan olumsuz davranışları değer kategorisinden çıkarmaları, olumlu davranışları ise kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olacak bir değer olarak hak ettikleri yere koymaları beklenmektedir.

Bireylerin Zeki-Metin filmlerinde ortaya konulan olumlu ve olumsuz davranışların farkına varmaları, izledikleri veya izleyecekleri diğer filmler için de olumsuz davranışların farkına varıp filmlerle ilgili gerekli eleştirileri yapabilmelerini ve bu konuda film yapımcılarının daha dikkatli olmasını sağlayacaktır. Böylelikle adam öldürmeyi, kavga etmeyi, insanları dolandırmayı, yalan söylemeyi, küfür etmeyi özendiren filmler yerine; güldürürken düşündüren, insanları rencide etmeyen, düşünsel bağlamda daha sağlıklı nesillerin yetişmesine yardımcı olacak filmler üretilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Değerler

Değer kavramına ilişkin literatürde çeşitli tanımlara yer verilmiştir. Bilimsel araştırmalarda ilk kez Znaniecki tarafından sarf edilen değer kavramı Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamına gelen “valare” kelimesinden türetilmiştir (Bilgin, 1995, s. 83).

Değer kavramı, “bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini içeren maddi ve manevi unsurların tamamı olarak tanımlamıştır [Değer Kavramı: (TDK, 2018)].” Bireyin toplumla etkileşimi sonucunda özümlediği ve davranışlarını yönlendiren standartlardır. (Akbaş, 2004, s. 44) Bu tanımlamaya göre değer kavramı; bireysel değerler ve toplumsal değerler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bireysel değerler güdü, karar verme, tutum, ihtiyaç gibi kavramları içerirken; toplumsal değerler sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramları içerir. Doğanay (2006, s. 258) çalışmasında değer kavramını hayatı etkileyebilecek öneme sahip düşünceler olarak ifade etmiştir.

Huitt’e (2004, s. 1) göre değer kavramı; “iyilik, güzellik veya kıymet seviyelerini belirleme ölçütleri olarak edebiyattaki sınırsız düşüncelerden davranışlara kadar her şey olarak tanımlanmıştır.” Değer eğitimi çalışmalarının önemli isimlerinden birisi olan Schwartz (1994, s. 2) ise; değer kavramını “bireyin ya da toplumun yaşamlarına yön verebilen, karşılaşılan durumlara göre önemi değişen ölçütler ya da hedefler olarak açıklamıştır.” Schwartz’ın tanımına göre değerler; ilk önce bireyin, daha sonra grubun ve dolayısıyla topluma duygusal yoğunluk kattığı için toplumun davranışlarını yönlendirebilir. Bu sayede toplumsal oluşumların davranışlarının sebeplerini anlayarak karara varılmasını sağladığı için tüm insanlığa faydalı olur. Literatürdeki yaygın görüşe göre değer kavramının beş özelliği vardır (Schwartz, 1994, s. 2): Değer; inançtır, istenilen durumlar veya davranış şekillerine ilişkindir ve belirli durumları aşar. Değerler; davranışlar, insanlar ve olayların

seçiminde veya değerlendirilmesinde rehberlik eder. Değerler; değer öncelikleri sistemi oluşturmak için, diğer değerlere göre önem sırasına göre sıralanmıştır.

Schwartz'a göre sosyal gruplar ve kişiler, toplumsal bağlamda gerçeklerle baş edebilmek için insan varlığının doğasında var olan bilgileri ihtiyaç duydukları zaman kullanabilecekleri değerler şekline dönüştürürler. İnsanlığın üstesinden gelmek zorunda olduğu üç evrensel gereklilik vardır. Dolayısıyla sosyal gruplar ve kişiler, değerleri bahsedilen üç evrensel gerekliliği karşılayacak şekilde sınıflarlar. “Birincisi; bireylerin biyolojik organizmalar olarak ihtiyaçlarını karşılayan değerler. İkincisi; eşgüdümlü sosyal etkileşimin şartlarını sağlayan değerler. Üçüncüsü; toplumsal grupların düzgün çalışması ve hayatta kalması için gerekli olan değerler (Schwartz, 1994, s. 3).”

Schwartz'a göre insanlığın ihtiyaç duyduğu üç evrensel gereklilikten, motivasyonel olarak birbirinden farklı, içerisinde 56 değer bulunduran, 10 farklı değer türü türetilmiştir, bu değerler Tablo 1’de gösterilmiştir (Schwartz, 1994, s. 4, Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000, s. 3).

Tablo 1: Schwart'ın Değer Sınıflandırması

Tanım	Örnek Değerler	Kaynaklar
Güç (power): Toplumsal konum ve itibar, insanlar ve kaynaklar üzerinde kontrol veya hâkimiyet.	Sosyal güç sahibi, otorite, zenginlik.	Etkileşim Grup
Başarı (achievement): Toplumsal standartlara göre kişisel başarı sağlamak.	Başarılı, kabiliyetli, hırslı.	Etkileşim Grup
Hazcılık (hedonism): Bireysel zevke, hazza yönelim.	Zevk, hayattan tat alma.	Organizma

Tanım	Örnek Değerler	Kaynaklar
Uyarılım (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı.	Cesur olma, değişken bir hayat yaşama, heyecanlı bir yaşantı sahibi olma.	Organizma
Özyönelim (self-direction): Seçimde, yaratıcılıkta ve keşfetmekte bağımsızlık ve eylemde bulunabilme.	Yaratıcılık, merak, özgürlük.	Organizma Grup
Evrenselcilik (universalizm): Bütün insanların ve doğanın refahı için anlama, takdir etme, hoşgörü ve koruma.	Geniş fikirli, sosyal adalet, eşitlik, çevreyi korumak	Organizma
İyilikseverlik (benevolence): Sıklıkla kişisel olarak iletişim kuran kişilerin refahının korunması ve geliştirilmesi.	Faydalı, dürüst, bağışlayıcı	Organizma
Geleneksellik (tradition): Geleneksel kültüre veya dinin sağladığı gelenek ve düşüncelere saygı gösterme, taahhüt etme ve kabul etme.	Mütevazı, dindar, hayattaki payını kabul etme.	Grup
Uyma (conformity): Başkalarını üzen ya da zarar verecek, toplumsal beklentileri veya normları ihlal edebilecek eylem, eğilim ve dürtülerin kısıtlanması.	Kibarlık, itaatkâr olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek.	Etkileşim Grup
Güvenlik (security): Kişinin kendi benliğinde, ilişkilerinde ve toplumda dengeli, uyumlu, güvenli yaşama.	Ulusal Güvenlik, toplumsal düzen, temiz olma.	Organizma Etkileşim Grup

Not: Organizma: Biyolojik organizma olarak bireylerin evrensel ihtiyaçları; Etkileşim: Eşgüdümlü sosyal etkileşimin evrensel gereklilikleri; Grup: Grupların sorunsuz işlev göstermesi ve varlığını sürdürebilmesi için evrensel gereklilikler.

Estetik, teorik (kuramsal), ekonomik, siyasi, sosyal, dini değerler olmak üzere Spranger tarafından altı kategoriye ayrılan değerler, daha sonra Allport ve arkadaşları tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür (Akbaş, 2004, s. 55). Lickona, Spranger'ın değer sınıflamasını geliştirmiştir. Ona göre değerler; sorumluluk, saygı, tolerans/hosgörü, sağduyu, kendini, alışkanlık ve hareketlerini denetim altında

tutma, yardımseverlik, merhamet, iş birliği, cesaret, dürüstlük, doğruluk ve demokratik değerler olarak sınıflanır (İşcan ve Senemoğlu, 2007, s. 22).

Değerlerin sınıflandırılması üzerine Schwartz'ın çalışması dışında; Rokeach'ın ve Spranger'in de sınıflandırmaları bulunmaktadır. Spranger'in değerler sınıflandırmasını, 1928 yılında yaptığını Ulusoy ve Dilmaç (2014, s. 24) belirtir. Bu değerler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Spranger'in Değer Sınıflandırması

Değerler	Birey Davranışları
Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir. Bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dünyevi hazları feda eder.

Rokeach, değerleri iki ana gruba ayırmıştır. Bu gruplar: *vasıta* ve *gaye değerler*'dir. Rokeach'ın 1973 yılında yaptığı değer sınıflandırmasını ise Tablo 3'te Güngör (2000, s. 85), aşağıdaki gibi aktarmıştır:

Tablo 3: Rokeach'ın Değer Sınıflandırması

Değerler	Birey Davranış Biçimleri
Gaye Değerler	Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir hayat, iç huzur, mutluluk, kendine saygı, gerek dostluk, özgürlük, rahat bir hayat, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk.
Vasıta Değerler	Bağımsız olma, affedici, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol edebilen, nazik, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk bilinci olan, temiz, yardımsever, oluşturmacı, yaratıcı.

2.2 Değerler Eğitimi

İnsanoğlu var olduğundan beri sahip olduğu temel değerleri, ahlaki standartları, edindiği tecrübeleri kendisinden sonra gelecek nesle aktarır ve yetiştirdiği yeni nesiller sayesinde varlığını sürdürür. İnsanlığın yetiştireceği bireyler, insanlığın gelecekte nasıl bir yaşama sahip olacağını göstermektedir. Nesiller arasındaki iletişim eğitim ve öğretim etkinlikleri ile sağlanacağından değerlerin yeni nesillere öğretimi insanlığın gelişimi açısından önem taşımaktadır.

Lickona (1991), çalışmasında değerler eğitiminin neden gerekli olduğunu şu şekilde ifade etmiştir (Lickona, 1991, s. 20-22, Uzunkol, 2014, s. 21 ve Çengelci, 2010, s. 4-5): Medeniyetin işlevlerinden birisi, değerlerin nesilden nesile aktarımıdır. Toplumu oluşturan bazı bireyler, hem kendilerine hem topluma zarar verirken insanlığın refahı için kaygı duymamaktadır. Bundan dolayı toplumun çözünmeden dolayı toplum, ahlaki ve manevi boyutta iyileşmeye gereksinim duymaktadır. Değer çatışmalarının olduğu çok kültürlü toplumlarda bile tüm bireyler tarafından kabul edilen adalet, dürüstlük, nezaket, demokratik süreç, gerçekliğe saygı değerleri bulunmaktadır.

Bireylerin kendisini yönetmesi anlamına gelen demokrasi kavramı, kişilerin diğerlerinin haklarını ve toplumun faydasını önemsemek, demokratik vatandaşlığın sorumluluklarını kabul etmek zorunda olduğu için değerler eğitimine özel bir ihtiyaç duyar. Toplumun önemli parçalarından olan okuldaki öğretmen ve diğer bireylerin öğrencilere davranış tarzı, müdürün öğretmenlere karşı tavırları, öğrencilerin birbirlerine ve okul çalışanına karşı olan davranışlarına yönelik alınan eğitim değerler eğitiminden yoksun olabilir.

Bireyin diğer bireylerle ve toplumla arasındaki iletişim, kültürel aktarım değerler eğitiminin temelini oluşturur. Kirschenbaum'a (1995, s. 14) göre değer eğitiminin iki amacı vardır. Birincisi gençlerin ve toplumun yaşadığı hayatın niteliğini ve memnuniyetini artırmaktır. Bireyin yaşamda karşılaştığı sorunlarla başarılı bir şekilde baş ederek aldığı sonuçtan tatmin olması amaçlanır. İkinci amaç ise bireyin bir tek kendisi için değil, çevresindeki diğer bireyler ve toplumun tamamının mutluluğunu, iyiliğini, özgürlüğünü desteklemesi, onlara iyilikle davranmasını sağlamaktır.

Temel değerleri özümsemiş, başarılı kişiler yetiştirmek aile, toplum ve okulun temel gayesidir (Ekşi, 2003, s. 1). Temel görevi bireyi, dolayısıyla toplumu eğitmek olan okullarda uygulanan eğitim programlarında değerlerin yer alması gerektiği evrensel olarak kabul edilmiştir. Ancak her devletin sahip olduğu kültür birbirinden farklı olduğu için eğitim programlarında yer alan değerler de birbirinden farklılık göstermektedir. Tablo 4'te farklı devletlerin eğitim programlarında yer alan değerler listelenmiştir (Doğanay, 2006, s. 263, Çengelci, 2010, s. 6 ve Uzunkol, 2014, s. 23).

Tablo 4: Ülkeler ve Ortak Değerler

Ülke	Ortak Değerler
Türkiye	Adil olma, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, eşitlik, hoşgörü, özgürlük, saygı, sevgi, misafirperverlik, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik.
Yeni Zelanda	Doğruluk, itaat etme, başkalarını düşünme, dürüstlük, saygı, sorumluluk, iyi kalplilik, merhamet, görev.
Avustralya	Tarafsızlık, gerçeğe saygı, akıl yürütmeye saygı, adalet, eşitlik, başkalarının iyiliğini düşünme, özgürlük, çeşitliliği kabul etme, çatışmalara barışçıl çözümler arama.
ABD	Özgürlük, gizlilik, doğruluk, hukukun üstünlüğü, insan onuru, adalet, sadakat, uluslararası insan hakları, eşitlik, sorumluluk, dürüstlük, çeşitlilik, otoriteye saygı.

Bottery (2000, s. 10-11) çalışmasında değer eğitiminin içermesi gereken süreçleri şu şekilde belirtmiştir:

- *Akil Yürütme ve Mantığı Teşvik Etme*: Değer eğitiminde öğretilmek istenilen değer kişiye sunulur. Sunulan değer öğrenen kişinin yaşam standartlarına ve bireysel tercihlerine uygun olup olmadığına kişi kendisi akıl yürüterek sahip olduğu mantık çerçevesine oturarak kabul eder ya da etmez.

Odaklanılan akıl yürütme sürecinde bireyler muhakeme becerilerini kullanmış olurlar.

- *Empati Geliştirme*: Kişi, kendisinin toplum tarafından kabul edildiğini ve toplumun ona karşı hoşgörülü davrandığını fark etmesi, kişinin özgüvenini artırdığından kişisel değerler sistemi meydana gelir. Empati, eğitim yoluyla kişiye kazandırılarak istendik davranış değişikliği meydana gelir.
- *Benlik Saygısı (Özsaygı) Geliştirme*: Kişi dünyaya geldiği andan itibaren ilk iletişime geçtiği kişiler ailesi olmaktadır. Bireyin yaşamı boyunca ailesiyle kurduğu iletişim sürecinde ailenin bireyi kabul etmesi, ona saygı duyması; bireyin kendisini değerli hissetmesine, özgüvenine ve özsaygısına önemli ölçüde etki eder. Bireyin özsaygısını geliştirmek bu yönüyle de kişiliğin oluşmasına yardımcı olduğu için değerler eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.
- *İş birliği Geliştirme*: Sadece geleneksel yöntemler kullanılarak bireylere sosyal kavramların, değerlerin ve becerilerin kazandırılması oldukça zor olduğundan bu süreçte iş birliğine dayalı öğrenme önem kazanmaktadır. İş birlikli öğrenme bireyden çok toplumsal grubun varlığına önem verdiği için değerler eğitimi açısından önemlidir.

Değerler eğitimi ile ilgili olarak yurt içinde ve dışında birbirinden farklı ve çok sayıda çalışma yapılmıştır.

Kolaç (2010), çalışmasında MEB tarafından hazırlanan Türkçe Öğretim Programlarını (1-5, 6-8) değerler ve hoşgörü kavramlarına yer vermesi bakımından incelemiş ve Hacı Bektaş Velî, Mevlânâ Celâlettin-i Rumi ve Yunus Emre'nin eserlerindeki hoşgörüyü vurgulayarak onların hoşgörüyü bir hayat felsefesi haline getirdiklerini belirtip Türkçe Programlarında bunlardan yararlanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Aydemir (2010), çalışmasında Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin değerler bakımından çok zengin olduğunu, bu değerleri halka verebilmek için yazarın anlaşılır bir dille eserlerini oluşturduğunu ve kıssadan hisselerin verildiği eserlerde verilen değerleri okuyanların içselleştirebileceğini tespit etmiştir. Çalışmada hikâyelerde iletilen değerlerin hikâyeleri okuyan kişilerde de görülebilmesi için İletilen Değerler, Kişilere İletilen Sosyal Değerler ve Yurt, Millet ve Din Duygularının İletimi olmak üzere üç ana başlıkta toplamıştır.

Karaca'nın (2010), çalışmasında Türk Milli Eğitimi'nin genel ve özel amaçlarında geçen değerler tespit edilmiş, bu değerlerden hareketle edebî bir çocuk dergisi olan Kırmızı Fare'deki çocuk metinleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda dergide en çok armağan verme, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanma, yardımsever olma, çalışkan olma, hayvanları sevmeye ve koruma, bilimsel düşünceye önem verme, sevginin gücüne inanma, doğayı sevmeye ve koruma, paylaşma değerleri tespit edilmiştir.

Kılıç Şahin'in (2010), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazandırılması sürecine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin değerlere yönelik bir farkındalığa ulaştığı görülmüş, bu öğretmenler sağlıklı bireyler yetiştirebilmek için değerlerin programa açık bir şekilde konulması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler öğrencinin çevresinde yer alan herkesi bir model olarak görmüşlerdir. Okulda verilen değerler ile okul dışındaki yaşamda çevreden alınan değer niteliği kazanan davranışlar çatışmakta ve bu durum değerler eğitimi sürecini olumsuz etkilemektedir. Katılımcı öğretmenlerin birçoğunun bu çalışmanın öncesinde değerler eğitimiyle ilgili bilgi sahibi olmadığı görülmüştür.

Çengelci'nin (2010) çalışmasında İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin nasıl gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Akıncı (2013), çalışmasında TRT Çocuk Kanalı'nda, Okul Öncesi Dönem kategorisinde yayınlanmakta olan çizgi filmlerde yer alan değerleri; bu değerlerin davranışsal ifade açısından ve sözel ifade açısından sunulma biçimleri ile değerlerin çizgi filmlerde bulunma sıklığını tespit etmek amacıyla belli bir dönemi yayınlanan çizgi filmlerden 2'şer bölüm izlemiştir. Araştırması sonucunda çizgi filmlerde yer alan değerlerin, hem niteliksel (kategori) hem de niceliksel (sayı) açıdan, davranışsal ifadelerden çok sözel ifade biçimiyle izleyiciye sunulduğunu görmüştür.

Uzunkol (2014), çalışmasında yarı deneysel desenlerden "denkleştirilmemiş ön test-son test kontrol gruplu desen" olarak ifade edilen karma yöntem kullandığı çalışmasında hayat bilgisi öğretiminde uygulanan saygı sorumluluk temelli değerler eğitimi programının ilköğretim 3. Sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisini incelemek ve öğrencilerin uygulamaya sürecine ilişkin görüşlerini almayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda

uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsayıgı düzeylerini artırmada etkili olmadığı ortaya çıkarken; sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görölmüştür.

Bayram (2014), çalışmasında değerler eğitimi bağlamında divan şiirleri metinlerini incelemiştir. Kitapta üç ana bölüm söz konusudur. Birinci bölümde *dinî ve ahlâkî* bağlamda değerlendirilebilecek örnekler, ikinci bölümde *sosyal yaşam* algısıyla ilgili değerler yer almıştır. Bu iki bölüm, değerler eğitimiyle doğrudan bağlantılı örneklerden oluşmuştur. *Aşk algısı* üzerine odaklanan üçüncü bölümde ise değerler eğitimiyle doğrudan bağlantılı örnekler yanında dolaylı olarak bu bağlamda değerlendirilecek örneklere de yer verilmiştir.

Kavun (2018), çalışmasında değerler eğitimi bağlamında Kemal Sunal'ın oynadığı 82 filmi incelemiş ve filmlerden elde edilen değerlerin Türkçe öğretiminde kullanılabilirliğini tespit etmeye çalışmıştır. Ayrıca çalışmada, filmlerde birçok değerin varlığı ortaya konulmuş, öğretmenlerin kontrolünde izlenen bu filmlerin bireylere değerlerin kazandırılmasında bir araç olarak kullanılabilceği vurgulanmıştır.

2.3 Sinema-Edebiyat İlişkisi

Sinema, edebiyattan; edebiyat ise sinemadan sınırsızca yararlanmaktadır. Dünyada, birçok seri romanın sinemaya uyarlandığı görölmektedir: *Yüzüklerin Efendisi*, *Harry Potter vb.* seri kitapları sinemaya uyarlanmış; bu kitaplar, kitap olarak elde ettikleri başarıyı sinemaya uyarlanan şekilleriyle de yakalamışlardır. Sinemadan edebiyata, yani kitaba dönüştürülen eserler de vardır: *Star Wars*, *Jumanji* gibi filmler, gişe başarısından sonra kitaplaştırılan filmlerdir.

Türkiye'de de birçok kitap, sinemaya uyarlanmıştır. Bunlardan bazıları: Necati Cumalı'nın *Susuz Yaz*, Fakir Baykurt'un *Yılanların Öcü*, Rıfat Ilgaz'ın *Hababam Sınıfı*, Orhan Kemal'in *Bereketli Topraklar Üzerinde* ve *Murtaza*, Aziz Nesin'in *Zübük*, Kemal Tahir'in *Karılar Koğuşu* adlı kitaplarıdır. Dizi olarak ekranlara yansıtılan kitaplar da son dönemde bir hayli artış göstermiştir: Halit Ziya Uşaklıgil'in *Aşk-ı Memnu*, Reşat Nuri Güntekin'in *alıkuşu* ve *Yaprak Dökümü*, Orhan Kemal'in *Hanım'ın ifiliği* adlı kitapları bunlardan bazılarıdır.

Kitapların sinemaya aktarımında; senaristler tarafından gişe başarısı uğruna kitaplarda işlenen konu, olay ve karakter özellikleri birçok değişikliğe uğratılmıştır.

Bu durum, ortaya çıkarılan birçok film ve dizinin senaryolaştırıldığı kitapla aynı ismi taşıdığı; fakat içerik olarak bambaşka yapımların izleyiciyle bulaşmasına neden olmaktadır. Nitelikli okur, okuduğu kitabı filmde ya da dizide bulamamakta, bu yıkıma tepki göstermektedir. Türk sineması-dizi sektöründe, kitapların film ya da diziye dönüştürülmesiyle ortaya çıkarılan yapımların büyük bölümünün orijinalinden kısmen ya da tamamen sıyrılan yapımlardan oluşmasının ülkemizde, sinema-edebiyat arasındaki ilişkiyi zayıflattığı düşünülmektedir.

Edebiyat ve sinema, iki önemli değer aktarıcıdır ve kültürün nesilden nesile aktarımına katkı sağlarlar. Edebiyat ve sinema arasında benzerlikler olduğu kadar farklar da vardır. Edebiyat, amacına ulaşmak için dili malzeme seçerken; sinema görüntüyü kullanır (Kale, 2010, s. 273).

Bu iki sanat dalı arasında farklılıklar olsa da sinemanın, en güçlü ilişkiyi edebiyat ile kurduğu söylenebilir; ama sinema, edebiyatın yanında birçok dala da uzak ya da yakın ilişki halindedir. Bir sanat dalı olup olmadığı konusunda üzerinde tartışmalar yaşanan sinemanın, edebiyatla ilişkisinin güçlü olmasının yanında; felsefe, tarih, politika, mantık, astronomi, etnoloji, sosyoloji, kültür bilimi, din bilimi, mitoloji, teknoloji, müzik, dans, grafik, resim, heykel vb. dallarla da ilişkisi ortadadır (Özdemir, 2012, s. 217). Diğer dallarla sinema arasındaki ilişkinin zaman zaman yakın ya da uzak olması; konularına göre film türleri ile açıklanabilir.

Sinema; konusu insan olan, geçmişi ve geleceği içine alan, düşünceyi ve hayali içinde barındıran tüm dallarla ilişki kurmaya devam edecektir. Bu dallardan, güçlü bir şekilde ilişki yaşadığı edebiyat ile arasındaki ilişkinin ise daha da güçlenerek devam edeceği düşünülmektedir.

2.4 Türk Sinemasının Tarihi ve Değerler Eğitimi

Türk halkı 19.yüzyılın sonlarına doğru sinema ile tanışmıştır ve ilk sinema salonu 1910 yılında İstanbul'da açılmıştır. Türk sinemasındaki ilk eser Fuat Uzkınay tarafından 14 Kasım 1914 tarihinde çekilen *Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı* adındaki Osmanlı kısa belgesel filmidir. Daha sonraki yıllarda Millî Mücadele konulu filmler yapılmıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise Türk sineması, altın çağlarını yaşamaya başlar. Üretilen film sayısında bir hayli artış görünmektedir.

Sinema; senaryo, görüntü kalitesi, sunduğu bağlam ve seyircide bıraktığı izlenim ile duygu yoğunluğundan ötürü etkili bir sanat dalı ve kitle iletişim aracıdır.

Filmler, belirli bir dönemi veya durumu yansıtabileceği gibi bu durumun tasarlanan belirli bir kısmını, belirli bir bakış açısını da yansıtabilir seyirciye.

Sinemanın gelişiyile birlikte Türkiye’de din ve sinema ilişkisi de başlamıştır (Lüleci, 2009, s. 37). Türk sineması üzerine yapılan incelemeler sonucunda dinin kültür üzerindeki yansımaları açıkça görülebilmektedir ve ayrıca sinemadaki dinsel unsurlar sadece İslam ile sınırlı değildir çünkü İslam öncesi dinlerin de sinemada halk inancı olarak yer bulabildiği söylenebilir (Velioğlu, 2005). Türk sinemasının ilk yıllarında filmlerin büyük çoğunluğu tiyatrocular tarafından yapılmıştır; örneğin yaptığı filmlerle 1922 yılından 1939 yılına kadar ya bir tiyatro oyunundan ya da yabancı bir filmde uyarlayarak Türk sinemasına damga vuran filmler yapan Muhsin Ertuğrul, bu tiyatrocuların biridir. Fakat bu durum, sinemanın ek gelir kaynağı olarak görülmesine ve güzel eserler yaratılamamasına sebep olmuştur (Yorulmaz, 2015, s. 62).

Muhsin Ertuğrul’un çektiği filmlerde din adamlarının kötü niyetli, iş birlikçi, rüşvet alan ve kadın düşkünü karakterler olarak betimlenmesi, bu filmlere tepki gösterilmesine neden olmuştur. 1939-1950 yılları arasında da yapılan filmlerde kötü kişiler olarak betimlenen din adamları ön plandadır. Örneğin Ömer Lütfi Akad’ın *Vurun Kahpeye* adlı filminde Fettah Efendi bu şekilde resmedilen kötü din adamlarından biridir. Birçok Türk filmde, bazı örf ve adetlerin İslam dininde varmışçasına yanlış bir şekilde verilmesi ile olumsuz bir din algısı oluşturulmaya çalışılmıştır (Ünal, 2015). Ayrıca bu dönemde çekilen pek çok, film İslam hakkında hatalı bilgiler içermektedir. Çok partili siyasi hayata geçilmesiyle Anadolu’daki küçük işletmeciler İstanbul’a göç ederek Yeşilçam Sokağı’na yerleşmişler ve böylece sinema sektörü canlılık kazanmıştır (Yorulmaz, 2015, s. 62).

Kemal Sunal’ın *Üç Kağıtçı* adlı 1981 yapımı filminde; köyün imamı köylülerle yağmur duasına çıkar. Bu dua karşılığında köylülerden para almaktadır. Kemal Sunal’ın ise romatizması vardır. Yağmurun yağacağını doğal olarak bilmektedir. Köyün imamına bunu söylediğinde “kes sesini münafık” cevabını imamdan alır. Yine 1978 yapımı başrollerini Kemal Sunal, Şener Şen, Müjde Ar ve Adile Naşit gibi isimlerin paylaştığı *Kibar Feyzo* adlı filmde; Kemal Sunal yani Feyzo, Gülo’ya kavuşabilmek için deli taklidi yapar, güya herkesi Gülo zannetmektedir. Ama annesini buna inandırmak zordur. Bunun için köyde bulunan Topal Hoca’ya abdest alırlarken para verir ve durumu anlatır. Hoca da Feyzo’nun oyununa alet olur ve

Feyzo'nun annesi duruma inanıp Gülo'yu oğluna alır. Bu örneklerde din adamlarının dini kullanıp çıkar elde etmesi örneklendirilmiştir.

Karyağdı (2018), bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

Türk komedi filmlerinde genellikle töreler alaya alınmış, din, din adamı ve imamlar da töreler ile birlikte kullanılarak alçaltılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte Türk sinemasında Yeşilçam döneminde çekilen filmlerde dine yönelik alçaltıcı ve olumsuz bir tavır olduğunu görmekteyiz. Çekilen filmlerin çoğu din adamlarını ve imamları, cahil köy halkını yönlendirmek için kullanılan bir karakter olarak ortaya koymaktadır. Hacı, hoca, şeyh gibi karakterlere bürünen bu kişiler genellikle kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden ve egemen gücün yanında yer alan birer güç unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (s. 57-58).

Günümüzde yapılan filmlerde ise din adamlarının daha iyi karakterler olarak resmedildiği görülmektedir.

Üzerinden yıllar geçmesine rağmen özellikle okul çağındaki gençlerin hâlâ severek izlediği *Hababam Sınıfı* serisinde izleyicilere verilen sınavlarda kopya çekme, okuldan kaçma, tuvalette sigara içme, dersi kaynatma vb. olumsuz davranışlar bu film serisini izleyen büyük bir kesim tarafından farkında olmadan bir değer olarak kabul edilmiştir. Bu film serisini izleyen okul çağındaki gençlerin bu olumsuz davranışları hiç çekinmeden yapabileceklerini düşünebiliriz.

Düşünceyi anlatabilmenin en etkili yöntemlerinden biri mizahtır ve bu yöntem sinemada da kullanılmaktadır. Komedi filmleri geniş kitlelere ulaşabilmesi ve mesajını mizah unsurlarıyla aktarabilmesi sebebiyle tercih edilmektedir.

Sinema, Batı tarafından icat edilmiş ve kitlesel beğeniye sunulmuştur. Sinemanın sadece bir eğlence aracı olarak görülmesi sebebiyle yaklaşık yirmi beş yıl kadar bir sanat dalı olarak kabul edilmediğini belirtmiştir (Atam, 2010, s. xix-xx). Sinemanın gerçeği olduğu gibi kaydedilmesi özelliği önemli olarak nitelendirilmektedir ve Kracauer (1960) sinemadan bahsederken kültür gibi bir olgunun inanç ya da din benzeri unsurlarla bir arada tutulamayacağını, bunun sebebinin bilimin başarısızlığı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Andrew'in (2010, s. 213-218) aktardığına göre, Kracauer insanlığın toplumsal barışa ulaşabilmesinin yolunun ideolojik olmayan; fakat gerçeğe dayalı çözüm önerileri olduğunu ve sinemanın bu sürece çok önemli katkılarda bulunacağını iddia etmektedir.

Ranciere'in "Gerçek düşünebilmek için kurgulanmalıdır" sözüne bakıldığında, toplumda hali hazırda var olan gerçekliği yansıtabilmek ve daha sonrasında yeniden

gerçekliği üretebilmek için sinemanın yönlendirilme ve ideolojik ilişkiler örgüsünde kullanabileceği çünkü bu potansiyele sahip olduğu anlaşılmaktadır (Gönen, 2004, s. 87-91). Sinema hem toplumsal gerçekliği yeniden üretebilmek hem de topluma yeni bir bakış açısı ve vizyon kazandırmak için politik, ekonomik, ideolojik sosyal ve dönemsel koşulların yarattığı olayların bir portresidir. Sinemanın hedef kültürün yerleşimi veya toplumun kimliğinin kazanılması sürecinde etkili davranışları, geleneklerin, hiyerarşilerin ve değerlerin etkili bir şekilde empoze edilerek dünyanın ve gerçeğin yeniden üretebilmesi ve yansıtılabilmesi için gerçeklik ve kurgu denklemindeki önemini göstermektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarının kurumsal ve sosyal dönüşümleri dikkate alındığında sinemanın toplumsal gerçeğin din dışı gerçeklik üzerine inşa edilebilmesi ve ideolojik çerçevedeki bu kazanımların birer yaşam tarzı haline getirilebilmesi için alışkanlık haline gelebilecek tutumlar geliştirebilmek amacıyla çok uygun bir araç olarak kullanıldığı görülebilmektedir. Sinemanın yapısı ve tarihi incelendiğinde bu durumun pek çok örneğine rastlanabilir.

Karlı'nın (2015) ifade ettiğine göre, sinema, yarattığı gerçeklikle bireysel ve sosyal etkileri hedefleyen bir sanattır. Bütünsel anlamda beslendiği entelektüel zemine dayalı bir zihniyet yaratmayı hedeflerken, sinema, bireyi günlük yaşam pratikleri ile daha spesifik bir temelde güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda Türk sineması, Osmanlı döneminden başlayarak entelektüel modernleşme dünyasını algılamakta ve hedeflediği kaynak ve zihniyet açısından daha seküler tonlar içermektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, sinemanın Türkiye'ye gelmesi *taçlılar* tarafından başlatılan ve daha sonrasında Batıda eğitim görmüş yönetmenlerin ve oyuncuların ön plana çıkması ve Ordu'nun kurumsallaştırılma süreciyle devam eden bir olay zinciriyle devam etmektedir. Aynı zamanda böyle bir süreç, Batı ile kurumsal ve sosyal entegrasyonla iç içe geçmiş olan bir gerçeklik dünyasını da kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle söylemek gerekirse bu üç aşama, Türk sinemasının seküler kültürel alışkanlıklarla günlük yaşamdaki bütüncül söylemlerinin felsefi arka planını oluşturmaktadır (Karlı, 2015).

Türk sinemasının ilk filmlerinden olarak tarihe geçen *Pençe* ve *Casus* filmleri yukarıda analizi yapılan yaklaşıma örnek olarak verilebilir. *Pençe*, Mehmet Rauf tarafından 1909'da yayımlanan bir oyundur ve Sedat Semavi tarafından filmi yapılmıştır. *Pençe* filminin konusu incelendiğinde film, evliliğin insanlığa büyük

acı veren bir pençe olduğunu belirterek özgür ilişkiyi övmekte ve ayrıca evliliğin zararlı bir kurum olduğu vurgusunu yaparak dönemine göre cüretkâr sayılabilecek sahneler barındırmaktadır. Yönetmenin ikinci filmi, *Casus*'tur. 1917 yılında çekilen film 1. Dünya Savaşı sırasında geçen bir casusluk olayını konu edinmektedir. Ancak filmin günümüze ulaşan bir kaydı bulunmamaktadır (Özön, 1962, s. 41-42). 1961 anayasasıyla birlikte toplumda özgürlük, bireyselleşme, sosyalleşme temaları daha çok önem kazanmıştır. Bu temaların, sosyal sorunları irdeleyen filmlerin yanında özgürlük adı altında cinsellik temasını ön plana çıkaran filmler de çekilmesine zemin hazırladığı düşünülmektedir.

Cinsel içerikli filmlerin asıl yoğunlaştığı tarihler ise, yaklaşık 1975-1980 yılları arası olarak görülmektedir. Bu filmler, tamamen ticari kazanç adına üretilmiş, taşralı kesimi izleyici olarak hedefleyen zavallı işler olarak görülebilir. Fakat evlilik dışı davranışı öven bu cinsel içerikli filmler furyası bir döneme damgasını vurmuştur. Toplum tarafından o kadar ilgi çekici bulunmuştur ki çekilen film sayısında patlama yaşanmıştır. Bu filmlerin toplumu tecavüz, taciz, sapıklık vb. olumsuz davranışlara yönlendirdiği düşünülebilir.

Zeki Alasya-Metin Akpınar'ın birlikte oynadığı filmlerde ise cinsellik istismarı yok denilebilir. Filmlerde, hazcı özellikler gösteren karakterlere yer verilmiştir; fakat cinselliği tüm çıplaklığıyla ortaya koyan sahneler bulunmamaktadır.

1985 yapımı *Namuslu* adlı filmde, başrol oyuncusu Şener Şen; tüm işlerini titizlikle yapan diğer memurlar tarafından hor görülen bir karakterdir. Onun yanında çalışan diğer memurlar çalışmamakta yatmaktadır. Bir gün çalışanların parasını bankaya yatırmak üzere işyerinden paraları teslim alır. Yolda paraları çaldırır. İş yerine geri döndüğünde kimse ona inanmaz. Müdürü paraları bir yere sakladığını düşünmektedir. Paraları çaldığını düşündükleri Şener Şen'i herkes tebrik etmektedir. O ise kimseye derdini anlatamaz. Ve belli bir süre sonra o da namussuz olur çevresindeki herkesi dolandırıp kaçır. Bu filmde, gerçekten hakkıyla çalışanlara değer verilmediği, memurların çaldığı, rüşvet aldığı ya da çalışmadığı zaman değerli görüldüğü imajı izleyicilere verilmiştir. Filmin, toplumda “devlete kapağı attın artık rahatsın” tabirinin söylenmesine ya da “devletin malı deniz yemeyen domuz” düşüncesine sahip insanların ortaya çıkmasında büyük payı olduğu varsayılabilir.

İlk sinema örneklerinin konusuna ek olarak, yeni yaşam tarzı ile ilgili sosyal ve bireysel uygulamaların eylem bütünlüğünü ve eğilimini, sinemada bazı sembollerle ve doğrudan tanımlarda ortaya koyulması arzu edilmektedir. Bu, oyuncuların özellikle de kadın oyuncuların kıyafetlerinin modellenmesi ve izleyicinin algılarını hem bedensel hem de davranışsal sembollerıyla formüle edilmesi ile yapılmaktadır. Örnek verilmesi gerekirse, modern kıyafetli insanlar, geleneksel kıyafetli insanlarla bir araya getirilmekte ve seyirci tarafından imgesel karşıtlığın algılanması beklenmektedir. Böylece geleneksel kadın erkek kodları yeni ve seküler alışkanlık kalıplarıyla değiştirilmeye davet edilmektedir (Karşlı, 2015).

Arıcı (2016), Türkiye’de güldürü sinemasının en önde gelen isimlerinden, Kemal Sunal’ın filmleri ile ilgili Lütfi Sezen’i aktarmaktadır. Sezen, Kemal Sunal filmlerinin bu kadar başarılı ve unutulmaz olmasının ‘Kemal Sunal Gerçeği’ olarak ifade edilmesi gerektiğini ve bu gerçeğin oluşma sebepleri olarak Sunal’ın filmlerindeki güldürü öğelerinin diğer filmlerden farklı olduğunu belirtmiştir. Kemal Sunal’ın Türk halkını çok yakından tanıyan bir aktör olduğunu bildiren Sezen, günlük hayatta karşılaşılabilecek çıkar peşinde olan ve topluma zarar verebilecek tipleri konu edinen Kemal Sunal filmlerinin bilinçli bir başkaldırı olduğunu aktarmaktadır. Halk tiyatrosunda “kara mizah” olarak ifade edilen bu türün dikkatli bir şekilde incelendiğinde Kemal Sunal’ın insanları güldürürken hüznü de yaşatabildiği filmlerinde ortaya çıktığını belirtmiştir.

Arıcı (2016), bu konuyu Lütfi Sezen’den şöyle aktarır:

Bu acı gülümsemenin nedenleri, Türk halk yaşamışının yüzyıllardan beri süregelen hayat tarzı ile açıklanabilir. Halk hayatında önemli ölçüde yer alan umut-umutsuzluk, züğürtlük-zenginlik, korkaklık-cesaret, saflık-uyanıklık, güzellik-çirkinlik, doğru-yanlış gibi tezatlarla, cehaletten kaynaklanan kan davaları, törelerin baskısı, Kemal Sunal acı mizahının ana konularını teşkil etmektedir. Kemal Sunal mizahını, ‘hayatı hafife almak’ olarak düşünmemeliyiz. ‘Kemal Sunal mizahı’ demek, ‘Güler yüzle ciddi olmak, tebessümü ciddiliğe engel olarak görmemek’ demektir. Kemal Sunal mizahı demek, ‘kötülerin saklı tuttukları gerçek yüzlerini su yüzüne çıkarmak ve acı gerçeği gülerek karşılamaktır.’ Kısacası, Kemal Sunal mizahı, bizi çevreleyen ahmaklıklara ve çıkarıcılığa karşı başkaldırmadır. Onun filmlerinin halkımız arasında sevilmesinin, usanılmadan seyredilmesinin özündeki espriyi göremeyenler, halkı ve halkın sanatkârını yeterince tanımayanlardır. Bununla birlikte Sezen “Kemal Sunal mizahındaki ahmaklıklara, çıkarıcılığa, sahteciliğe karşı başkaldırıdaki gülünçlüğü halk tiyatrosunda

güldürürken ağlatan ‘kara mizah’ veya ‘acı mizah’ denildiğini ve bunun dilimizde ‘gülüyorum ama içim kan ağlıyor (s. 152).

Güldürü sineması incelendiğinde, günümüz Türk sinemasının anlatı yapısı ve teknik özellikleri bakımından özgün yapıtlar ortaya koyduğu görülebilmektedir. Bu başarının sebebi komedinin esas özelliklerinin anlaşılıp toplumun doğasına aykırı uygulamaları eleştiren filmlerin ortaya çıkması olarak gösterilebilir (Aksoy, 2011). Türk Sinemasında komedi türünün gelişimine katkıda bulunanlar arasında Ertem Eğilmez akla ilk gelen yönetmenlerden biridir. Bu gelişim sürecindeki ilk dönüm noktası, Ertem Eğilmez’in çok bilinmeyen oyuncularla çektiği "Hababam Sınıfı" filmidir. Bu filmin devam filmleri de sinema dünyasına yeni komedi oyuncuları kazandırmıştır ve Kemal Sunal, Halit Akçatepe, Şener Şen bu oyuncularından sadece birkaçı olarak örnek verilebilir.

Türkiye’de izleyicinin mizah sineması anlayışı ile karşılaşma şeklinin incelenebilmesi için, Türk güldürü sinemasının tarihsel gelişimine bakılmasında fayda vardır. Türkiye’de ilk komedi filmi, işgalci güçlerin İstanbul’a girişinin ardından yapılmıştır (Aksoy, 2011). Bu filmlere, 1921 yılında çekilen *Bican Efendi Vekilharç* ve yine aynı yılda çekilen *Himmet Ağanın İzdivacı* örnek olarak gösterilebilir. Ancak bu filmler, savaş döneminde çekilmesine rağmen toplumsal olayları konu edinmek yerine salt komedi unsuruna dayanmaktadır. Bu dönemde çekilen filmlerin toplumsal sorunlara, olaylara değinmeyip komediye dayandırılmasının; toplumun içinde bulunduğu sıkıntılı dönemde biraz olsun moral bulması ve yaralarının sarılması amacıyla yapıldığı düşünülebilir.

1923 yılına gelindiğinde ise daha farklı hikâyeleri olan filmler ortaya çıkmaya başlamıştır. Örneğin, bu dönemde Muhsin Ertuğrul’un ön planda olan filmleri, Fransa ve Almanya’da yapılan filmlerin karakter ve mekân isimlerinin değiştirilerek yeniden yapılmasıyla sınırlı kalmıştır. Diğer yandan, bu filmlerde Mısır sinemasının etkisi altında kalınmış ve filmlerin ana konuları genellikle tecavüz, zina, hapisane, cinayet ve intihar olmuştur (Aksoy, 2011).

Bu dönemin ilk komedi filmi olarak yönetmenliğini Muhsin Ertuğrul ve Ferdi Tayfur’un yaptığı ve Ferdi Tayfur’un aynı zamanda oyuncu kadrosunda olduğu *Nasrettin Hoca Düğünde* adlı film örnek olarak gösterilebilir. Daha sonra eski bir tiyatrocusu olan İsmail Dümbüllü, dönemin güldürü sanatçısı olarak ön plana çıkmış ve 1952 yılında çekilen *Dümbüllü Sporcu* ve 1954 yılında çekilen *Dümbüllü Tarzan*

gibi filmleri yapmıştır. Ömer Lütfi Akad tarafından 1952 yılında çekilen *Kanun Namına* filmi, Türk sinemasında yeni bir dönemin başlamasına katkıda bulunmuştur. Tiyatronun sinema üzerindeki etkisinin kalkmasıyla birlikte sinema dili daha çok benimsenmeye başlamıştır ve bu gibi özelliklerin komedi filmlerine de yansıdığı görülebilmektedir (Pamuk, 2002, s. 24).

1950'li yılların sonuna gelindiğinde Türk komedi sinemasında ön plana çıkan karakterler üzerine yapılan filmler çoğunluktadır. Örneğin Osman Fahir Seden'in yazdığı ve Feridun Karakaya'nın başrol oynadığı *Cilalı İbo*, Hulki Saner'in yazdığı ve Sadri Alışık'ın başrol oynadığı *Turist Ömer* ve Öztürk Serengil'in oynadığı *Adanalı Tayfur* gibi filmler dönemin ön plana çıkan yapımları olmuştur (Aksoy, 2011).

Aksoy'un aktardığına göre, 1973 yılında komedi filmlerine ağırlık vermeye başlamış olan Ertem Eğilmez tarafından çekilen Rifat Ilgaz'ın kitaplarını yazmış olduğu *Hababam Sınıfı* filmi, yepyeni bir güldürü tipinin ortaya çıkmasını sağlamıştır: İnek Şaban. Filmin çok büyük bir ticari başarı elde etmesiyle *Hababam Sınıfı* serisi olarak pek çok film yapılmıştır. Film, Türk seyircisinin gözünde yeni bir güldürü imajının oluşmasına vesile olmuştur ve Kemal Sunal bu dönemden sonra oynadığı birkaç yapım hariç tüm filmlerinde İnek Şaban karakterini canlandırarak izleyici karşısına çıkmıştır. Bazı filmlerinde karakterin isimleri değişmesine rağmen, tip özellikleri İnek Şaban karakterine benzer olarak kalmıştır. Kemal Sunal, filmlerinde korkak, saf görünen ama hiç de aptal olmayan bu karakteri canlandırmıştır (Aksoy, 2011).

Türk komedi sinemasının genel özellikleri incelendiğinde, karakterlerin bazı ortak özelliklerinin olduğu görülebilmektedir. Örneğin, karakterler düşük gelirli orta sınıfa mensuptur ve hayattaki en önemli problemleri geçim derdidir. Sorunlarını çözüp para kazanabilmek adına bazı girişimlerde bulunurlar ve tesadüfen başlarına gelen olaylar sonucu zengin olurlar. Ayrıca, bu karakterlerin bireysel olarak kendilerini kurtarabilme girişimlerinde oldukları görülebilmektedir. Para kazanıp zengin olduktan sonra, önceki hayatlarında daha mutlu olduklarını fark ederek ve paranın kendilerini artık mutlu edemeyeceğine inanarak her şeyi bırakıp eski hayatlarına geri dönerler.

Sevgi, bu filmlerde yoğun olarak işlenen ana temalardan biridir. Başkarakterin geniş bir ailesi vardır ve ailesini geçindirebilmek onun sorumluluğundadır. Ana

kahraman sevgi dolu ve her zaman başkalarını düşünen bir karakter olarak izleyici karşısına çıkmaktadır. Ayrıca, kendisi eğitimini tamamlayamamış olmasına rağmen, ailesindeki diğer bireylerin, örneğin, kardeşlerinin ve yakınlarının eğitimlerini tamamlamalarını istemekte ve hatta bunu başarabilmeleri için birçok fedakârlıkta bulunmaktadır.

1960'lı yıllardan itibaren, Türk sinemasında kadınların toplumdaki konumlarındaki değişimiyle ilgili unsurlar da bulunmaktadır. Bu filmlerin bir diğer özelliğine bakıldığında, kadın tiplmelerinin ikinci planda olduğu görülmektedir. Geçimsiz, sürekli kavga eden ve zengin olma gibi istekleri bulunan kadın, eşine destek olmamakta aksine sürekli bezginlik verici söylemler kullanmaktadır. Tesadüf sonucu eşi zengin olduğunda ise ona saygı duymaya başlamaktadır; çünkü hayatta istediği tek nesne paradır. Örneğin karakterler sevgili ise kadın kahraman başta fakir olan sevgilisini küçümsemekte; fakat erkek kahraman zengin olduğunda ise onu sevdiğini anlamaktadır. Ek olarak, kadın karakter bu tür filmlerde genellikle zengin bir aileye sahiptir.

Özetlemek gerekirse, bu tür filmlerin genel özelliklerine bakıldığında kadın karakterin iyi veya kötü olduğu ayrımı yapılamamaktadır ve kadın filmde temel bir rol üstlenmemektedir. Ancak bunun yanında, kadınların iç dinamiklerini ve toplumdaki konumunu vurgulayan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu filmlerde kadın, toplumun ona dayattığı şekliyle iyi bir anne olma ve eşine bağlı kalma gibi bir çizgidedir. Kadının çalışma hayatındaki yeri de zayıftır. Bu bağlamda aynı durum kız çocukları için de geçerlidir, çünkü kızlar geleceğin ev kadını olarak yetiştirilmektedir. Filmlerde, modern toplumda kadınların dinamikleri de vurgulanmaktadır (Kaplan, 2004, s. 95-96).

Bu filmlerde mekân özelliklerine bakıldığında, seçilen yerlerin genelde gecekondu çevresi ve köyler olduğu görülebilmektedir. 1970'li ve 1980'li yıllara gelindiğinde filmler genellikle iç göç konusudur ve filmlerde konut hakkını korumaya ve ayakta kalabilmeye çalışan iyi karakterler resmedilmektedir (Makal, 1994, s. 35). Ek olarak bu tür filmlerde sınıf meselesi, sınıf atlama ve köyden kente göç sıklıkla işlenmektedir. Ana karakterin dürüst ve erdemlilik gibi özellikleri ön plana çıkmakta ve hata yapmama özelliği de vurgulanmaktadır. Örneğin, kahraman hata yapsa bile kısa sürede bu hatasından vazgeçmektedir.

Bu yıllar aralığında çekilen toplumcu gerçekçi özelliğe sahip filmler, göç konusu kadar aile yapısının değişmesi konularını da mütalaa etmiştir. Ailede erkeğin, kadının ve çocuğun nasıl konumlandırıldığı irdelenmiştir. Aile bireylerini birbirine yabancılaşması ve bunun sonucunda ortaya çıkan olumsuz koşullar filmlerde konu olan başlıklar olarak sayılabilir (Kaplan, 2004, s. 95-96). Aile, karakter için kutsal olgulardandır. Karakterlerin eşine sadık olması da ön plana çıkan özelliklerinden biridir. Çocuklarını ihmal etmemeye özen gösteren karakter, bu davranışı aksine eşi ve çocukları tarafından ihmal edilebilir ve hatta eşi ya da sevgilisi tarafından aldatılabilir.

Türk komedi sinemasında ana karakterlerin bir diğer özelliğine bakıldığında namaz kıldıkları ya da dua ettikleri görülmediği için dindar olmadıkları kanısına varılabilir. Fakat komedi filmlerinde dindar yan karakterler bulunabilir ve bu karakterlerin çok azı olumlu olarak resmedilmektedir. Dindar olarak resmedilen karakterler kötü kişilik özelliklerine sahip ve ana kahraman tarafından gülünç duruma düşürülen kişiler olarak izleyici karşısına çıkmaktadır. Bu durum da izleyicilerin dindar kesimi bu kötü özelliklere sahip kişiler olarak algılamasına yol açmaktadır.

Feodal yapının köy ağası ve mahalle muhtarı tarafından temsil edildiği komedi filmlerinde, ana karakterin ve diğer iyi olarak betimlenen kahramanların karşısına kötü karakterler çıkmaktadır. Pek çok filmde gecekonduları yıkarak insanları evinden atmak isteyen ve kapitalizmi simgeleyen acımasız karakterleri görebilmek mümkündür.

7 Mayıs 1960'taki darbe, değişen sosyal ve politik yaşam ve 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamıyla Türk Sineması, neredeyse o zamana kadar arkasını çevirdiği toplumsal gerçekliklerle ilgilenme fırsatını bulmuştur. Esen'in aktardığına göre, sinemada ikinci yarı olarak isimlendirilen bu dönemdeki yaklaşımlar, "toplumsal gerçekçilik akımı" olarak nitelendirilmiştir (2000, s. 165). 1960'lı yıllara gelindiğinde yapılan filmler, karakterlerin köylü ve kentli şeklinde bir kimlik bunalımı yaşadığı olayların anlatıldığı yapıtlar olarak seyirci karşısına çıkmaktadır. Türk sineması halkın değerleri ile ilgili tarihi kültürel birikim, sosyal ve ekonomik değişimleri Türk toplumunda yaşayan insanlara anlatmalıdır. Türk sinemasının olumsuz olarak atfedilebilecek özelliklerine bakıldığında, yukarıdaki örnekte bahsedildiği gibi dindar kesim sadece kötü karakterler olarak resmedilirse, halkın

gözünde gerçek hayattaki dindar kesimin böyle bir imajı oluşacaktır. Başroldeki karakterlerin de yalan söyleyen, hırsızlık yapan, çok fazla küfür eden ya da eşini aldatan karakterler olmaları ama yine de ana kahraman olmaları sebebiyle ön plana çıkarılmaları izleyicinin bu tür kötü değerleri normalleştirmesine neden olmaktadır. Günümüzde ise film ve dizilerde en fazla işlenen konular; çete, silahlı kavgalar, adam bıçaklama, kabadayılık, silah satma, madde kullanımı, adam öldürme vb. işlenen bu konular da özellikle gençlerin kurgulanmış gerçeği hayata uyarlamalarına neden olmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren gençlerin madde kullanmasında, üzerlerinden delici-kesici aletlerin çıkmasında, gençlerin çeteleşme arayışlarının artmasında bu tarz film ve dizilerin olumsuz etkisinin olduğu düşünülmektedir.

2.5 Zeki Alasya'nın Hayatı ve Sanatsal Çalışmaları

Tiyatro-sinema oyuncusu ve yönetmen Zeki Alasya, 18 Nisan 1943 tarihinde İstanbul'da doğdu. Robert Koleji'nin orta bölümünü bitirdi. Okul döneminde bir yandan çalışıyordu.

Tiyatroya 1959'da amatör olarak MTTB (Millî Türk Talebe Birliği) tiyatrosunda başladı. 1964 yılında, Arena Tiyatrosu'nda profesyonel olarak sahnelere adım attı. 1965'te Ulvi Uraz Tiyatrosu'nda çalıştıktan sonra Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nun kurucuları arasında yer aldı. Bu topluluğun tüm oyunlarında oyuncu, yazar, yönetmen olarak çalıştı.

1973'ten sonra film de çevirmiştir. Metin Akpınar ile birlikte Türk sinemasında 37 yıl birçok filmde beraber oynadılar. 1977 yılında da yönetmenlik yapmaya başladı. Yönettiği filmlerin çoğunda aynı zamanda oyunculuk da yaptı. Sinemaya uzun süre ara verdikten sonra son filmi olan *Güle Güle*'de oynadı. 1998 yılında Kültür Bakanlığı'nca verilen Devlet Sanatçısı unvanını aldı.

Karaciğer hastalığı sebebiyle 22 Nisan 2015 tarihinden beri tedavi gördüğü Koç Üniversitesi Hastanesi'nde 8 Mayıs 2015 tarihinde 72 yaşında vefat etti.

2.5.1 Filmleri, Dizileri ve Tiyatro Oyunları

Yönetmen:

2004 - Cumhurbaşkanı Öteki Türkiye'de (Sinema Filmi)

2001 - Her şey Oğlum İçin (Sinema Filmi)

2001 - Dedem, Gofret ve Ben (TV Dizisi)

1998 - Yerim Seni (TV Dizisi)
1993 - Hastane (TV Dizisi)
1992 - Zeki Metince (TV Dizisi)
1988 - Güler Misin Ağlar Mısın? (TV Dizisi)
1986 - Namus Düşmanı (Sinema Filmi)
1986 - Dikenli Yol (Sinema Filmi)
1985 - Yaz Bitti (Sinema Filmi)
1985 - Yanlış Numara (Sinema Filmi)
1985 - Patron Duymasın (Sinema Filmi)
1984 - Kaptan (Sinema Filmi)
1983 - Dönme Dolap (Sinema Filmi)
1983 - Davetsiz Misafir (Sinema Filmi)
1982 - Elveda Dostum (Sinema Filmi)
1979 - Vay Başımıza Gelenler (Sinema Filmi)
1979 - Köşe Kapmaca (Sinema Filmi)
1979 - Doktor (Sinema Filmi)
1978 - Petrol Kralları (Sinema Filmi)
1978 - Cafer'in Çilesi (Sinema Filmi)
1977 - Sivri Akıllılar (Sinema Filmi)
1977 - Aslan Bacanak (Sinema Filmi)

Senaryo:

2004 - Cumhurbaşkanı Öteki Türkiye'de (Sinema Filmi)
2000 - Adada Bir Sonbahar (TV Filmi)
1983 - Dönme Dolap (Sinema Filmi)
1979 - Doktor (Sinema Filmi)
1978 - Petrol Kralları (Sinema Filmi)
1977 - Sivri Akıllılar (Sinema Filmi)
1975 - Nereden Çıktı Bu Velet (Sinema Filmi)
1974 - Mavi Boncuk (Sinema Filmi)
1974 - Köyden İndim Şehire (Sinema Filmi)

Oyuncu:

2014 - 2015 - Küçük Ağa (Mehmet Ağa) (TV Dizisi)
2013 - Bizim Okul (Ayfer) (TV Dizisi)

2013 - 2014 - Arka Sokaklar 8. 9. Sezon (Vasıf) (TV Dizisi)
2009 - Aşk Geliyorum Demez (İsmail) (Sinema Filmi)
2008 - Görgüsüzler (Nurullah) (TV Dizisi)
2008 - Anında Görüntü Show (Kendisi) (TV Dizisi)
2008 - 2011 - Akasya Durağı (Nuri Baba) (TV Dizisi)
2007 - Oyun Bitti (Tahsin) (TV Dizisi)
2007 - Hayattan Korkma (Rıfkı) (Sinema Filmi)
2006 - Can (TV Filmi)
2004 - Şans Kapıyı Kırınca (Peder Alfonzo) (Sinema Filmi)
2004 - Yabancı Damat (Ökkeş Usta) (TV Dizisi)
2004 - Pardon (Cezaevi Müdürü) (Sinema Filmi)
2004 - Kalbin Zamanı (Fikret) (Sinema Filmi)
2004 - Cumhurbaşkanı Öteki Türkiye'de (Cumhurbaşkanı) (Sinema Filmi)
2004 - 2007 - Cennet Mahallesi (Komiser Cemil) (TV Dizisi)
2003 - Ömerçip (Tonton Dede) (Sinema Filmi)
2003 - Yeşilçam Denizi (TV Programı)
2003 - Hababam Sınıfı: Merhaba (Boz Ali) (Sinema Filmi)
2002 - Rus Gelin (Federasyon Başkanı) (Sinema Filmi)
2002 - Anne Babamla Evlensene (Sermet) (TV Dizisi)
2001 - Dedem, Gofret ve Ben (Rıza) (TV Dizisi)
2000 - Oyunbozan (Kemal Yılmaz) (Sinema Filmi)
2000 - Adada Bir Sonbahar (Mehmet) (TV Filmi)
1999 - Güle Güle (İsmet) (Sinema Filmi)
1998 - Yerim Seni (Muharrem) (TV Dizisi)
1993 - Hastane (Dr. Salih Marmara) (TV Dizisi)
1992 - Zeki Metince (TV Dizisi)
1992 - Biz Bize Benzeriz (Zeki) (TV Dizisi)
1988 - Güler Misin Ağlar Mısın (Zeki) (TV Dizisi)
1986 - Namus Düşmanı (Veli) (Sinema Filmi)
1985 - Yanlış Numara (Sami) (Sinema Filmi)
1985 - Patron Duymasın (Şakir) (Sinema Filmi)
1984 - Gülümseyen Dünya (Sinema Filmi)
1983 - Dönme Dolap (Selami) (Sinema Filmi)

- 1983 - Davetsiz Misafir (İlyas) (Sinema Filmi)
1982 - Baş Belası (Zeki Gürses) (Sinema Filmi)
1981 - Şaka Yapma (Zeki) (Sinema Filmi)
1979 - Vay Başımıza Gelenler (Kamil) (Sinema Filmi)
1979 - Köşe Kapmaca (Donanma Kamil) (Sinema Filmi)
1979 - Garibin Çilesi Ölünce Biter (Zeki) (Sinema Filmi)
1979 - Doktor (Tabelacı) (Sinema Filmi)
1978 - Petrol Kralları (Zeki) (Sinema Filmi)
1978 - Cafer'in Çilesi (Cafer) (Sinema Filmi)
1977 - Sivri Akıllılar (Zeki) (Sinema Filmi)
1977 - Aslan Bacanak (Sinema Filmi)
1976 - Nereye Bakıyor Bu Adamlar (Sinema Filmi)
1976 - Her Gönülde Bir Aslan Yatar (Bekçi Zeynel) (Sinema Filmi)
1976 - Hasip İle Nasip (Nasip/Muhlis/Vakkas) (Sinema Filmi)
1975 - Nereden Çıktı Bu Velet (Sinema Filmi)
1975 - Güler Misin Ağlar Mısın (Zeki) (Sinema Filmi)
1975 - Beş Milyoncuk Borç Verir Misin (Zeki) (Sinema Filmi)
1974 - Şenlik Var / Bal Kız (Selim) (Sinema Filmi)
1974 - İmparator (İspirto Nuri) (Sinema Filmi)
1974 - Salak Milyoner (Himmet) (Sinema Filmi)
1974 - Mirasyediler (Zeki) (Sinema Filmi)
1974 - Mavi Boncuk (Şeker Kamil) (Sinema Filmi)
1974 - Köyden İndim Şehire (Himmet) (Sinema Filmi)
1974 - Beş Tavuk Bir Horoz (Vehbi Bey) (Sinema Filmi)
1973 - Yalancı Yârim (Hüsnü) (Sinema Filmi)
1973 - Kolsuz Kahramanın Kolu (Sinema Filmi)
1973 - Kaynanam Kudurdu (Sinema Filmi)
1973 - Hamsi Nuri (Torik) (Sinema Filmi)
1972 - Tatlı Dillim (Antrenör) (Sinema Filmi)
1972 - Tarkan Altın Madalyon (Doğu Vandal Kralı) (Sinema Filmi)
1972 - Sev Kardeşim (Avukat) (Sinema Filmi)

Oynadığı Tiyatro Oyunları:

- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Ulvi Uraz Tiyatrosu

- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Vatan Kurtaran Şaban - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Astronot Niyazi - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Ha Bu Diyar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Haneler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Keşanlı Ali Destanı - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Aşk Olsun - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Deliler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Geceler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Yasaklar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Beyoğlu Beyoğlu - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Reklamlar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Dün Bugün - Devekuşu Kabare Tiyatrosu

2.6 Metin Akpınar'ın Hayatı ve Sanatsal Çalışmaları

Tiyatro ve sinema sanatçısı Metin Akpınar; 02 Kasım 1942 tarihinde İstanbul'un Aksaray semtinde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mustafa, annesinin adı Nadide'dir Liseyi Pertevniyal Lisesi'nde okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanmış; ama hayatı boyunca hukukçu olarak mutlu olamayacağını anlamış, henüz ikinci sınıftayken üniversiten ayrılmıştır. Daha sonra, üniversitede başka bir bölüm okumaya karar vermiştir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne girmiştir. Fakat edebiyatçı olmanın da kendisini mutlu etmeyeceğini anlamış ve bu bölümü de henüz ikinci sınıftayken bırakmıştır.

1957'de tiyatroya başladı, amatör olarak 1962'de Türk Talebe Birliği'nde devam etti. Profesyonel bir oyunda ilk kez, iki yıl sonra yer aldı. Ulvi Uraz tiyatrosunda 1964 yılında ilk profesyonel oyunu olan *Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım* ile sahneye adım attı. Ve bu tarih onun için dönüm noktası oldu, önemli tiyatro yapımlarında rol almaya başladı.

Milli Türk Talebe Birliği'nin tiyatro bölümü sorumlusu Metin Akpınar'dı. Tiyatroda Pembe Kadın' adlı oyun oynanacaktı; fakat 'Pembe Kadın'ı canlandıracak kadın oyuncu tiyatroya gelmemişti. Milli Türk Talebe Birliği'nde amatör oyunculuk

yapan Zeki Alasya o gece tiyatroyu gelmişti. Metin Akpınar, Zeki Alasya'ya "Pembe Kadın'ı oynar mısınız?" diye sordu. Teklifi kabul eden Zeki Alasya sayesinde *Pembe Kadın* sahnelenebildi. Böylelikle Zeki-Metin tiplemesinin ortaya çıkacağı o gece *Pembe Kadın* ile görüldü.

1967 yılında kurulan ülkemizin ilk kabare tiyatrosu olan Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nun kurucularındandır. Haldun Taner, Zeki Alasya ve Ahmet Gülhan ile birlikte bu tiyatronun kurucuları arasında yer aldı. Devekuşu Kabare, 1978 yılından tiyatronun kapandığı 1992 yılına kadar Zeki Alasya ile Metin Akpınar tarafından yönetildi. Tiyatronun kurulduğu günden kapandığı güne kadar idari yöneticiliğini üstlendi. Bu dönemde, Zeki Alasya ve kabare ekibi ile birlikte birçok oyun sergiledi.

İlk sinema filmi, 1972'de Ertem Eğilmez'in çektiği *Tatlı Dillim* olmuştur. Bu filmin ardından Zeki-Metin ikilisi olarak birçok filmde birlikte oynadı. Toplumsal içerikli komedi filmleriyle tanındı.

Birçok filmde Zeki Alasya, Münir Özkul, Kemal Sunal, Halit Akçatepe gibi usta isimlerle aynı sahneleri paylaştı. Zeki-Metin tiplemesinin artık birbirinden kopmayan bir hâl alması ise *Salak Milyoner* ve *Köyden İndim Şehire* filmlerinden sonra çekilen 1974 yılında gösterime giren *Mirasyediler* filmidir.

Metin Akpınar, Kemal Sunal ile birlikte oynadığı *Propaganda* filminde de adından söz ettirdi. Bu sırada Zeki Alasya ile birlikte oynadıkları filmlerdeki şaşkın kahraman tiplemesini artık canlandırmayacağını söyledi ve bundan sonraki kariyerine kendi başına devam etme kararı aldı.

2.6.1 Filmleri, Dizileri ve Tiyatro Oyunları

Senaryo:

1975 - Nereden Çıktı Bu Velet (Sinema Filmi)

Oyuncu:

2018 - Kafalar Karışık (İsmet Dede)(Sinema Filmi)

2016 - Ve Perde! (Sinema Filmi)

2016 - Aşk Laftan Anlamaz (Haşmet)(TV Dizisi)

2012 - Aşkın Halleri (Sabri) (TV Dizisi)

2009 - 2011 - Papatyam (Necati) (TV Dizisi)

2008 - Anında Görüntü Show (Kendisi) (TV Dizisi)

2006 - Kısık Ateşte 15 Dakika (Resul) (Sinema Filmi)
2006 - Eve Giden Yol 1914 (Reşat Ağa) (Sinema Filmi)
2006 - Amerikalılar Karadeniz'de 2 (Muhtar Salih) (Sinema Filmi)
2005 - Çat Kapı (TV Dizisi)
2005 - Döngel Karhanesi (Bertan) (Sinema Filmi)
2004 - Eğreti Gelin (Tavid) (Sinema Filmi)
2002 - Rus Gelin (Damat Adayı Rıza) (Sinema Filmi)
2000 - Baykuşların Saltanatı (Doğuhan) (TV Dizisi)
2000 - Abuzer Kadayıf (Abuzer Kadayıf/Ersin Balkan) (Sinema Filmi)
1999 - Propaganda (Rahim) (Sinema Filmi)
1999 - Güle Güle (Galip) (Sinema Filmi)
1998 - Yerim Seni (Şahin) (TV Dizisi)
1993 - Hastane (Hastabakıcı Hakkı Baharbahçe) (TV Dizisi)
1992 - Zeki Metince (TV Dizisi)
1992 - Biz Bize Benzeriz (Metin) (TV Dizisi)
1988 - Güler Misin Ağlar Mısın (Metin) (TV Dizisi)
1986 - Namus Düşmanı (Ali) (Sinema Filmi)
1985 - Yanlış Numara (Erol) (Sinema Filmi)
1985 - Patron Duymasın (Erol) (Sinema Filmi)
1983 - Dönme Dolap (Lütfü) (Sinema Filmi)
1983 - Davetsiz Misafir (Halim/Rüstem/Karadenizli) (Sinema Filmi)
1982 - Görgüsüzler (Vakkas) (Sinema Filmi)
1982 - Baş Belası (Metin) (Sinema Filmi)
1981 - Şaka Yapma (Metin) (Sinema Filmi)
1979 - Vay Başımıza Gelenler (Halis) (Sinema Filmi)
1979 - Köşe Kapmaca (Halis) (Sinema Filmi)
1978 - Petrol Kralları (Metin) (Sinema Filmi)
1978 - Cafer'in Çilesi (Refik) (Sinema Filmi)
1977 - Sivri Akıllılar (Metin) (Sinema Filmi)
1977 - Aslan Bacanak (Sinema Filmi)
1976 - Nereye Bakıyor Bu Adamlar (Sinema Filmi)
1976 - Her Gönülde Bir Aslan Yatar (Danyal) (Sinema Filmi)
1975 - Nereden Çıktı Bu Velet (Sinema Filmi)

1975 - Güler Misin Ağlar Mısın (Metin) (Sinema Filmi)
1975 - Beş Milyoncuk Borç Verir Misin? (Metin) (Sinema Filmi)
1974 - Salak Milyoner (Hayret) (Sinema Filmi)
1974 - Mirasyediler (Metin) (Sinema Filmi)
1974 - Mavi Boncuk (Süleyman) (Sinema Filmi)
1974 - Köyden İndim Şehire (Hayret) (Sinema Filmi)
1974 - Hasret (Alev'in Menajeri) (Sinema Filmi)
1973 - Yalancı Yârim (Mahmut) (Sinema Filmi)
1973 - Yalancı Yârim (Faik Coşkun Seslendirmesi) (Sinema Filmi)
1973 - Oh Olsun (Doktor Metin) (Sinema Filmi)
1973 - Canım Kardeşim (Kancı Mehmet) (Sinema Filmi)
1972 - Tatlı Dillim (Metin) (Sinema Filmi)
1972 - Feryat (Konuk Oyuncu) (Sinema Filmi)

Oynadığı Tiyatro Oyunları:

- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Ulvi Uraz Tiyatrosu
- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Vatan Kurtaran Şaban - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Astronot Niyazi - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Ha Bu Diyar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Haneler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Keşanlı Ali Destanı - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Aşk Olsun - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Deliler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Geceler - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Yasaklar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Beyoğlu Beyoğlu - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Reklamlar - Devekuşu Kabare Tiyatrosu
- Dün Bugün - Devekuşu Kabare Tiyatrosu

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde, yapılacak araştırmanın modeli, evren ve örneklem, kapsam ve sınırlılıkları ve veri toplama yöntemi üzerinde durulmuştur.

3.1 Araştırmanın Modeli

Tez, nitel bir araştırma olarak planlanmıştır. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39) Nitel araştırma yaklaşımı esas alınarak yapılan bu çalışmada, tarama modeli kullanılacaktır. “Tarama modeli geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.” (Karasar, 2010, s. 77).

3.2 Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, Zeki Alasya-Metin Akpınar'ın birlikte oynadığı 24 filmi kapsamaktadır.

3.3 Sınırlılıklar

Çalışmanın sınırlılığı; filmleri izleyen insanların, filmlere tepkilerinin ne olduğunun ve filmlerdeki olumlu-olumsuz davranış örüntülerinin topluma ne kadar yansıdığına bilinmemesidir.

3.4 Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Zeki Alasya-Metin Akpınar'ın sinema filmleri: 1-Salak Milyoner (1974), 2-Köyden İndim Şehire (1974), 3-Mirasyediler (1974), 4-Beş Milyoncuk Borç Verir Misin (1975), 5-Nereden Çıktı Bu Velet (1975), 6-Güler Misin Ağlar Mısın (1975), 7-Nereye Bakıyor Bu Adamlar (1976), 8-Her Gönülde Bir Aslan Yatar (1976), 9-

Hasip ile Nasip (1976), 10-Aslan Bacanak (1977), 11-Sivri Akıllılar (1977), 12-Cafer'in Çilesi (1978), 13-Petrol Kralları (1978), 14-Köşe Kapmaca (1979), 15-Vay Başımıza Gelenler (1979), 16-Şaka Yapma (1981), 17-Baş Belası (1982), 18-Dönme Dolap (1983), 19-Davetsiz Misafir (1983), 20-Yanlıı Numara (1985), 21-Patron Duymasın (1985), 22-Namus Düşmanı (1986), 23-Güle Güle (1999), 24-Rus Gelin (2003). Toplamda 24 film izlenerek elde edilen değerlere ilişkin unsurları belirlemeye yönelik çalışma, nitel bir araştırmadır. Araştırma için gerekli veriler, kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Değerler Eğitimi, Zeki Alasya, Metin Akpınar gibi hususlarla ilgili kaynaklar için kütüphanelerden ve internet ortamındaki kaynaklardan yararlanılmıştır. Konuyla ilgili tezlere Yüksek Öğretim Kurulu'nun elektronik tez tarama arşivinden ulaşılmıştır (YÖK-TEZ). Zeki-Metin filmleri orijinal kayıtlardan ve internet ortamından izlenilmiştir. Filmler dakika dakika izlenerek elde edilecek değerler sınıflandırılmış, iletiler çıkarılmış ve bunlara bağlı değerlendirmeler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 Zeki Alasya ve Metin Akpınar Filmleri ve Değerlendirilmesi

4.1.1 Salak Milyoner (1974)

1974 yılında çekilen *Salak Milyoner* filminin yönetmeni, Ertem Eğilmez'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Kemal Sunal (Saffet), Zeki Alasya (Himmet), Metin Akpınar (Hayret), Halit Akçatepe (Gayret), Münir Özkul (Mehmet Çavuş), Adile Naşit (Mesude), Hulusi Kentmen (Komiser), Meral Zeren (Emine), Perran Kutman (Gülsüm), Oya Alasya (Himmet'in Hanımı), Ali Şen (Kayserili Behçet).

Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın oynadığı bu filmde, karakterlerden biri olan Kayserili Behçet; ölüm döşeginde oğulları Saffet, Himmet, Hayret ve Gayret'e tarlalarındaki ağacın altında gömülü defineyi bulmalarını söyler. Gömülü define için kazı yapan kardeşler, kazdıkları yerde küpün içinde İstanbul'a gitmeleri ve Mehmet Çavuş'u arayıp bulmalarına dair bir notla karşılaşır. Altınları aralarında nasıl paylaştıklarına dair anlaşmazlığa düşen kardeşler, eşlerini bilgilendirip birbirlerinden habersiz İstanbul'a gitmeye karar verirler; fakat tren garında birbirlerini yakalarlar ve beraber İstanbul'a doğru yola çıkarlar. İstanbul'da babalarının onlara bir define haritası bıraktığını öğrenirler ve defineyi aramaya başlarlar.

Kardeşler, İstanbul'un altını üstüne getirdiler. Başlarına gelen olaylar sonunda kardeşlerin eşleri de İstanbul'a gelirler ve Mehmet Çavuş'un evine yerleşirler. Kardeşler, defineyi bulmak için günlerce İstanbul'u delik deşik ederler. Bu yüzden pek çok kez karakolluk olan kardeşler, sonunda haritanın kendilerini yönlendirmesi ve buldukları işaretlerle hazinenin Mehmet Çavuş'un evinin altında olduğunu düşünürler. Bu sefer de Mehmet Çavuş'a belli etmeden evin altını nasıl kazacaklarına dair düşünüp kafa yormaya başlarlar. Defineyi bulmaya çalışan kardeşler, gazetede başka kadınlarla resmedilince bunu gören hanımları Gülsüm,

Emine ve Himmet'in hanımı köylerinden kocalarını basmaya gelirler. Durumu anlayınca kocalarının Mehmet Çavuş'un evinde kazdıkları tüneli saklamak için bir çare bulurlar.

Bu aşamada acemi defineciler, evin temeline ulaşmıştır. Mehmet Çavuş'un eşi, durumu ilk baştan beri sezmekte ve Mehmet Çavuş'a anlatmaktadır. Mehmet Çavuş eşine bir türlü inanmamaktadır. Bir gün eşini dinler ve kardeşleri bahçeden gözetler, evinde onların kazı yaptıklarını anlar. Kardeşlerin yanına gelir, definenin evin altında olduğuna ikna olur ve gözü ışıldar. Kardeşlerden bir an önce defineyi bulmalarını ister; çünkü evini emlakçıya satmak üzeredir. Mehmet Çavuş, bu aşamada evini emlakçıya bir satıp bir vaz geçmektedir. Kardeşlerden gelecek defineyi bulduk haberini beklemektedir. Himmet'in define zannettiği bakır kabı çekmesiyle ev, temelden sarsılır ve yıkılır. Mehmet Çavuş'un emlakçıya verdiği sözden caymak istemesi, sözüne sadık olmama davranışını örnekler.

Filmde değerler eğitim kapsamında incelenebilecek birçok olay, davranış ve karakterler arasında geçen diyaloglar yaşanmaktadır. Film, Saffet'in Emine ile olan düğünü ve akabinde gerçekleşen gerdek gecesi ile başlamaktadır. Bu gecede, aile arasında geçen küçük bir anlaşmaya şahit olunmaktadır. Bu anlaşmada, ailenin erkek bireyleri tatlıdan yiyerek Saffet'in doğacak çocuğu için masrafları paylaşma sözü vermektedir. (Kız olursa bir abisi çeyiz masraflarını karşılayacak, erkek olursa ötekisi sünnet masraflarını vb.). Bu davranış, geleneksel kültüre ve dinin sağladığı gelenek ve düşüncelere saygı gösterme, taahhüt etme ve kabul etme olarak tanımlanan geleneksellik değeri kapsamında değerlendirilebilir. Saffet'in kardeşleri, mütevazılık göstererek Saffet ile etkileşime girmişler ve geleneksellik değerine uygun davranmışlardır.

Bir diğer dikkat çeken olay ise kardeşlerin İstanbul'a gitmeleri gerektiğini öğrendikleri sırada birbirlerine yalan söylemeleri olarak gözükmektedir. Kardeşler, babalarının bıraktığı notu buldukları sırada İstanbul'a gitmek konusunda bir tartışmaya düşerler. Sırayla birbirlerine İstanbul'a gitmeyeceklerini, İstanbul'un çok uzak olduğunu, zaten Kayseri'de köyde yapmaları gereken bir sürü işleri olduğunu söylerler ve oradan ayrılırlar. Daha sonra evlerine gidip eşlerine İstanbul'da hazine avına çıkacaklarını; ama köyden onları soran olursa onlara kasabaya indiklerini söylemelerini isterler. İstanbul'a gitmek için tren garına

gittiklerinde kardeşler birbirini yakalarlar ve yolculuklarına bir arada devam ederler.

Bu durum, sıklıkla kişisel olarak iletişim kuran kişilerin refahının ve iyi oluşlarının korunması ve geliştirilmesi olarak tanımlanan iyilikseverlik değerine karşı yapılmış bir davranış olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda babalarının dört çocuğu için eşit olarak paylaşımlarını istediği mirası, kardeşlerin her birinin tek başına sahiplenmeye çalışması ile Türkiye’de kültürel bağlamda önem arz eden eşitlik ilkesi ve değerine de karşıt bir davranış biçimi ortaya çıkmaktadır.

Kardeşler, İstanbul’a vardıkları vakit Mehmet Çavuş’u bulurlar. Mehmet Çavuş, misafirperverlik örneği göstererek onları ihtiyaçları olduğu müddetçe evinde kalmaya davet eder. Kardeşler, hiç bilmedikleri bir şehirde cesaret örneği sergileyip yenilik arayışı içinde hemen define avına çıkarlar. Bu define avı uyarılım örneği olarak değerlendirilmektedir. Bu sürede altınları paylaşma konusunda hâlâ tartışma içerisinde olan Saffet ve kardeşlerini gören Mehmet Çavuş, bu duruma engel olmak adına definenin haritasını dört parçaya böler ve her bir parçayı bir kardeşe teslim eder. Onlara, eğer defineyi bulmak istiyorlarsa anlaşmazlıklara son vermeleri ve birlikte çalışmalarını gerektiğini söyler.

Kardeşler, Mehmet Çavuş’un bu önerisine sorgulamadan uyarlar. Başkalarını üzen ya da başkalarına zarar verecek, toplumsal beklentileri veya normları ihlal edebilecek eylem, eğilim ve dürtülerin kısıtlanması olarak tanımlanan uyma değeri kapsamında bu davranışı alabiliriz. Kardeşler, Mehmet Çavuş’a itaat etmiş ve böylece Mehmet Çavuş, eşitlik prensibini ve yardımlaşmayı pekiştirerek kardeşlere sorumluluk almayı ve iş birliğini öğretici davranış biçimini empoze etmiştir. Fakat kardeşlerin birbirlerine güvenmiyor olmaları güven değerine karşıtlık içermektedir. Kardeşler, bu paylaşımdan sonra daha kararlı ve grup şeklinde hareket ederek kazı işlemine ve define avına başlamışlardır.

Kardeşlerin, kazıya başlarken “haydi bismillah” diyerek başlamaları tam olarak dini bir değer olmasa da bu sahnede din unsuru vurgulanmıştır. Fakat İstanbul’da çok kısa zamanda birçok yeri kazıp şehrin bütünlüğüne ve kurallara aykırı bir şekilde kazı yapmışlardır. Bu izinsiz ve tahrip edici kazılar, bütün insanların ve bilhassa doğanın refahı için anlama, takdir etme, hoşgörü gösterme ve koruma olarak tanımlanan evrenselcilik değerine aykırı bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Çevreyi korumak, temel insani değer olarak değerlendirilmektedir. Kardeşlerin,

şehrin her yerinde yaptıkları bu kazılar ve filmin sonunda Mehmet Çavuş'un tarihi kapsamda önem arz eden evinin altını kazarak yıkılmasına ve çok büyük bir tahribata yol açmaları gibi olayların yaşanması, bu ilkenin ve değerinin tam zıttı hareketler sergilediklerini göstermektedir.

Bunun yanı sıra, Mehmet Çavuş'un evinin altını define aramak için kazmaları ayrı bir değer kapsamında değerlendirilebilir. Filmde kardeşlerin, bu kazı için Mehmet Çavuş'a yalan söyledikleri ve kazıdan bahsetmedikleri görülmektedir. Altınları paylaşmamak, daha fazla güç elde etmek ve kendilerine saklamak adına iyilikseverlik değerine zıt bir davranış sergilemişlerdir. Kazıyı ev sahibi olan Mehmet Çavuş'tan habersiz sürdürmüşlerdir. Dürüst davranmayarak başka bir değere zıt davranmışlardır.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek bir başka olay ise kardeşlerin define ararlarken saydıkları adımlar sonucu vardıklarını düşündükleri hedefin tanımadıkları birine ait bir evin altında olduğunu görmeleridir. Kendi aralarında ev sahibini kandırma planları yaparlar ve böylece evde kazı yapabilmeleri için ev sahibinden izin alabileceklerini düşünürler. “İyi niyetli hedefler için her şey mubahtır.” düşüncesinden hareketle bu davranışlarda bulunmuşlardır. Altınları bulmak, kardeşler için uğruna her şeyi yapabilecekleri iyi bir niyettir. Dürüstlük kapsamında değerlendirilecek bu davranışın ve düşüncenin de değerler eğitimi karşıtı olduğu görülmüştür.

Kardeşler, bir evin kapısını çalıp içeri girerler ve girdikleri evin bir randevu evi olduğunu fark ederler. Bireysel zevk ve hazza yönelim olarak tanımlanan hazcılık ilkesine uygun davranırlar ve orada defineyi bulabilmek adına kadınların kendileriyle yakınlık kurmak istemelerine ses çıkarmazlar. Bu durum, uyum ilkesi kapsamında değerlendirildiğinde karşıt bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır.

Başkalarını üzen, başkalarına zarar verecek, toplumsal beklentileri ve ya normları ihlal edebilecek eylem, eğilim ve dürtülerin kısıtlanması olarak tanımlanan uyum ilkesine karşıt bir şekilde, eşlerini aldatma olarak görülebilecek başka kadınlara yakınlık duyma davranışı da değerler eğitimi kapsamında ele alınması gereken filmdeki olaylardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında, yeni evlenmiş olan Saffet ve Emine, birbirlerine doyamamışlardır. Saffet'in define bulma hayaliyle İstanbul'da olması, onların birbirlerine karşı sevgilerini ve hasretlerini arttırmaktadır

Tablo 5: Salak Milyoner Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Geleneksellik	2-3, 5-6, 7, 19	4
Sevgi	3, 29, 50-51, 71-73, 78	5
Misafirperverlik	16-18, 35, 48, 67	5
Din	34, 42, 55	3
Uyma	3-7, 24	2
Yardımlaşma	19-20, 37, 45, 47	4
İyilikseverlik	14	1
Evrenselcilik	55	1
Toplam		25

Tablo 5'e göre filmde en çok geçen değerler, sevgi ve misafirperverliktir; en az geçen değerler ise iyilikseverlik ve evrenselciliktir. Toplamda 8 değer, 25 kez vurgulanmıştır.

Tablo 6: Salak Milyoner Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Eşitliğe karşıtlık	10-12	1
Dürüstlüğe karşıtlık	10, 22, 52-53	3
Toplumsal düzene karşıtlık	35	1
Adaletle karşıtlık	28, 35, 40, 46	4
Evrenselciliğe	58	1
Toplam		10

Tablo 6'ya göre filmde 5 değere, 10 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 7: Salak Milyoner Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	10, 46, 53-54, 56, 66	5
Sözünde durmamak	76	1
İçki içmek	3-4	1
Silah atmak	6	1
Toplam		8

Tablo 7'ye göre filmde 4 olumsuz davranış, 8 kez geçmiştir.

4.1.2 Köyden İndim Şehire (1974)

1974 yılında *Köyden İndim Şehire* filminin yönetmeni, Ertem Eğilmez'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Kemal Sunal (Saffet), Zeki Alasya (Himmet), Metin Akpınar (Hayret), Halit Akçatepe (Gayret), Mine Mutlu (Ali Rıza Emmi'nin Baldızı), Tekin Akmansoy (Ali Rıza Emmi), Leman Çıdamlı (Ali Rıza Emmi'nin eşi), Meral Zeren (Emine), Perran Kutman (Gülsüm), Mete İncelel (Resepsiyon Görevlisi).

Köyden İndim Şehire filmi, Salak Milyoner filminin devamı niteliğindedir. Filmde pek de yolunda gitmeyen İstanbul macerasından sonra köylerine dönen Saffet,

Himmet, Hayret ve Gayret, yine babalarından kendilerine kalan tarlayı sürerlerken daha önce notu buldukları sandığın biraz ilerisine gömülmüş başka bir sandık içerisinde defineyi bulurlar. Heyecandan ne yapacaklarını şaşırıp tüm hayallerinin gerçekleşeceğini düşünürler. Altınları alıp en yakın büyük şehir olan Ankara'da yaşayan hemşerileri Kuyumcu Ali Rıza'ya bozdurup paraya çevirmeye Ankara'ya giderler. Gittiklerinde üç gün boyunca Ali Rıza'yı kuyumcu dükkânında bulamayan Saffet ve kardeşleri, parasız ve aç bir şekilde şehirde barınmaya çalışırlar. Bu sürede inşaat ve kazı işlerinde yevmiyeli işçi olarak çalışıp açlıklarını ve barınma ihtiyaçlarını gidermeye çalışırlar. Daha sonra ise kuyumcu Ali Rıza'ya ulaşmayı başarırlar.

Kuyumcu Ali Rıza, Kayserili köylü kardeşleri ilk gördüğünde sıradan biri sanıp sürekli dükkânından kovdurur. Daha sonra kardeşler, altınları birer ikişer bozdurmaya başlayınca Ali Rıza, kardeşlerde daha çok altın olduğunu anlar, kardeşleri evinde kendi odasında ağırlamaya başlar ve altınların peşine düşer. Altınların Bizans döneminden kalma olduğunu fark eden Ali Rıza, kardeşlere değerinin yarısı kadar para vererek kâr etmeye çalışır ve kardeşlerin ve eşlerinin rahatını sağlayıp onları daha fazla kandırabilmek için elinden geleni yapar. Filmin sonunda ise altınların tamamının nerede olduğunu öğrenen Ali Rıza, tam altınları çalmaya çalışırken kardeşlere yakalanır ve aralarında büyük bir kovalamaca başlar. Kovalamaca sonrasında altınların tamamını kaybeden kardeşler, parasız bir şekilde köylerine dönmek zorunda kalırlar ve her zamanki yaşantılarına devam ederler.

Devam filmi olan Köyden İndim Şehire filminde de değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok olay ve davranış devam etmektedir. İlk olarak, güç kavramı karşımıza çıkmaktadır. Kardeşlerin altınları bulması ile başlayan filmin ilk sahneleri, toplumsal konum ve itibar, insanlar ve kaynaklar üzerinde hâkimiyet ve kontrol olarak tanımlanan güç ile değerlendirilebilir. Kardeşlerin bir anda zenginleşmeleri, eşleri üzerinde ve köydeki diğer insanlar üzerinde daha fazla otorite ve sosyal olarak güç sahibi olmaya başlamaları buna örnek olarak verilebilir. İlk filmde yaşadıkları altınları paylaşamama üzerine olan anlaşmazlık, bu zenginliğin gerçekleşmesi ile bir anda tekrar ortaya çıkmaktadır. Bu davranış, dürüstlük ve eşitlik gibi değerleri barındıran, sıklıkla kişisel olarak iletişim kuran kişilerin refahının ve iyi oluşlarının korunması, geliştirilmesi olarak tanımlanan

iyilikseverlik ilkesinin zıttı bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Karakterlerin, burada hırsçı davranışlar sergiledikleri de söylenebilir.

Kardeşlerin en büyüğü konumundaki Himmet'in kardeşleriyle altınların kimde duracağına dair tartışmasında “en büyüğünüz benim, abi benim altınlar bende duracak” diyerek kardeşlerine çıkışması ve diğer kardeşlerin de buna onay vermesi geleneksellik değeri kapsamında değerlendirilecek bir sahnedir.

Filmin ilerleyen sahnelerine bakınca, bu ilke ve değerlere karşıt başka davranışlara da rastlanmaktadır. Saffet, Ali Rıza'nın evinde uydukları bir akşam uyanıklık yaparak altın çuvalını çalmaya çalışmıştır ve kardeşlerine yakalanmıştır. Dürüstlük ve eşitlik değerlerindeki noksanlık bu davranışta da ortaya çıkmaktadır.

Filmde, Türkiye için önem arz eden başka bir değere daha rastlanmaktadır. Vatanseverlik, vatanını sevmek ve vatanı için her türlü özveride bulunma, filmde, Saffet ve kardeşlerinin Ankara'ya milli bayram sırasında varmaları ile görülmektedir. Ankara garından çıkan kardeşler her yerde bayrak asılı olduğunu ve şehrin kutlama havasına girdiğini, kortejlerin şehirde dolandığını görürler, duygulanırlar ve etkilenirler. Filmde, yaklaşık beş dakika bu temaya ayrılmıştır. Karakterlerin altınlarını bozdurma derdinden sıyrılıp o vakitler kutlamalara katılmaları ve kutlamaların içinde bulunmaları vatanseverlik değeri kapsamında ele alınabilir.

Film, kardeşlerin Ali Rıza'yı bulmaları ve altınları bozdurarak lüks bir yaşam sürmeye başlamaları ile devam etmektedir. Kardeşlere önce kötü davranan, parasız muamelesi yapan ve onları hor gören Ali Rıza, kardeşlerde altın olduğunu öğrendiğinde tavrını tamamen değiştirir ve küçük bir inceleme yaptıktan sonra altınların Bizans döneminden kalma olduğunu öğrenip işgüzarlık yaparak altınları yarı değerinde bozar. Onları başka yere satarak kâr etmeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken kardeşlere altınların gerçek değerini söylemeyen Ali Rıza Efendi, yalan söylemektedir. Bu davranış, değerler bakımından olumsuz bir davranıştır.

Altınların değerine ilişkin bir fikri olmayan Saffet ve kardeşleri ise Ali Rıza'nın bu davranışına inanarak zengin oldukları düşüncesi ile mutlu bir şekilde günlerini devam ettirirler. Dürüstlük karşıtı olan Ali Rıza'nın bu davranışı, sıklıkla kişisel olarak iletişim kuran kişilerin refahının ve iyi oluşlarının korunması ve geliştirilmesi olarak tanımlanan iyilikseverlik ilkesi bakımından ele alınınca olumsuz bir davranış ve eylem olarak göze çarpmaktadır.

Devam filmi olan Köyden İndim Şehire ve serinin ilk filmi olan Salak Milyoner isimli yapımlarda dikkat çeken ve değerler kapsamında ele alınması gereken bir başka davranış biçimi ise dört kardeşin hiç ayrılmadan beraber gezmeleridir. Özellikle ikinci filmde, yemekleri beraber yemekten tuvalet ihtiyaçlarını beraberce gidermeye, alışveriş yapmaktan uyumaya kadar her türlü temel ve ikincil ihtiyaçlarını hiç ayrılmadan aynı anda ve bir arada gerçekleştiren kardeşlerin; seçimde, yaratıcılıkta ve keşfetmekte bağımsızca düşünebilme ve eylemde bulunabilme olarak tanımlanan ve özgürlük değerine vurgu yapan öz yönelim ilkesinin zıttı bir davranışta buldukları değerlendirilebilir. Filmde kardeşlerin bu ilişkisine birçok atıf bulunmaktadır. Ali Rıza, her fırsatta kardeşlerin ayrı hareket edemediğinden, ne yapsalar birlikte yapmak zorundaymış gibi davranmalarından dem vurmaktadır ve bu durumdan şikâyet etmektedir. Organizmik bir değer olan öz yönelim, Saffet ve kardeşlerinde gelişmemiş ve kardeşler bunun farkındalığına varamamışlardır.

Filmde dikkat çeken bir diğer davranış biçimi de Ali Rıza ve ailesinin, Saffet ve kardeşlerine davranış biçimidir. Bir anda zenginleşen ve para sahibi olan kardeşlerden faydalanmaya çalışan Ali Rıza ve ailesi, sosyoekonomik durumları ve geldikleri çevre dolayısıyla kardeşleri küçük görürlerken çıkarları uğruna tavırlarını tam tersi yönde değiştirmişlerdir ve kardeşlere itaatkâr ve mütevazı bir şekilde davranmaya başlamışlardır. Onların kardeşlerin istediği her şeyi yapmaları, onları evlerinde istememelerine, kardeşlerin evlerine zarar vermesine rağmen onları ağırlamaya devam etmeleri, onlara misafirperver davranmaları, Ali Rıza'nın kardeşleri en lüks otellerde misafir etmesi, bizzat kendi yardımcı olarak şehirde onlara yol göstermesi, özellikle kardeşleri ve eşlerini en iyi şekilde giydirmesi bunlara örnek olarak verilebilir.

En küçük kardeş Gayret, Ali Rıza Emmi'nin baldızını sevmektedir. Baldız ise Ali Rıza'nın kendisini tembihlemesiyle Gayret'ten altınların yerini öğrenmeye çalışmaktadır. Sonradan Gayret'le baldız arasında altınların da etkisiyle bir sevgi oluşur. Gayret, altınları gömdükleri yeri baldıza söyler, o da doğal olarak Ali Rıza'ya anlatır. Baldızın Ali Rıza'ya her şeyi anlatması, itaatkârlık değerine; baldız ile Gayret arasında oluşan yakınlaşma, sevgi değerine örnek teşkil eder. Abilerinin tembihlemesine rağmen Gayret'in altın bulduklarını ve altınların yerini baldıza söylemesi ise güven duygusuna karşıtlık oluşturmaktadır.

Kardeşlerin altınları bozdurdıklarında kendilerine yeni ve modern kıyafetler almaları, eşleri Ankara'ya gelince onlara da topuklu ayakkabı ve modern kıyafetler almaları ve sonrasında zenginlikle bu kıyafetleri özdeşleştirmeleri söz konusudur. Bu durum, kardeşlerin görgüsüzce davrandığının göstergesidir.

Son olarak ise, filmin sonunda gerçekleşen hırsızlık olayı, Ali Rıza'nın kardeşlerden habersiz bir şekilde altınların nerede olduğunu öğrenip onları çalması ise güven duygusunun ve bu değer ihlali olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 8: Köyden İndim Şehire Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Geleneksellik	7, 19, 35, 45	4
Sevgi	6-7, 10-11, 48	3
Güç ihtiyacı	1-5	1
Hazcılık	42, 60, 65	3
Vatanseverlik	16-21	2
İtaatkârlık	61	1
Misafirperverlik	28-31, 40-46, 52-56, 59	4
İyilikseverlik	46	1
Din	49-50	1
	Toplam	20

Tablo 8'e göre filmde en çok geçen değerler, geleneksellik ve misafirperverliktir; en az geçen değerler ise iyilikseverlik, güç ihtiyacı, din ve itaatkârlıktır. Toplamda 9 değer, 20 kez vurgulanmıştır.

Tablo 9: Köyden İndim Şehire Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
İyilikseverliğe karşıtlık	28	1
Eşitliğe karşıtlık	15, 66-67	3
Dürüstlüğe karşıtlık	13-15, 40, 59	3
Öz yönelime karşıtlık	11, 31	2
Güvene karşıtlık	3, 63, 69	3
Adalete karşıtlık	8, 20-21	2
Toplumsal düzene karşıtlık	63	1
	Toplam	15

Tablo 9'a göre filmde 7 değere, 15 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 10: Köyden İndim Şehire Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	4, 40	2
İnsanları küçümsemek	28	1
Küfür etmek	24, 33	2
Görgüsüzlük	13-14, 47	2
	Toplam	7

Tablo 10'a göre filmde 4 olumsuz davranış, 7 kez geçmiştir.

4.1.3 Mirasyediler (1974)

1974 yılında çekilen *Mirasyediler* filminin yönetmeni, Aram Gülyüz'dür. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Hale Soygazi (Hale), Fatma Belgen (Fatma), Nubar Terziyan (Mağaza sahibi), Zafer Önen (Mağaza müdürü), Selim Naşit (Muhasebe müdürü), Handan Adalı (Leman), Eşref Vural (Hale'nin üvey babası), İhsan Bilsev (Mağaza bekçisi). Bu film Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın başrollerini paylaştığı ilk sinema filmidir. Filmde, Zeki ile Metin, büyük bir mağazada tezgâhtar olarak çalışmaktadırlar. Metin, mahallenin en güzel kızı olan Hale'ye âşıktır ve Metin ve Hale birlikte dirler. Zeki ise aynı mağazada tezgâhtar olarak çalışan Fatma'yı sevmektedir; fakat Fatma ile konuşmaya bir türlü cesaret edememektedir. Filmin ilerleyen kısımlarında Hale'nin annesi ağır hasta olur ve tedavisi için yüklü miktarda para gerekmektedir. Kızın üvey babası Hale'yi para kazanması için zorlar ve onu genelev işletmecisi olan Leman Hanım'ın yanında çalışmaya gönderir. Çaresiz kalan Hale, bu teklifi kabul etmek zorunda kalır.

Hale'yi korumak isteyen Metin ile Zeki, buna karşı bir çözüm olarak kılıktan kılığa girip Hale'yi üçer günlüğüne kiralamaya başlarlar ve bunun için yeterli parayı elde edebilmek adına geceli, gündüzlü, çalışmaya başlarlar ve kazandıkları paranın tamamını Hale'nin kira bedeli olarak ayırırlar. Bu plan bir süre yürür; ama sonra güçlükler ortaya çıkar, Leman Hanım durumdan şüphelenmeye başlar. Zeki ile Metin, Hale'yi bu durumdan kurtarabilmek için çalıştıkları mağazanın kasasını soymaya karar verirler ve bir gün iş çıkışı soygunu gerçekleştirirler. Fakat bir gün öncesinde mağaza müdürleri kasayı boşalttırmış, mevcut parayı bankaya yatırmıştır. Yani kasa boştur.

Bu sırada ise mağazanın sahibi, bir hastalıktan dolayı vefat eder ve son sözlerinde Zeki ve Metin'in kendisinin yeğenleri olduğunu, mağazayı onlara miras bıraktığını açıklar; fakat Zeki ve Metin'in bundan haberi yoktur. Zeki ile Metin mağazanın kendilerine miras olarak kaldığını öğrenir. Sevdikleriyle kavuşurlar ve film sona erer.

Bu filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek, karakterler arasında gerçekleşen birçok olay ve davranış biçimi görülmüştür. Buna vatanseverlik değeri ile başlanabilir. Filmin başında bir müşteri, milli takım için forma diktirmek amacıyla mağazaya gelir ve yurt dışında oynanacak maç için ay yıldız temasını öne

çıkarmak formam siparişi verir. Formada özellikle ÷lkemizin renklerinin kullanılmasını ve özenli bir iş yapılmasını istemektedir. Burada formam, vatani değerlere ve ÷lkeye verilen değer ile göz önüne çıkmaktadır.

Geleneksellik ve uyma prensipleri, aile bireylerine verilen değer açasından filmde gözlenen birer temadır. Hale, annesi hasta olduğu ve evde onun bakımından sorumlu olduğu için Metin ile geçireceği vakitlerden çokça kısmakta, geleneksel költüre bağlılık gösterip itaat etmektedir. Hale'nin hayattaki payını kabul etme ve bunun için mütevazı davranma davranışı, değerler sistemine örnek olarak verilebilir. Buna ek olarak, annesinin refahı ve iyi olması için kendi eğlence ihtiyacını kısıtlıyor oluşu ve Metin'e daha az vakit ayırması burada Hale'nin uyma prensibine uygun davrandığının bir göstergesi olarak ele alınabilir. Bu bağlamda ise yaşlılara değer verme ve anne-babaya karşı gösterilen özen, Hale'nin değerler sisteminde gör÷len özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda Hale, annesinin her isteğine önem vermekle ve onu dinlemekle annesine saygı göstermektedir.

Filmde bulunan bir diğer karakter ise Leman Hanım'dır. Bu karakter, genelev işletmecisi olarak karşımıza çıkar. Hale'yi çok beğendiği için üvey babası ile konuşup birlikte Hale'yi genelevde çalışması için ikna etmeye çalışırlar. Leman Hanım, zengin bir insandır, bu zenginliğin verdiği güç ile Hale'nin üzerinde kontrol ve etki sahibi olmaya çalışmaktadır. Filmde çok defa zenginliğin getirilerinden ve kendisi ile çalışırsa Hale'nin neler kazanacağından bahsederek Hale'yi ikna etmeye çalıştığı gör÷lmektedir. Hale'nin değerler sistemi buna karşı bir çizgidedir. Hale, çalışkanlık ve sorumluluk gibi değerlerinin yolunda gitmek istemektedir ve bütün ikna çabalarına rağmen kendi isteği ve iradesi doğrultusunda hareket ederek Leman Hanım'ın teklifini reddeder. Hale'nin bu davranışı, seçimde, yaratıcılıkta ve keşfetmede bağımsızca düşünebilme ve eylemde bulunabilme olarak tanımlanan öz yönelim ilkesi kapsamında değerlendirilebilir.

Filmin ilerleyen sahnelerinde Hale'nin, annesinin ameliyat parasını çıkarabilmek adına çaresiz kalıp Leman hanımın teklifini kabul ettiği gör÷lmektedir. Öz yöneliminin zıttı bir davranış gösteren Hale'nin olumsuz duygular içerisine girdiği gözlemlenmiştir. Hale'nin genelevde çalışmaya başlaması, Metin ve Zeki'yi bir şeyler yapmaya zorlamıştır. Metin'in Hale'ye olan aşkı ve Zeki'nin en yakın arkadaşı olan Metin'in mutlu olmasını istemesi, onları Hale için harekete geçiren

itici güçtür. Zeki, bu davranışıyla arkadaşı için fedakârlık yapmıştır. Bundan dolayı ikili, birçok farklı işte birden çalışmaya başlayarak Hale için para kazanmaya başlamıştır. Buradan Metin ve Zekinin, çalışkanlık ve dayanışma gibi değerlere bağlı olduğu kanısına varılabilir.

Metin ve Zeki'nin, organizmik olarak edindiği iyilikseverlik değerleri ön plana çıkmaktadır. Fakat onlar, farklı birçok işte çalışabilmek adına, asıl çalıştıkları yerdeki patronlarına sürekli olarak yalan söylemek durumunda kalmışlar, para kazanmak uğruna yaptıkları işlerde yaşadıkları yorgunluğun etkisiyle başarısız olmuşlar, iş sahibini ya da kurumu zarara uğratmışlardır. Bu davranışlar, dürüstlük değerinin tam zıttı davranışlardır.

Gece gündüz başka işlerde çalışmaları yeterli gelmeyince Metin ve Zeki, çalıştıkları mağazayı soymak için bir plan yapmaya başlarlar. Çalıştıkları bir gün, kasaya çok fazla para girmesi için mağazada ürünleri ucuz fiyata satarlar ve iş günü bittiğinde mağazaya tekrar girip kasayı alırlar. İşvereni zarara uğratma, soygun ve hırsızlık davranışı, insani değerler eğitimi kapsamında ele alınca birçok farklı açıdan değerlendirilebilir. İlk olarak, toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından bu davranışlar karşıt davranışlardır. Bu davranışlarla değerler eğitimi bağlamında insanın güvenlik ihtiyacı ihlal edilmiş olmaktadır.

Güvenlik, kişinin kendi benliğinde, ilişkilerinde, toplumda; dengeli, uyumlu ve güvenli yaşama olarak tanımlanmaktadır. Yapılan soygun, bu ihtiyacın ve akabinde insanda oluşan değerlerin aksi yönde gerçekleşen bir davranış olarak ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak ise, iyilikseverlik kapsamında değerlendirilebilecek olan birtakım değerlerin de ihlali olarak ele alınabilir. Zeki ve Metin'in bu davranışları faydalı olmak ve dürüstlük değerlerinin zıttı yönde bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır.

Filmin sonlarında Zeki ve Metin, Hale ve Fatma'ya bir not bırakarak intihar etme kararı alırlar. İntihar teşebbüsü, insani değerler açısından birkaç farklı değer kapsamında ele alınmalıdır. İlk olarak, geleneksellik, geleneksel kültüre ve dinin sağladığı gelenek ve düşüncelere saygı gösterme, taahhüt etme ve kabul etme, şeklinde ele alınabilir. Dini kurallara ve yargılara göre intihar eylemi, dinin belirlediği değer yargılarına ters düşen bir davranıştır.

Buna ek olarak uyma prensibini de ihlal eden bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Uygunluk, tutumlarımızı, inançlarımızı ve davranışlarımızı

çevremizdekilerle aynı hizaya getirme eğilimidir. Açık sosyal baskı ya da daha ince, bilinçdışı etki biçimini alabilen güçlü bir kuvvettir. Uygunluk, genellikle belirli bir grupla özdeşleşme ile motive olur. Grubun bir üyesi olarak gerçekten kabul edilmek için, grup normlarını veya davranışlarını düzenleyen söylenmemiş kurallar dizisini benimsemeliyiz. Uygun olduğumuzda, kendi kişisel görüşlerinden farklı olsa da grup fikir birliğine katıldığımızı belirtiriz.

Zamanla inanç ve tutumlarımız, grubumuzun geri kalanıyla aynı davranış ve görüşleri alırken değişmeye başlayabilir. Zeki, intihar kararında başlangıçta Metin’le aynı düşüncededir. Fatma ve Hale’nin onları kurtarmaya geldiğini görünce intihar etme fikrinden vaz geçmeye kalkar. Bu durum, yukarıdaki düşünceleri örnekler niteliktedir.

Tablo 11: Mirasyediler Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Sevgi	6, 7-8, 23-26, 35-37, 46, 81, 84	7
Vatanseverlik	2	1
Geleneksellik	7, 9	2
Uyma	5, 48, 75	3
Mütevazılık	11, 31	2
Saygı	30-32, 49,50	2
Çalışkanlık	10	1
Öz yönelim	11, 27-29, 33	3
Fedakârlık	19-20, 27, 38, 73	4
Dayanışma	21, 30, 40-41	3
İyilikseverlik	26	1
Zenginlik ihtiyacı	14, 26	2
	Toplam	31

Tablo 11’e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise iyilikseverlik, çalışkanlık ve vatanseverliktir. Toplamda 12 değer, 31 kez vurgulanmıştır.

Tablo 12: Mirasyediler Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Öz yönelime karşıtlık	18, 22	2
Dürüstlüğe karşıtlık	13-14	1
Toplumsal düzene karşıtlık	44, 63, 71	3
Güvene karşıtlık	18	1
Dini kurallara karşıtlık	79	1
Uymaya karşıtlık	50, 82	2
	Toplam	10

Tablo 12’ye göre filmde 6 değere, 10 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 13: Mirasyediler Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Randevuevinde çalışmak	22-23	1
Yalan söylemek	29-30, 34, 58, 66	4
İşini düzgün yapmamak	9	1
Sorumsuzluk	15	1
İşvereni zarara uğratmak	3, 42, 46, 55-56	4
Hırsızlık	47-48, 59, 63	3
Küfür etmek	4, 33	2
Sigara içmek	60	1
	Toplam	17

Tablo 13'e göre filmde 8 olumsuz davranış, 17 kez geçmiştir.

4.1.4 Beş Milyoncuk Borç Verir Misin (1975)

1975 yılında çekilen *Beş Milyoncuk Borç Verir Misin* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Perihan Savaş (Perihan), Fatma Belgen (Ayşe), Mürüvvet Sim (Mürüvvet Sim), Selim Naşit (Fransız Adam), Arap Celal (Eskici Veysel), Mehtap Ar (Hippi), Remziye Fırtına (Naciye), Zeki Sezer (Polis), Hulusi Kentmen (Hâkim), Erol Günaydın (Erol Günaydın), Münir Özkul (Münir Özkul), Muammer Gözalan (Aldatılan koca), Osman Fahir Seden (Bankacı).

Filmde, beş milyon lira ikramiye çıkan piyango biletini kaybeden iki arkadaşın başından geçenler anlatılmaktadır. Zeki ile Metin, hem aynı iş yerinde çalışan hem de aynı evi paylaşan iki arkadaştır. Ayrıca yanlarında sürekli sarhoş gezen arkadaşları Nuri de bulunmaktadır. Zeki ile Metin, bir gün şans oyunu oynarlar ve büyük ikramiye onlara çıkar. Ama bilet Zeki'nin ceketinin cebindedir. Ceketini ise Nuri bir eskiciye satmıştır. Bunun üzerine Zeki ve Metin, ceketini aramak için planlar yapmaya başlarlar; fakat ceket sürekli el değiştirdiği için Zeki ve Metin'in ceketini bulmaları çok zorlaşmıştır. Bu sırada çalıştıkları şirketin patronu Kenan Bey, Zeki'nin âşık olduğu iş arkadaşı Perihan'ı ikramiye için patrona vermesi için Zeki'yi ikna etmeye zorlar.

En sonunda ceket bulunur. Zeki, bileti götürüp ikramiye alır; fakat mahalleli zor durumdadır. Mahallelinin Zeki'nin patronuna borçları vardır ve mahalleli bu borçları ödenmezse evlerini kaybedeceklerdir. Metin, Zeki'ye gidip durumu anlatır ondan yardım ister. Zeki, yardım fikrine karşı çıkar, Metin, Zeki'ye bir şamar atar ve oradan ayrılır. Zeki, hatasının farkına varır. Mahallede yaşayanların kapısına gece yeteri kadar para koyar. Sabah olunca mahalleli, paraları bulur ve Kenan

Bey'e borçlarını ödemeye başlar. Metin, bunu Zeki'nin yaptığını mahalleliye söyler ve onu bulur. Sarılıp ağlarlar, ellerinde kalan parayla bir bakkal açma hayali kurarlar. Sevdiklerine kavuşurlar ve film sona erer.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınacak konular iyilikseverlik, güç, uyum, hazcılık, özellikle güvenlik ve öz yönelim konularıdır. Ana karakterler Zeki ve Metin, hazcılık ilkesi kapsamında değerlendirilebilir. Metin, sevgilisi Hale ile çok yakın bir ilişki içerisinde ve hazcılık kapsamında değerlendirilebilecek birçok yakınlık sergilemiştir. Zeki ise iş arkadaşı Perihan'a âşık bir karakter olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Perihan için her şeyi yapan, onu gördüğünde bütün işlerini bir kenara bırakabilen bir karakter olarak portre edilmiştir. Perihan, Zeki'ye karşı koşullu bir sevgi beslemektedir. Sevgi değeri, kişiyi her haliyle, olduğu gibi kabul etmek anlamına gelmektedir; fakat Perihan, Zeki'ye sürekli olarak değişmesi ve onun istediği şekle bürünmesi yönünde koşullar sıralamaktadır.

Değerlendirilecek bir diğer konu, güç konusudur. Karakterlerin çalıştığı inşaat şirketinin patronu, toplu konut projesi için bir mahallenin tamamını evlerini boşaltmaları için sıkıştırmakta, onları statüsü ve maddi gücü ile tehdit etmektedir.

Film boyunca, patron Kenan Bey'in projesi için ev sahipleriyle olan toplantılarına ve onları yasal yollarla tehdit etmesine şahit olunmaktadır. Kenan Bey; toplumsal konum ve itibarını, insanlar ve kaynaklar üzerinde hâkimiyet, kontrol gücünü, zenginliğini ve otorite alanı kapsamında çıkarları ve isteklerini tatmin etmek amacıyla sürekli olarak kullanmaktadır. Buna Perihan'a olan davranışları da dâhildir. Zeki ve Metin'e piyango çıkması dolayısıyla elde ettikleri beş milyon liranın peşine düşen Kenan Bey, Zeki'nin Perihan'a olan aşkından faydalanmak ister ve bu yüzden Perihan'ı sürekli olarak Zeki'yi ikna etmesi için zorlar. Burada güç kullanımına ve otoriteye rastlanmaktadır. Normalde işçilerine uygun bir şekilde davranmayan patron Kenan Bey, piyango parasını elde edebilmek adına hırslanır ve projesini başarıya ulaştırmak adına Zeki ve Metin'e iyi davranmaya, onları manipüle etmeye başlar.

Güvenlik, kişinin kendi benliğinde, ilişkilerinde ve toplumda dengeli, uyumlu ve güvenli yaşama, filmde ele alınabilecek konulardan bir diğeridir. Zeki ve Metin'in birçok kez mahkeme karşısına birçok farklı sebeple çıktığı görülmektedir. İlk olarak Zeki ve Metin, piyango biletine ulaşabilmek adına biletin içinde olduğu ceket bulmak için bir eve izinsiz ve yasa dışı giriş yaparlar. Ceket, sürekli gittikleri

gazinonun patronundadır ve onun evine izinsiz bir şekilde girerek toplumsal düzen değerini ihlal etmişlerdir. Bu izinsiz giriş sırasında silah kullanmak durumunda kalan başka bir kahraman, gazino müdürünü öldürerek hem uyma ilkesi gereği başkalarına zarar verebilecek davranışlardan kaçınma ve kişilerin refahı gibi değerleri ihlal edip suç işlemiş hem de başkalarının güvenlik ihtiyacını tehdit altında bırakarak birçok zarara neden olmuştur.

Otomatik başkalarını taklit etme eğiliminin ötesinde psikologlar, uygunluk için iki temel neden tespit etmişlerdir. Bunlardan ilki normatif etkidir. Normatif etki işlediğinde, insanlar kalabalığın yanına gider; çünkü başkalarının kendileri hakkında ne düşündüğü konusunda endişe duyarlar. Farklı müzik türlerini sevdiğimiz veya herkesten farklı giyindiğimiz için, adımlara bakmak veya eleştirinin hedefi olmak istemiyoruz şeklinde düşünürler.

Buna ek olarak, ceketi arama maceraları sırasında Zeki ve Metin, başka bir silahlı kavgaya daha karışmışlardır. Bu sefer kendileri de silah kullanmak durumunda kalmışlardır. Film boyunca birçok kez, ana karakterlerin ve başka birçok karakterin hayatı, tehlike içerisine girmiştir. Böylelikle güvenlik ihtiyacı birçok kez tehdit edilmiştir. Hayati tehlike dışında, gelişen olaylar doğrultusunda Metin'in romantik ilişkisindeki güvenli ortam da birçok kez kriz atlatmaktadır. Metin, sürekli olarak sevgilisi ile arasındaki güvenli bağlanma ile oluşmuş ilişkiyi tamir etmek ve ilişkiyi canlı tutmak için çok çaba sarf etmek durumunda kalmaktadır.

Zeki, Metin ve Nuri ceketi elde edebilmek için çok farklı mekânlara girip çıkmaktadır. Bu mekânlardan birinde “hippi” diye adlandırılan giyimi, saç konuşması ve hayat felsefesiyle diğer insanlardan çok farklı olan insan tiplerleriyle karşılaşmışlardır. Bu tipler, filmin çekildiği dönemin geleneksel kültürüyle örtüşmemektedir. Bundan dolayı bu sahnelerde geleneksel kültüre karşıtlık vardır.

Bir başka konu ise öz yönelimdir. Bu bağlamda ilk olarak Perihan isimli karakter değerlendirilebilir. Perihan, Kenan Bey'in oğlu ile romantik bir birliktelik içerisinde ve Kenan Bey'in kendisini gelin olarak kabul etmesi için her şeyi yapan bir karakterdir. Kenan Bey, piyango parasını elde edebilmek adına normal şartlarda artık bir sekreter parçası olarak nitelendirdiği Perihan'ı oğluya evlenebileceği vaatleri ile manipüle ederek onun Zeki'yi ikna etmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Perihan, öz yönelimi bir beceri ve değer olarak kullanmakta zorlanmakta ve içinde bulunduğu durumda patronuna itaat etmektedir. Seçimlerinde, yaratıcılıkta ve keşfetmede bağımsızca düşünebilen ve eylemde bulunabilen bir birey olma özelliğini içselleştiremeyen Perihan, sürekli olarak Zeki'yi parasını Kenan Bey'e vermesi için ikna etme girişimindedir ve bunun için çok çeşitli davranışlar sergilemektedir. Buna paralel olarak Zeki'de Perihan'a olan sevgisinden kaynaklı olarak öz uyumcu becerilerini kullanamamaktadır. Perihan'ın ısrarları ve ikna çabaları karşısında parasını Kenan Bey'e vermeye gönüllü davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir.

Zeki'nin parayı Kenan Bey'e vermekten vaz geçip mahalledeki insanlara dağıtması, yardımseverlik ve dayanışma değerine örnektir. Yine Metin de mahalleli için elinden geleni yapmaktadır. Perihan'ın Zeki'ye oyun oynamaktan pişmanlık duyması ve Zeki'yi tanıdıkça ona âşık olması değerler eğitimi bakımından olumlu sahnelerden biridir. Perihan, Kenan Bey'in patronun oğlunun kendisine duyduğu ilginin yapmacık olduğunun farkına varmış ve Zeki'nin saf ve temiz sevgisini tercih etmiştir.

Tablo 14: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlere Geçtiği Dakikalar	(f)
Sevgi	1-3, 7, 10, 33-34, 43-49, 58-59, 72-73, 80-82	8
Hazcılık	6-7, 40-41, 55-56, 74-77	4
Güç ihtiyacı	5	1
Güvenlik	21, 31, 53, 57	4
Dayanışma	3, 32, 43, 74	4
Yardımseverlik	7, 60, 66, 76-79	4
Pişmanlık	34, 59, 72	3
Doğallık	8	1
Dostluk	14, 36, 79-82	3
	Toplam	32

Tablo 14'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise güç ihtiyacı ve doğallıktır. Toplamda 9 değer, 32 kez vurgulanmıştır.

Tablo 15: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	12, 36, 52, 61-63	4
Sevgiye karşıtlık	14, 30	2
Güvene karşıtlık	19, 77	2
Uymaya karşıtlık	21	1
Öz yönelime karşıtlık	14, 37	2
Gelenekselliğe karşıtlık	33-34, 43-44	2
Adalete karşıtlık	40-41, 69	2
Toplumsal düzene karşıtlık	61-62	1
	Toplam	16

Tablo 15'e göre filmde 8 değere, 16 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 16: Beş Milyoncuk Borç Verir Misin Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Koşullu sevgi	24, 35-36, 49	3
Yasadışı işler	4-5	1
Yalan söylemek	10-12	2
Sorumsuzluk	2-3	1
İçki İçmek	14-16, 20, 29, 56, 60, 74	6
Yapmacıklık	23-25, 50	2
Küfür etmek	1, 22, 51, 59, 80	5
Sigara içmek	16, 24, 39-40, 54	4
Hovardalık yapmak	26-29	1
	Toplam	25

Tablo 16'ya göre filmde 9 olumsuz davranış, 25 kez geçmiştir.

4.1.5 Nereden Çıktı Bu Velet (1975)

1975 yılında çekilen *Nereden Çıktı Bu Velet* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Murat Koçyiğit (Osman), Yılmaz Gruda (Yılmaz Gruda), Turgut Borali (Patron), Şeref Çokşeker (Yetimhane müdürü), Sabahat İzgü (Mahalleli), Nubar Terziyan (Osman'ın dedesi), Melek Ayberk (Metin'in sevgilisi), Ali Demir (Doktor), Tevfik Şen (Fedai), Hale Soygazi (Hale), Nisa Serezli (Süpürge Naciye), Ferudun Çölgeçen (Fethi'nin Avukatı), Osman Fahir Seden (Tuvaletteki adam), Işın İşsever (Gülten).

Metin Akpınar ve Zeki Alasya'nın oynadığı bu filmde, iki saf ve iyi niyetli adam bir gün peşlerine takılan küçük bir çocuğu evlerine götürürler. Bekâr oldukları için ev sahibinden çekmektedirler ve çocuğu saklamak için çeşitli yollar denerler. Bir süre sonra sakladıkları çocuğun, yüklü bir servete sahip olduğu ortaya çıkar. Metin ve Zeki'nin çalıştığı fabrikayı satın almaya çalışan büyük fabrikanın sahibinin

kardeşinin oğlu olduğu ortaya çıkan küçük çocuk, Zeki ile Metin'in başına büyük bela olur. Metin ve Zeki, film boyunca birçok oyun ve iş çevirerek çocuğu korumaya çalışırlar ve bir sürü maceradan geçerler.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok olaya, duruma ve diyaloga rastlanmaktadır. Karakterler ile başlayacak olursak, Metin, filmde çok flörtüz bir karakter olarak portre edilmiştir. Metin; hazcı, bireysel zevke önem veren, uyarılımlı sahibi, heyecan-yenilik arayan ve öz yönelimi yüksek, özgürce seçim yapabilen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan ise Zeki; utangaç ve ailevi geleneksel değerlere bağlı, uyma davranışını oldukça sık gösteren ve iyiliksever bir karakter olarak portre edilmiştir. Zeki, sıklıkla iletişim kurduğu kişilerin iyi oluşunu ve refahını gözetip bu kişilere önem veren ve bu çerçevede bir değer sistemi ile hareket eden bir karakterdir. Faydalı, genelde dürüst ve bağışlayıcı bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Filmde, otorite ve zenginlik gibi değerlerden yola çıkarak elde edilmiş bir güç teması görülmektedir. Bunun örneklerini, film boyunca çocuğun amcası olan büyük şirket patronunda görmekteyiz. Patron, zenginliğini sürdürmek ve refahını bozmamak adına miras sahibi olan küçük Osman'ı öldürme planları yapmakta ve bunun için her türlü imkânını maddi ve manevi olarak kullanmaktadır. Patron; film boyunca sinirli, makamında oturan ve emirler yağdıran, konumu itibariyle insanlar üzerinde çokça etki, kontrol ve hâkimiyet sağlamış bir karakter olarak portre edilmektedir.

Zeki ise bu tasvir edilen iki karakterin tam aksine, geleneksel bir çizgide ilerlemektedir. Kültüre, dini geleneklere ve düşüncelere saygılı ve tüm bunları kabul eden mütevazı bir karakterdir. İyilikseverdir, yakın çevresinin iyilik halini sıkça gözetir, uyma davranışını çokça sergilemekte ve toplumsal düzene aykırı kaçabilecek davranışlardan korunmaktadır. Metin'in tam zıttı şekilde portre edilmiş Zeki karakteri, Metin'i korumak ve ona olan güvenini sürdürebilmek için filmde çok kere başını belaya sokmuştur. Bunun en büyük örneği Metin'in çapkınlığı sebebiyle başının belaya girmesidir. Metin'in gizlice görüştüğü kadınlardan birinin babası ve abisi, Zeki'yi Metin ile karıştırmıştır ve onu yakalayıp uzun süre boyunca ona fiziksel şiddet uygulamışlardır. Zeki bu olayda gerçeği açığa çıkarmayarak Metin'i korumuştur ve iyilikseverliğinin en büyük göstergesi bu olay olmuştur.

Zeki, küçük çocuğun bulunmaması için Hale ile sevgili rolü yapmaktadır. Bu davranışı Zeki, hem çocuğu kurtarmak hem de Hale'ye ilk görüşte âşık olduğu için yapmaktadır. Hale ise başlangıçta Zeki'ye âşık değildir. Küçük Osman'ı kurtarabilmek için böyle bir rol içerisindedir. Rol gereği birlikte zaman geçirmeye başlayınca birbirlerini tanımaya başlarlar ve rol gerçeğe dönüşür sevgili olurlar. Bu sahneler, sevgi değerini örneklendirmektedir.

Metin'in hancı ve öz yönelimci hal ve tavırlarına karşı filmde Zeki de dâhil olmak üzere neredeyse bütün karakterlerin geleneksel bir şekilde karşılık verdiği görülmektedir. Metin'in gizlice görüştüğü bütün kızlar, "evlenmeden olmaz." cümlesini kurmuşlar ve Metin'in cinsel birliktelik teklifini her seferinde reddetmişlerdir. Keza Metin'in asıl sevdiği kadın olan Filiz ve Filiz'in annesi de benzer bir çizgidedir. Filiz'in annesi, Metin'i ancak ve ancak Filiz ile evlenmeye karar verdiklerinde kabul etmiş, onunla olumlu bir tavır ile iletişim kurmaya devam etmiştir.

Filmdeki bir diğer tema ise güvenlik ihtiyacı ve akabinde insanlarda oluşan, oluşması beklenen değerler bütünüdür. Filmin sonlarına doğru küçük Osman'ı alabilmek adına patron ve adamlarının Zeki ve Metin'in evine silahlı saldırıda buldukları görülmektedir. Bu silahlı saldırı sonucunda ise evleri büyük hasar almıştır, insanlar psikolojik ve fiziksel olarak zarar görmüşlerdir. Burada patronun, adamlarının otoriteden ve zenginliklerinden aldıkları güç sebebiyle toplumsal düzeni hiçe saydıkları çıkarımı yapılmaktadır. Patron ve adamları, Sadece bir eve bir kişiye değil; orada çevrede olan herkese korku ve endişe duygularını hissettirecek bir davranışlar sergilemişlerdir. Bu davranışlar, toplumsal denge ve uyuma dayalı bir yaşam gerektiren güvenlik ihtiyacı karşıtı davranışlardır.

Güvenlik ihtiyaçları, temel sağlık ve iyiliğimizle de ilgili olduğu için fizyolojik ihtiyaçların hemen arkasında gelmektedir. Bu, şiddetten korunma gibi fiziksel güvenlikle ilgili olduğu kadar; finansal güvenlik, kazalardan korunma ve kolay erişilebilir sağlık hizmetlerinin güvenliği ile de ilgilidir. Daha genel olarak, güvenlik gereksinimlerinin karşılanması, düzenli olarak hiçbir şeyden korkmadığınız anlamına gelir: Zorlu bir kaza yapmaktan veya tehlikeli bir hastalığa yakalanmaktan, finansal zorluklara maruz kalmaktan veya fiziksel saldırıya uğramaktan korkmazsınız. Ancak bu ihtiyacın karşılanması, iyi sosyal normlara sahip güvenli bir ülkede yaşamakla ilgili değildir.

Güvensiz bir kişi; yeteneklerinden bir veya daha fazlasına, kendine veya başkalarına güven duymaz veya mevcut bir pozitif durumun geçici olduğunu düşünür. Bu güvensizlik, bireyin zarar görmesine veya üzülmeye neden olabilir. Bu, yalnızca insanlar arasında dereceye göre farklılık gösteren ortak bir özelliktir. Kişinin eksikliklerini fark etmek, sağlıklı bir özgüven dozu sürdürmeyi içeren alçakgönüllülükle karıştırılmamalıdır.

Güvensizlik, kişinin yeteneğinin objektif bir değerlendirmesi değil, duygusal bir yorumdur. Aynı yeteneklere sahip iki kişi, tamamen farklı güvensizlik seviyelerine sahip olabilir. Güvensizlik; utangaçlık, paranoya ve sosyal geri çekilme gelişimine katkıda bulunabilir veya alternatif olarak bazı durumlarda kibir, saldırganlık ve zorbalık gibi telafi edici davranışları teşvik edebilir. İnsanların çoğunluğunun duygusal olarak savunmasız olması ve zarar görme kapasitesine sahip olması, duygusal güvensizliğin yalnızca farkındalıkta bir fark olabileceği anlamına gelir.

Güvensizliğin bir insanın yaşamında birçok etkisi vardır. Neredeyse her zaman tipik olarak güvensiz bir insan, insanlardan bir dereceye kadar çekildiği için bir dereceye kadar izolasyona neden olur. Güvensizlik arttıkça, izolasyon derecesi de artar. Güvensizlik, genellikle bir kişinin çocukluk yıllarında ortaya çıkar. Suç ve acı gibi, katmanlı bir şekilde büyür ve sıklıkla kişinin yaşamında sınırlayıcı bir etken oluşturan hareketsiz kılma etkisi yaratır. Güvensizlik ruh için tehdit edici bir duygu olabileceğinden genellikle güvensizliğe, psikolojik savunma mekanizmaları olarak kontrol eden bir kişilik tipi veya kaçınma eşlik edebilir.

Tablo 17: Nereden Çıktı Bu Velet Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
İyilikseverlik	12, 16-18, 24-26, 43-47, 64, 71-72	6
Dürüstlük	2, 81	2
Acıma	2-4, 15-16	2
Hazcılık	1-2, 4-5, 7-8, 11-12, 45, 52	6
Geleneksellik	8-9, 19, 41, 53	4
Güç ihtiyacı	3, 60, 82	3
Fedakârlık	2, 6-9, 34, 80-82	4
Öz yönelim	36	1
Güvenlik	29-30, 36-40, 57	3
Sevgi	30-31, 34, 47-51, 53-56, 72-73, 80-83	6
	Toplam	37

Tablo 17'ye göre filmde en çok geçen değerler, sevgi, hazcılık ve iyilikseverliktir; en az geçen değer ise öz yönelimdir. Toplamda 10 değer, 37 kez vurgulanmıştır.

Tablo 18: Nereden Çıktı Bu Velet Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Güvenliğe karşıtlık	24-25	1
Dürüstlüğe karşıtlık	22, 31-32, 70, 83	4
Toplumsal düzene karşıtlık	73-79	1
	Toplam	6

Tablo 18'e göre filmde 3 değere, 6 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 19: Nereden Çıktı Bu Velet Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	9-11, 18, 20-22, 32, 70	5
Sözünde durmamak	52	1
Dedikodu yapmak	1, 31	2
Sorumsuzluk	2	1
Sigara içmek	4-5, 19, 26, 34-35, 48	5
İçki içmek	59	1
Küfür etmek	9, 11	2
Adam dövme	6-9	1
	Toplam	18

Tablo 19'a göre filmde 8 olumsuz davranış, 18 kez geçmiştir.

4.1.6 Güler Misin Ağlar Mısın (1975)

1975 yılında çekilen *Güler Misin Ağlar Mısın* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Fatma Belgen (Aysel), Kadir Savun (Rasim Usta), Ali Şen (Kayserili Cemal), Neriman Köksal (Zeynep), Ali Cağaloğlu (Turizm Bakanı), Gönül Genç (Ayşe), Erhan Dilligil (Mühendis), Baykal Kent (Otobüsçü), Baki Tamer (Kaymakam), Turgut Boralı (Kıskanç koca), Ahmet Üstel (Cemal'in ortağı), Tevfik Şen (Metin'in arkadaşı), Osman Fahir Seden (Milli Eğitim Müdürü).

Kayserili iş adamı Cemal, Kuşadası'nda bir otel işletmektedir. Otelde resepsiyonist olarak çalışan Metin ile inşaatçı çalışan Zeki ise ayrılmaz iki dosttur. Metin, Rasim ustanın kızı Aysel ile evlenmeyi planlar. Cemal, daha çok para kazanmak için mini bir golf tesisi kurmak ister yapılacak tesisin başına Metin'i geçirmeyi düşünür; fakat tesisin yapılabilmesi için Rasim ustanın evinin yıkılması gerekmektedir. Rasim Usta, Cemal'e tepki gösterir; ama Cemal oralı olmaz. Rasim Usta, Cemal'in evinden çıkar. Başka bir ev bulacağını düşünmektedir; ama ne ev bulabilir ne de onca yıl iyilik yaptığı dost ve arkadaşlarından bir yardım göremez. Durum karşısında bir tek Zeki ve Metin, Cemal'e karşı çıkar.

Rasim Usta, tam kasabayı terk edecekken Zeki ile Metin bir traktör çalarlar ve otobüsün peşinden giderler; ama traktör arızalanır. Otobüsü kaybettiklerine

üzülürlerken birden otobüs çıkagelir. Otobüsü yani Rasim Usta ve ailesini zor bela durdururlar. Otobüs şoförüyle bir tartışmaya girerler ve adamı döverler. Evsiz kalan Rasim Usta'yı iki gece çalışarak yaptıkları denizde yüzen yeni evlerine götürürler. Cemal, tesisin kurulması için plan yaparken Ankara'dan gelen bir misafir, her şeyi değiştirecektir. Bu misafir bakandır. Şans eseri bakanın yolu Rasim Usta'nın denizde yüzen evinin oraya düşer. Bakan, Rasim Usta ve ailesi ile bir hayli uzunca vakit geçirir, onların sorunlarını dinler. Böylelikle, Rasim Usta ve ailesinin evsiz kalışı, bu sırada Zeki ve Metin'in yaptıklarını öğrenir.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok konu ve olay yaşanmıştır. Karakterler ile başlanacak olunursa, Zeki ve Metin, yine birbirinden zıt karakterler olarak portre edilmişlerdir. Zeki; hazcı, bireysel zevke önem veren, uyarılımlı sahibi, heyecan ve yenilik arayan, öz yönelimi yüksek ve özgürce seçim yapabilen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öte yandan ise Metin, ailevi geleneksel değerlere bağlı, uyma davranışını oldukça sık gösteren ve iyiliksever bir karakter olarak portre edilmiştir. Uyma davranışıyla, topluma uyum sağlamamızın bir nedeni de insanların çoğu zaman bilgi kaynağı olmasıdır. Psikologlar bu süreci, bilgi etkisi olarak adlandırılır. Birey olarak çoğu zaman, doğru olanı yapmak için motive oluruz. Toplum, çöpleri uygun bir konteynere koyduğumuzu, kütüphanelerde yumuşakça konuşup garsona bahşiş verdiğimizizi düşünüyorsa, o zaman çoğumuzun yaptığı şey budur. Bazen de toplumun bizden ne beklediği belli değildir. Bu durumlarda, genellikle tanımlayıcı normlara güveniriz. Çoğu insanın ya da bizim gibi çoğu insanın rolünü oynarız. Bu mantıksız bir strateji değildir. Diğer insanlar, genellikle bilmediğimiz bilgilere sahiptir.

Metin ve Zeki, sıklıkla iletişim kurduğu kişilerin iyi oluşunu ve refahını gözetip buna önem veren ve bu çerçevede bir değer sistemi ile hareket eden ana karakterler olarak filmde öne çıkmaktadırlar. Faydalı, genelde dürüst ve bağışlayıcı karakterlerdir.

Filmde dikkat çeken diğer karakterler Aysel'in annesi ve Rasim Usta'dır. Gelenekselliğin en önemli değer olduğu bu iki karakterde, dürüstlük ve çalışkanlık değerleri öne çıkmaktadır. Gelenek, yorum ve seçim süreci ile her zaman defalarca yeniden yapılandırılmıştır. Bir ulusun üyeleri, kendi kaderlerini tayin eder ve birikimlerini kendi inşaatlarında kuşkusuzca saklarlar, aynı zamanda nesiller arası

aktarım sürecinde geleneklerini sürekli olarak değiştirirler ve tekrarlarlar. Bu süreçte, bir ulusun kültürel kimliğini oluşturan genel kabul görmüş bazı geleneksel unsurlardan olumlu kültürel mirasın korunması tartişılmaz. Ancak bu koruma, geleneğe saygı duymanın, gelecekteki içeriklerin kritik olmayan irrasyonel veya mekanik bir kabulü, gündelik hayatta bize olan her şeyden mahrum edilebilecek ütöpic bir gelecek yaratması gerektiği anlamına gelmez. Gelenek, şu andan itibaren geğmişin eleştirel bir değerlendirmesini gerektirir; geleneksel unsurların çağdaş kalkınma gereksinimlerine katılması ve uyum sağlaması için vazgeçilmez bir koşul ve yöntemdir.

Buna en önemli örnek Aysel'in annesinin Aysel ve Metin'in görüşmesine verdiği tepkidir. Aysel ve Metin, sevgililerdir; fakat bu sevgililik durumu aile tarafından pek uygun görülmemektedir. Evlilik, Aysel'in ailesi için çok önemli bir olgudur. Aysel'in annesi bir gün Aysel'e Metin'le görüşmemeleri gerektiğini ve sık sık görüşmelerinin yakışık alan bir durum olmadığını söyler. Bunun üzerine Aysel de annesine, Metin'in ona evlenme teklif etmek istediğini söyler. O yüzden annesinden Metin'in kendisini babasından istemesine yardım etmesini ister. Aysel'in annesi de kızının bu cevabı üzerine tavrını tamamen değiştirir, Metin'e oğlum diye seslenmeye başlar ve kızının Metin'le görüşmeleri açısından bütün sıkıntılarını ortadan kaldığını kızına belli eder. Evliliğe yapılan bu vurgu, geleneksellik içinde değerlendirilmelidir. Geleneksel bir yaşam tarzı, dinin sağladığı gelenek ve düşünce sistemlerine saygılı olup onları kabul etme üzerine kurulu bir yaşam sistemidir. Evlilik öncesi birliktelik, dini olarak kabul gören bir davranış değildir. Evlilik teklifi ve akabinde kız isteme sonrası Metin ve Aysel'in istedikleri gibi görüşebilmeleri bu kapsamda değerlendirilebilir.

Bir diğer tema ise otel patronu ve arazi sahibi Cemal Bey'in Rasim Usta ile olan ilişkisinden çıkarılmaktadır. Rasim Usta, bütün kasabanın inşaatında rol almış bir ustadır ve Cemal Bey'in projelerinde de çalışmaktadır. Rasim Usta'ya, evinin tadilat, tamirat masraflarını karşılamak için söz veren ve Rasim Usta'yı izne ayıran Cemal Bey, planladığı golf sahasının yapılabilmesi için Rasim Usta'nın evinin yıkılması gerektiğini fark eder. Bunun üzerine verdiği sözü, kâr edebilmek adına, para için bozarak Rasim Usta'yı ve ailesini evinden çıkartır ve golf sahasının inşaatını başlatır. Bu olay, zenginliğini arttırmak ve refahını sürdürüebilmek için Cemal Bey'in gücünü, konumunu ve itibarını kullandığı bir olay olarak filmde gün

yüzüne çıkmaktadır. Ayrıca iyiliksever davranış biçimlerinin ve iyilikseverlik kapsamında değerlendirilebilecek değerlerin de tam tersi bir olaydır.

İletişimsizlikten kaynaklı güven duygusuna karşıtlık ve dürüstlük değerleri ise Zeki'nin Rasim Usta'nın evinin yıkılacağı haberini aldıktan sonra meyhanede Metin ile girdiği tartışmada görülmektedir. Bu tartışmada, Cemal Bey için çalışan Metin'in nasıl olur da evin yıkılacağı haberini Zeki'ye ve Rasim Usta'ya vermediğinden yakınan Zeki, Metin ile kavga eder ve yüzleşir. Bunun üzerine, Metin'in de olaydan bihaber olduğu anlaşılır. İkili, birbirlerine dürüst davranarak aralarındaki ilişkiyi güçlendirirler, birbirilerini korurlar.

Rasim Usta ve ailesi, evden çıktuktan sonra birçok farklı yerde barınmaya çalışmışlardır. İlk olarak parka gitmişler ve eşyalarını yerleştirerek orada yaşamaya çalışmışlardır. Oradan valilik ve polis tarafından yasak olduğu ve turistlere rahatsızlık verildiği gerekçesiyle atılan aile; bu sefer de İskender'in evi olarak adlandırılan tarihi kalıntıların olduğu bir yere yerleşirler ve yine oradan atılırlar. Tam kasabayı terk edecekleri sırada Zeki ve Metin, onlara yetişir ve onlar için yaptıkları su üzerindeki evi gösterirler. Buradan yardımseverlik ve fedakârlık adına birçok şey çıkarılabilir; zira bütün kasaba halkı, Rasim Usta ve ailesine yardım edebilmek için bir araya gelmişlerdir. Bu bir araya gelme, sosyal bir güç sahibi olmalarını ve dolayısıyla evrenselci bir şekilde davranarak çevrelerini korumaya yönelik davranmalarını sağlamıştır.

Bir diğer dikkat çeken olay ise turizm bakanının kasabaya gelmesi ve Rasim Usta ve ailesi ile olan etkileşimidir. Filmde, bakan yolda giderken arabası arızalanır, yüzen evi görür ve şaşırır. Ortaya gider, aile ile kim olduğunu söylemeden iletişim kurar. Ailenin o kötü durumda bile misafirperverliği ile karşılaşan bakan, şaşırır; fakat durumu onlara açıklamadan ortaya çıkarmadan onlarla vakit geçirmeye devam eder. Türkiye için önemli bir değer olan misafirperverlik, burada açıkça gözlemlenmiştir. Filmin sonunda bakan, Rasim Usta ve ailesine evlerini geri vermiş ve bütün yanlış anlaşılmaları çözmüştür. Bu davranışıyla da bakan, adalet değerine uygun davranmıştır.

Metin ve Zeki'nin adam dövmeleleri, otelden kapı, varil, elektrik çalmaları ve bir adamın da traktörünü gasp etmeleri; filmde değerler eğitimi açısından olumsuz davranışlardır.

Tablo 20: Güler Misin Ağlar Mısın Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Hazcılık	1-4, 8, 51-52, 58	4
Geleneksellik	7, 9, 22-26, 90	4
Uyma	10	1
Dürüstlük	3, 35	2
İyilikseverlik	15, 30, 48, 91	4
Fedakârlık	12, 16, 61	3
Çalışkanlık	4-5	1
Güç ihtiyacı	4, 13, 17-18, 85	4
Sorumluluk	6	1
Yardımseverlik	18, 49-51	2
Evrenselcilik	71, 84	2
Misafirperverlik	79-85	1
Sevgi	6-9, 16, 93	3
Adalet	71-72, 84	2
Dostluk	37	1
Din	87	1
	Toplam	36

Tablo 20'ye göre filmde en çok geçen değerler, geleneksellik, hazcılık, iyilikseverlik ve güç ihtiyacıdır; en az geçen değerler ise uyma, çalışkanlık, sorumluluk, misafirperverlik, dostluk ve dindir. Toplamda 16 değer, 36 kez vurgulanmıştır.

Tablo 21: Güler Misin Ağlar Mısın Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
İyilikseverliğe karşıtlık	17	1
Dürüstlüğe karşıtlık	3	1
	Toplam	2

Tablo 21'e göre filmde 2 değere, 2 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 22: Güler Misin Ağlar Mısın Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Sözünde durmamak	17, 28	2
Yalan söylemek	88-89	1
Suçta teşvik etmek	77	1
Yaşama hakkı tanımamak	43-47	1
Vefasızlık	28, 49-50, 75	3
Hırsızlık	51-56, 59-61, 64-68, 72-74	4
Haksız kazanç	71	1
Adam dövme	32, 67	2
Küfür etmek	34	1
Sigara içmek	43, 80	2
İçki içmek	22, 32, 35-36, 39, 74	5
	Toplam	23

Tablo 22'ye göre filmde 11 olumsuz davranış, 23 kez geçmiştir.

4.1.7 Nereye Bakıyor Bu Adamlar (1976)

1976 yılında çekilen *Nereye Bakıyor Bu Adamlar* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Meral Zeren (Ayşe), Süleyman Turan (Tarık), Hakkı Kıvanç (Fabrika işçisi), Remziye Fırtına (Aynalı Remziye), İlhan Hemşeri (Savcı), Feridun Çölgeçen (Patronun adamı), Semih Serezli (Simitçi), Salih Kalyon (Balıkçı), Ajlan Aktuğ (Trafik polisi), Yadigâr Ejder (Cellat), Filiz Alyanak (Filiz Alyanak), Erol Günaydın (Resepsiyonist), Kenan Pars (Memduh'un patronu), Ali Sururi (Memduh Bey), İsmail Hakkı Şen (Komiser), Osman Fahir Seden (İş adamı).

Film, şehir hayatına yabancı Metin ve Zeki'nin rastlantı eseri reklam yıldızı olmalarını konu edinir. Beşik kertmesi Ayşe'yi bulmak üzere Metin, Zeki ile birlikte İstanbul'a gelir. Zeki ve Metin, yabancı oldukları İstanbul'da türlü badireler atlattıkları. Hayatları, fotoğraflarının bir reklam kampanyasında kullanılmasıyla değişir. Onlar, artık herkesin tanıdığı insanlar haline gelmişlerdir. Diğer taraftan, Ayşe'nin çalıştığı fabrikada işçiler toplu sözleşme talebiyle greve gider. Fabrikasının sahibi ile işçiler arasında pazarlıklar yapılmaktadır. Şansın da yardımıyla Zeki ve Metin'in önüne popülerliklerini bu pazarlıkta kullanabilme fırsatı çıkar.

Filmde birçok değer, değerler vasıtasıyla ortaya çıkan davranışlar ve davranış örüntüleri görülmektedir. Filmin ana karakterleri Zeki ve Metin, köylerinden Metin'i evlendirmek için İstanbul'a gelmişlerdir ve İstanbul'da Ayşe'yi aramaktadırlar. Ayşe'yi ararlarken kaybolan Zeki ve Metin'in başlarından birçok olay geçmiştir.

Zeki ve Metin; kibar, yaşlılara ve insanlara değer veren, dürüst, şefkatli ve çevreyi, toplumsal düzeni ve güvenliğini gözetken insanlar olarak portre edilmişlerdir. Buradan yola çıkarak Zeki ve Metin için geleneklere, kültüre, dinin sağladığı kurallara ve saygılı, onlara uygun yaşayan; kendi benliklerine, çevrelerine, toplumsal düzene duyarlı güvenlik ihtiyacının bilincinde bir yaşam süren, başkalarını üzecek davranışlardan kaçınan ve toplumsal beklentileri yerine getiren, evrenselci karakterler diyebiliriz.

Öte yandan reklam ajansının sahibi olan patron, filmde dikkat çeken öteki bir karakterdir. Metin ve Zeki'nin aksine patron güç sahibi ve otoriter bir çizgide portre edilmiştir. Önem verdiği tek şey, zenginliğini ve şirketinin yapacağı kârı

arttırmaktır. Bunun için sahip olduğu makamı ve bütün gücü kullanmaktan çekinmeyen bir karakterdir. Klasik bir otoriter karakter özelliği taşıyan patron, Zeki ve Metin'in bulabilmek için elindeki bütün kaynakları seferber eder. Zeki ve Metin üzerinden kendi çıkarları doğrultusunda birçok reklam kampanyası düzenler ve çok büyük paralar kazanır. Filmin bu sahnelerinde ise gelirdeki adaletsizliği görmekteyiz. Patron, oldukça fazla kazanırken Zeki ve Metin'e hak ettikleri miktarda para vermemektedir. Bu olay, adalet değerine karşıt bir durumu ortaya koymaktadır.

Bir diğer konu ise gelenekselliktir. Buna en iyi örnek, Metin ve Ayşe'nin Mehmet efendinin önünde ve o olmadan takındıkları tavırlardır. Geleneksellik, kültürün ve dinin gerektirdiği kurallara uymak ve onları yaşatmak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Metin ve Ayşe, Ayşe'nin babasının önünde bir hayli çekingen ve iki romantik sevgilinin göstermeyeceği türden bir mesafe takınırlarken baş başa kaldıklarında bunun tam tersi bir şekilde çok yakın ve samimi bir hâl almaktadırlar. Metin, Ayşe'nin babasının onayını alabilmek adına her şeyi yapmaya hazır bir karakter olarak lanse edilmiştir. Filmde Mehmet Efendi, Metin'e iş bulması gerektiğini ve kızı ile evlenmesinin en büyük koşulunun onun kendi ayakları üzerinde durması olduğunu söyler. Bunun üzerine Metin'in, film boyunca başından geçenlerin yanı sıra bir yandan da evlenebilmek ve bunu bir an önce yapabilmek için iş aradığına şahit oluyoruz.

Filmde gördüğümüz ve değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek bir diğer tema, Zeki ve Metin'in yardımseverliği ve toplumsal faydalılığıdır. Birçok sahnede Zeki ve Metin'in yardımcı olduğu insanları görmekteyiz. İlk olarak şehre vardıkları sırada yük taşıyan insanlara üzülop onlara yardım ettikleri görülmektedir. Daha sonra dinlenmek için oturduklarında ise işçiler onlara kazandıkları paranın birazını vererek eşitlikçi ve sosyal adalete uygun davranış sergileyip evrenselci bir tavır izlemişlerdir. Zeki ve Metin ise bunu para karşılığı olmadan tamamen yardım amaçlı yaptıklarını belirterek işçilere şaşkınlıklarını gösterirler. Bu, onların yardımseverliğine bir örnek olarak gösterilebilir.

İkinci olarak ise sokakta yürürlerken baygın olarak yatan bir adam görüp durumunun kritik olduğunu fark ederler ve onu acilen hastaneye götürürler. Bir insanın canı ile alakalı aldıkları yardımsever ve insanı önemseyen bu karar, daha sonraki sahnelerde onlara fayda sağlar. Kurtardıkları adam, filmin ilerleyen

sahnelerinde Zeki ve Metin'i bulup onlara ne kadar minnettar olduğunu ve onlar olmasa hayatında neler olacağını anlatır. Zeki ve Metin, evrenselci ve iyiliksever hallerinden çıkmayıp davranışı bir çıkar uğruna yapmadıklarını ve muhtaç bir insana yardım edilmesi gerektiğini düşündükleri için ve yapılması gerekeni yaptıklarını belirtmektedirler.

Hastanede komiserin Zeki ile Metin'i sorguya çekmesi, bu adamı siz mi bu hale getirdiniz demesi, adam ölürse idam edirsiniz demesi ve komiserin söylediklerini hasta bakıcıların da tasdik etmesi, Zeki ile Metin'i bir hayli korkutur. Zeki ve Metin, kılık değiştirerek hastaneden kaçmaya çalışırlar; fakat yolarına hep polisler çıkmaktadır. Hastaneden kaçan ikili, polis görünce bir kamyonun altına yatarlar ve orada polisin gitmesini beklemeye başlarlar. Bu sahnelerde hastanedeki görevli polis, görevini kötüye kullanarak Zeki ile Metin'i korkutmuştur. Bu sahnelerde bu filmi izleyenlere şu olumsuz mesaj verilmektedir: Yardıma ihtiyacı olan birini sakın hastaneye götürme başın belaya girer. Bu mesaj değerler eğitimi bakımından olumsuz bir mesajdır.

Tablo 23: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Geleneksellik	7, 15-16, 19, 21	4
Dürüstlük	23, 42, 78	3
İyilikseverlik	9-10	1
Yardımseverlik	1-2, 4, 14, 22-23, 44	5
Güç ihtiyacı	5, 34, 42, 55	4
Din kuralları	50	1
Sevgi	16-18	1
Toplumsal fayda	76	1
Evrensellik	65-66, 71	2
Minnettarlık	20-21	1
Adalet	12-13	1
Misafirperverlik	15, 17, 57	3
Toplam		27

Tablo 23'e göre filmde en çok geçen değer, yardımseverliktir; en az geçen değerler ise iyilikseverlik, sevgi, toplumsal fayda, din kuralları, minnettarlık ve adalettir. Toplamda 12 değer, 27 kez vurgulanmıştır.

Tablo 24: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Adaletle karşıtlık	23-27	1
Toplumsal düzene karşıtlık	11	1
Gelenekselliğe karşıtlık	16-18	1
	Toplam	3

Tablo 24'e göre filmde 3 değere, 3 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 25: Nereye Bakıyor Bu Adamlar Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	75-77	1
Çıkarıcılık	52-53, 60-62, 71	3
Küfür etmek	1, 4, 6, 74	4
Sigara içmek	7, 42	2
Görevini kötüye kullanmak	27	1
	Toplam	11

Tablo 25'e göre filmde 5 olumsuz davranış, 11 kez geçmiştir.

4.1.8 Her Gönülde Bir Aslan Yatar (1976)

1976 yılında çekilen *Her Gönülde Bir Aslan Yatar* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Bekçi Zeynel), Metin Akpınar (Danyal), Selma Güneri (Dr. Şükran), Perran Kutman (Nermin), Hulusi Kentmen (Komiser Hulusi), Ali Şen (Fırınacı), Gülten Ceylan (Öğretmen Necla), Ekrem Dümer (Müdür muavini), Baki Tamer (Emniyet amiri), Süheyl Eğriboz (Çete reisi), Hakkı Kıvanç (Kahveci Hakkı), Feridun Çölgeçen (Okul müdürü), Sabahat Işık (Zehra), Muadelet Tibet (Tefeci Mualla), Orhan Aydınbaş (Sahte soyguncu), Ayten Koçak (Hemşire), Çetin Tolbas (Polis).

Film, birbirine destek olan iki arkadaşın hikâyesini konu edinir. Zeynel, polis olmak isteyen bir bekçidir; Danyal ise gününbirlik işlerde çalışır. İkisinin de ilköğretim diplomasına ihtiyacı vardır. Birlikte ders çalışıp sınavlara hazırlanırlar. Zeynel, Danyal için yaptığı bir fedakârlık sonucu polis olamaz. Danyal'ın eşi doğum yaptığı sırada eve gitmeye çalışan Danyal, yanlışlıkla polisin baskını yaptığı bir evin önünden geçer ve polis onu da peşinde oldukları çetenin bir üyesi sanıp karakola götürür. Bunu gören Zeynel ise komiserlere ve üstlerine aslında olanı anlatmaya çalışır; fakat bunu başaramaz.

Zeynel, karakolda gördüğü emniyet görevlilerine yalan söyleyerek Danyal'ı karakoldan kaçıtır. Beraber Danyal'ın doğum yapan eşinin yanına giderler. Bu olay sonrası Zeynel, polis olma hayallerine son vermek zorunda kalmıştır; çünkü vazife

her şeyden önemlidir diyen başkomiser onu polislik eğitiminden atar. Zeki'nin kurallara karşı gelerek Danyal'ı karakoldan kaçırmayı adalet değerine karşıt bir davranıştır.

Mahalleli ve Danyal, Zeynel'in polis olmayı hak ettiğini başkomisere göstermek için bir oyun oynama kararı alırlar ve birinin evini soyarken Zeynel'e yakalanma planı kurmaya başlarlar. Maksat, Zeynel'in iyi bir polis olabileceğini karakola ve baş komisere kanıtlamaktır. Tefeci olarak adlandırılan Nebahat'in evinden ses çıkarmadan biblo, vazo gibi önemsiz şeyler çalan mahalleli, Zeynel'e yakalanırlar; fakat o sırada gerçek hırsızlar da aynı evi soymaya çalışır. Bunları gören Zeynel, kendini silahlı çatışma içinde bulur. Şansı yaver giden Zeynel, asıl hırsızları karakola götürür ve adalete teslim eder. Böylece polis olma hayaline kavuşur.

Filmde değerler eğitim kapsamında ele alınabilecek birden fazla tema, davranış biçimi ve diyaloga rastlanmaktadır. İlk olarak Danyal'ın oğlu Hasan karakteri ile başlanabilir. Hasan; ergenlik döneminde eğlenmeyi seven, hazcı, zevkleri peşinde koşan bir karakter olarak portre edilmiştir. Hasan, uyarılım yasası gereği heyecan ve yenilik arayışında olan bir karakterdir. Filmde genelde gece kulübünde arkadaşlarıyla eğlenip alkol alırken gözlenmektedir. Hasan, babasına saygı göstermemekte ve babasından utanmaktadır. Bu davranış biçimi saygı değerine karşıttır.

Lüks ve güç peşinde bir karakter olarak değerlendirilebilecek olan Hasan, zenginlik ve para hayali kuran bir gençtir. Evini geçindirmek için para kazanmak adına her işte çalışan diplomasız babası Danyal'dan utanmaktadır. İkili, geleneksel ebeveyn-çocuk ilişkisinden çok uzakta bir ilişki yaşamaktadırlar. Bir sahnede Hasan, arkadaşları ile bir kafede oturmaktadır, o kafeye gidip oturanlara bir şeyler satan babası Danyal ile ikisi göz göze gelmektedirler. Hasan, kafedeyken arkadaşları babasını görmesin diye acele bir şekilde kafeyi terk etmeye çalışır, çıkarken babası ile karşılaşır. Babasını tanımazlıktan gelir, mekânı terk eder. Bu sahnede verilen örnek, Hasan karakterinin geleneksellikten uzak bir şekilde ilişkilerini kurduğu ve yürüttüğüne dair ipuçları olarak değerlendirilmelidir.

Zeynel, evrenselci ve iyiliksever bir insan olarak portre edilmiştir. Polis olmak istemesi güç ihtiyacını karşılamak istemesinin ve sosyal anlamda güç sahibi olmak istemesinin yanı sıra bütün insanların ve doğanın, çevrenin refahını gözetme ve koruma gibi amaçlar da taşıdığı için karakteri evrenselci bir insan olarak ele

alabiliriz. Aynı zamanda iyiliksever ve fedakâr bir insandır. Arkadaşı Danyal için yaptıkları, onun bu özelliğinin kanıtıdır.

Zeynel'in, karakolda gördüğü emniyet mensuplarına yalan söyleyerek Danyal'ı karakoldan kaçırmaya çalışması, arkadaşının iyiliği ve mutluluğu için kendi isteklerinden fedakârlık yaptığı göstermektedir.

Zeynel, bu davranışı ile otoriteye de karşı gelmiş bulunmaktadır. Başkomiser, "vazife her şeyden önce gelir." felsefesi ile hareket eden ve bütün polis departmanını da bu felsefe ile yöneten bir karakterdir. Bu sahnede başkomiserin kendisinin bir hayli otoriter bir yapıya sahip olduğu, düzeni ve kamuyu korumak adına sahip olduğu bütün gücü kullandığı algısına kapılınabilir. Onun, Danyal'ın eşinin doğum yaptığını bilmesine rağmen Danyal'ı nezaretten bırakmaması ve Zeynel'i işinin başına göndermesi buna örnektir. Bu sahnede Zeynel, Danyal'ı gizlice kaçırıp eşinin yanına götürerek otoriteye ve baş komisere karşı gelmiş, arkadaşının refahı, iyi oluş hali için kendi istek ve arzularından, kariyeri için yaptığı planlardan ve kendine çizdiği yoldan vazgeçmiştir. Bu durum da Zeki'nin öz yönelim değerine sahip bir karakter olduğunu bize gösterir.

Tablo 26: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Fedakârlık	17-19	1
İyilikseverlik	13, 51-52, 76	3
Yardımseverlik	10, 50	2
Adalet	32, 37, 43, 69	4
Hazcılık	16	1
Güç ihtiyacı	16, 30	2
Öz yönelim	27	1
Uyma	7, 81	2
Sevgi	2, 20-21, 27, 47, 58	5
	Toplam	21

Tablo 26'ya göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise fedakârlık, hazcılık ve öz yönelimdir. Toplamda 9 değer, 21 kez vurgulanmıştır.

Tablo 27: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Filmi Değerlere Karşıtlılar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlerin Karşıtlık Dakikaları	(f)
Sevgiye karşıtlık	78	1
Adaletle karşıtlık	36, 68	2
Toplumsal düzene karşıtlık	39, 65	2
Dini kurallara karşıtlık	52	1
Toplam		4

Tablo 27'ye göre filmde 4 değere, 4 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 28: Her Gönülde Bir Aslan Yatar Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yasadışı işler	22, 41, 31-32	3
Yalan söylemek	22, 45	2
Hırsızlık	56-57, 60-68	2
Silahlı çatışma	67-70	1
Sigara içmek	5-6, 11, 17, 23, 57-59, 79	6
Toplam		14

Tablo 28'e göre filmde 5 olumsuz davranış, 14 kez geçmiştir.

4.1.9 Hasip ile Nasip (1976)

1976 yılında çekilen *Hasip ile Nasip* filminin yönetmeni, Atif Yılmaz'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Nasip/Muhlis/Vakkas), Metin Akpınar (Hasip/Halis/Abbas), Güngör Bayrak (Perihan), Şevket Altuğ (Kaymakam Sadri), İhsan Yüce (Hasip'in adamı), Erol Keskin (Avukat Vecdi), Seyhan Gümüş (Ferdane), Ersun Kazançel (Odacı Bayram), Gülten Kaya (Dürdane), Reşit Çıldam (Uyanık Ali), Murat Tok (Hacı Resul), Cevdet Arıkan (Muhabir), Cemal Gonca (Aziz), Ahmet Sert (Musta Efendi), Yusuf Çağatay (Berber Rıza), Cengiz Öktem (Nasip'in adamı), Rıza Tüzün (Anlatıcı).

Birbirleriyle rekabet halinde olan Halis ve Muhlis'in oğulları, Hasip ile Nasip de küçük yaşlardan itibaren söz konusu rekabete ortaklardır. Bu iki ailenin yaşadığı ilçeye atanan kaymakamın, yanında getirdiğini metresini kızı olarak tanıtmaması ve Hasip ile Nasip'in (sözde) kaymakamın kızına âşık olmalarıyla olaylar gelişir.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok olay ve davranış yaşanmıştır. Başlangıç olarak, filmde en çok göze çarpan tema rekabettir. Halis ve Muhlisten oğulları Hasip ve Nasip'e miras kalan onlarla devam eden bu rekabet, değerler eğitimi kapsamında ilk olarak güç ile açıklanabilir. Güç ihtiyacı, kişinin toplumsal konum ve itibarı için insanlar, kaynaklar üzerinde kontrol, hâkimiyet sağlama yoluyla tatmin etmeye çalıştığı ihtiyacı; filmin ana teması olarak karşımıza çıkmaktadır. Hasip ve Nasip, bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına birçok olaya

dâhil olmuşlardır, birçok farklı davranış sergilemişlerdir. Sergiledikleri davranışların çoğu, dürtüsel davranışlar olarak kategorize edilebilirler, hazcı bir çerçevede atılmış adımlar ve davranış biçimleri olarak görülebilirler.

Kişi, güç tarafından motive edilir. Gruptaki diğer kişiler, kişileri kontrol etmek ister ve bunu yapma fırsatı ile motive olurlar. Bu durum, rekabetçi ortamdan kaçmak yerine, rekabeti geliştirecek bir insan türüdür. Sadece başarılı olmak isteyen kişilerden farklı olarak bu kişiler, başarılı bir takıma liderlik etmek ve çaba harcamak için diğer insanlar tarafından gücünün kabul edilmesini isterler. Statü, bu tür bir insanı motive etmede büyük bir rol oynar. Bu yüzden iş unvanları gibi unsurlar, etkili motive edici bir araç olacaktır.

İktidar tarafından motive edilen biri, diğer işler için uygun olmamakla birlikte, bir kurum içindeki belirli roller için mükemmel bir seçim olabilir. Bu tür bir insanın zihniyetleri ve tutumları için doğru alana doğru şekilde sarılmasının sağlanması, uzun vadeli verimlilik için önemlidir. İnsanlar, sonsuz derecede karmaşık canlılardır. Temel motivasyonlar, bir yönetici veya işletme sahibi olarak anlamamız gereken birçok karmaşık katmandan sadece biridir. Çalışanlarınızın, hafta sonunda aldığı maaşlarla veya zaman geçtikçe 'merdiveni tırmanma' fırsatı ile motive oldukları varsayılabilir.

Bu rekabetin ve davranış biçimlerinin kökeni, Hasip ile Nasip'in babalarına dayanmaktadır. Babaları arkadaşlırlar; fakat hemen hemen her konuda birbirlerine ters düşmektedirler. Bu ters düşümlere birçok örnek verilebilir. Halis, siyasette İngiltere taraftarı iken (filmin anlatıldığı zaman dilimi İkinci Dünya Savaşı vakitlerine tekabül etmektedir.) Muhlis, Alman tarafında yer alıp onların yaptıkları siyaseti doğru bulmaktadır.

İkinci olarak ise siyasi duruşları ve siyasi eylemleri de birbirleri ile rekabet halindedir. İkisi de buldukları kasabada belediye başkanlığı için yarışmaktadır ve sürekli olarak savaşa dayalı bir rekabet anlayışıyla birbirleri ile iletişime geçmektedirler. Evlenme biçimleri ve evlenme zamanları da bu rekabetin bir parçasıdır. Biri evlenme kararı alınca ötekisi de acilen bir eş bulup evlilik hazırlıklarına başlamıştır. İkisi de çok büyük ve ihtişamlı birer düğün yapma telaşına girmişler, sonunda ortak bir düğün ortaya çıkarmışlardır. Halis'in eşi hamile kalınca Muhlis de eşiyle hamilelik adına birlikte olmaya başlamış ve eninde sonunda ikisinin eşlerinin hamilelikleri de aynı döneme denk gelmiştir.

İkisi de bu hamilelik döneminin sonlarına doğru kimin çocuğu önce doğacak diye yarışa girdikleri için bir hayli riskli davranışlarda bulunmuşlardır. Halis, eşinin sırtına binerek onu koşturmuştur. Muhlis ise eşiyile birlikte traktöre binip çok engebeli yollarda yüksek hızda traktörü kullanmıştır. Hamilelik dönemi için çok riskli olabilecek bu davranışlar; sosyal güç sahibi olmak adına, otoriteye olan ihtiyaçlarını gidermek için iki karakterin insani değerlerden ne kadar uzaklaşabildiklerini göstermiştir.

Bu rekabet, çocukları Hasip ve Nasip ile devam etmiştir. Hasip ve Nasip'in; sünnet edildikleri günden, büyüyüp evlenecekleri güne kadar filmde babalarının mirası olan rekabeti, güç ve iktidar arayışı sürdürdükleri söylenebilir. Eğitim hayatları bir hayli rekabetçi geçmiştir. Hikâyede anlatıldığı üzere, normalde üç sene süren orta öğretim, iki karakter için altı sene sürmüştür. Dersler dâhil her alanda yarıştıkları için bu rekabet, onların eğitim sürelerinin uzamasına sebep olmuştur. Askere de birlikte gitmişlerdir ve orada da emir komuta zinciri altında rekabetlerini devam ettirmişlerdir.

Askerden dönerken kaymakamın metresi olarak portre edilmiş Perihan ile aynı otobüse denk gelmişlerdir. Bu karşılaşma, rekabetleri eş seçimi bağlamında değerlendirilebilecek Perihan, Nasip ve Hasip ilişkisinin doğmasına sebebiyet vermiştir. Her ikisi de Perihan'dan hoşlandıkları için bir hayli öz yönelimci ve hazzı davranarak kadının kalbini kazanmak adına çok çeşitli davranışlarda bulunmuşlardır. Hasip, gecenin bir vakti ağaca tırmanıp Perihan için gitar ile şarkılar söylemiş, Nasip ise kılık değiştirerek kaymakamın evine girip Perihan ile yakınlaşmaya çalışmıştır.

İkilinin siyasete atılıp babaları gibi belediye başkanlığı için yarıştıkları sürede ise rekabetleri artarak devam etmiştir. Birbirlerinin ve çevrenin güvenliğini tehlikeye atacak davranışlarda bulunmuşlardır. Nasip'in reklam amaçlı yaptırdığı köprü yıkılmış, Hasip'in yaptırdığı çeşme ise patlamıştır. Bu kazaların sebebi, ikili arasındaki yarış ve önce kim yaptıracak düşüncesidir. Aceleci davranışlarıyla toplumsal düzeni, kamuyu yok sayıp insanların ve kendilerinin güvenliğini tehlikeye atmışlardır.

Tablo 29: Hasip ile Nasip Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Rekabet	1-4, 8, 14, 32, 41-42, 78	6
Güç ihtiyacı	30, 35, 44-46, 74	4
Hazcılık	5, 19-20, 26, 26, 33, 37, 40, 49, 65, 73	10
Geleneksellik	6-7, 30	2
Sevgi	21, 29, 34, 37-38, 60, 70	6
Vatanseverlik	12-13, 16	2
Din	18, 28, 74	3
	Toplam	33

Tablo 29'a göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise geleneksellik ve vatanseverliktir. Toplamda 7 değer, 33 kez vurgulanmıştır.

Tablo 30: Hasip ile Nasip Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	11, 22, 52-54, 77	4
Güvenliğe karşıtlık	5-6, 42, 52	3
	Toplam	7

Tablo 30'a göre filmde 2 değere, 7 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 31: Hasip ile Nasip Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	4, 20-21, 24-25, 77	4
Küfür etmek	9, 12, 16, 39	4
Çıkarıcılık	13, 47, 62	3
İçki içmek	10, 33, 42, 67	4
Sigara içmek	31, 76	2
	Toplam	17

Tablo 31'e göre filmde 5 olumsuz davranış, 17 kez geçmiştir.

4.1.10 Aslan Bacanak (1977)

1977 yılında çekilen *Aslan Bacanak* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Selim), Metin Akpınar (Halim), Cevat Kurtuluş (Berber Seyfi), Sami Hazinses (Berber çırağı Necmi), İhsan Yüce (Bakkal Kerim), Tuncer Necmioğlu (Kahveci Davut), İbrahim Uğurlu (Kumarcı), Arap Celal (Meyhaneci), Nubar Terziyan (Doktor Hrant), Baki Tamer (Polis), İbrahim Sabuncu (Tombalacı), Abdi Algül (Naylon İsmail), Kenan Karagöz (Topal Hüseyin), Selçuk Uluergüven (Fevzi), Ali Gençli (Boyacı), Mürüvvet İşsever (Melahat), Perran Kutman (Aysel), Gölgen Bengü (Zeynep).

Filmde, bir adamın âşık olduğu kızın ağabeyiyle yaşadığı problemler anlatılmaktadır. Minibüs şoförü olan Selim, yeni bir mahalleye taşınır. Bir süre sonra mahallede yaşayan Zeynep'e âşık olur ve ona evlenme teklif eder. O da

ağabeyini ikna etmesi şartıyla bu teklifi kabul eder. Selim, Zeynep ile evlenebilmek için ağabeyi Kabadayı Halim'i ikna etmeye çalışır. Halim, Selim ve Zeynep üçlüsünün başından bir sürü olay geçer ve en sonunda Halim, Zeynep ile Selim'in evlenmesine izin verir.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok olay, durum ve davranış biçimleri ile karşılaşmaktadır. Temel olarak, otorite, güç ve gelenekselliğin filmin ana temaları olduğu söylenebilir. Halim filmdeki en otorite ve güç sahibi insan olarak portre edilmiştir. Otoriter olarak gelişmiş Halim karakteri, bu gücünü bulunduğu her ortamda sergilemektedir. Kahvede mahalleden arkadaşlarına karşı, berberde, markette, evde kardeşi Zeynep'e ve işteyken dolmuştaki müşterilere karşı bile göstermektedir. Burada gözlenen durum, Halim'in kaynağı belli olmayan bir şekilde elde ettiği bu gücü çok orantısız ve adaletsiz bir şekilde kullanıyor oluşudur.

Halim, elinde bulundurduğu bu sosyal güç ve söz sahibi olma durumunu geleneksel düşünce yapısı ile birleştirmiş durumdadır. Kardeşi Zeynep ile olan ilişkisi, buna örnek olarak verilebilir. Halim, kardeşi Zeynep'in bireyselleşmesine ve kendi seçimlerini yapmasına izin vermemektedir. Ona göre, Zeynep'in geleneksel bir çerçevede abisinin lafını dinlemesi, onun söyledikleri ve onun hayat görüşü çerçevesinde yaşaması gerekmektedir. Buna, kimi seveceği ve kiminle, ne tarz bir insanla birlikte olacağı da dâhildir. Zeynep, gün içerisinde yaptığı her şeyi Halim'e rapor eden bir karakter olarak filmde karşımıza çıkmaktadır. Halim, Zeynep ile normal bir iletişime geçmeden önce ondan, onun gününü Halim'e göre doğru bir şekilde geçirip geçirmediğini, başka erkeklerle (özellikle Selim ile) görüşüp görüşmediğini ve olması gerektiği gibi (hanımefendi) davranıp davranmadığını öğrenir.

Bir sahnede Zeynep, sıradan bir günde yıkadığı çamaşırları ipe asmaktadır. Evlerinin karşısındaki berberde tıraş olan Halim, onu çamaşır asarken görünce ani bir şekilde suratında tıraş köpüğü ve kesik izleri ile eve gider ve Zeynep'e "Şerefimi iki paralık mı etmek istiyorsun sen? Bu yaptığın hiç doğru değil!" şeklinde sinirli bir şekilde bağırır. Sadece çamaşırları astığını, kötü hiçbir şey yapmadığını söyleyen Zeynep ise Halim'in onu dinlememesi üzerine Halim'den bir nutuk dinlemek durumunda kalır. Bu örnek, otoriter bir kişilik geliştirmiş Halim'in ilişkilerine dair önemli ipuçları vermektedir.

Halim, güç sahibi ve otoriter bir kişilik yapılanmasına sahip olan insanların tipik olarak sergileyebileceği davranışların neredeyse tamamını sergilemektedir. Dediğim dedik, kendi doğrularının tek ve gerçek doğru olduğunu düşünen, sinirli ve saldırgan davranışlar sergileyebilir ve düşünce yapısı dogmatik bir hal almış bir karakterdir. Zeynep ise bunun tam aksine, itaatkâr bir karakter geliştirmiş, büyüklere hürmet eden ve geleneksel bir insan olarak portre edilmiştir. Filmin ilerleyen sahnelerinde Selim'den hoşlanmasına rağmen onunla birlikte olabilmesinin tek koşulunun abisinin rızası ve izni olduğunu belirtmesi buna örnek olarak verilebilir.

Zeynep, aslında canını sıkan ve istemediği bir hayat yaşıyor olmasına rağmen onun geleneksellik ve itaatkârlığı onu çok farklı bir hayat ve hayat görüşü içerisine sokmuştur. Zeynep'in duyguların bastırılmasının reaksiyonunu, filmin sonunda artık dayanamadığını söylemesi ve intihar etmeye kalmasıyla görüyoruz. Sevgilisi ve abisi arasında kalmaktan sıkıldığını, hayatı daha fazla yaşamaya değer görmediğini, kendi seçimlerinin önemli olduğunu belirterek intihar girişiminde bulunmaktadır.

Öte yandan Selim ise, filmde Halim'in tam aksine bireyselleşmiş, otoriter bir arayış ve ihtiyaç içinde olmayan, hazzı ve seçimlerinde ve hayatı yaşayış biçiminde bağımsızca düşünüp ona göre kararlar alabilen bir karakter olarak portre edilmiştir. Dürtüsel çok fazla davranışına şahit olduğumuz Selim, Halim'in kız kardeşi Zeynep'e âşık olur, bu aşktan dolayı tehlikeli olarak atfedilebilecek ve kendi organizmik güvenliğini hiçe sayacak birçok davranışta bulunur.

Bir sahnede Halim, Selim'in Zeynep'e olan aşkını öğrenip öfkeden kendinden geçer ve Selim'i bulup dövmek ister. Karşılaştıkları sırada başına gelecekleri tahmin eden Selim, kaçmaya başlar ve filmde bir kovalamaca sahnesi izlenir. En son evine gitmeyi başaran Selim, Halim'den kurtulabilmek adına ev sahibi olan yaşlı kadını pencereden atmakla tehdit eder, mahalle o sırada karışır ve mahallede korku duygusu hâkim olmaya başlar. Olacakların önüne geçebilmek için Halim, o an Selim'in evinin önünü terk eder. Selim'in bu davranışı, dürtüsel olmakla birlikte, toplumsal düzen ve yakın çevresinin güvenliğini de sarsıp tehdit altına alan bir davranıştır. Başkalarını üzecek ya da başkalarına zarar verebilecek, toplumsal beklentilerin dışında ve birçok normun hiçe sayıldığı bir davranış biçimi olarak tarif

edilebilecek bu davranış, Selim'in kibarlıktan yoksun ve yaşlılara değer vermeyen bir insan olarak algılanması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 32: Aslan Bacanak Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	4, 36-37, 53-54	3
Geleneksellik	1, 7, 33, 62, 72	5
Uyma	3-4, 16, 31-32, 56, 69	5
İtaatkârlık	5, 38, 70	3
Sevgi	17, 19, 26, 46-47, 49, 57, 61, 67-68, 71, 77, 85	11
Öz yönelim	12, 55, 83	3
Fedakârlık	85	1
Yardımseverlik	44	1
Toplam		32

Tablo 32'ye göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise fedakârlık ve yardımseverliktir. Toplamda 8 değer, 32 kez vurgulanmıştır.

Tablo 33: Aslan Bacanak Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Gelenekselliğe karşıtlık	30, 77	2
Güce karşıtlık	48	1
Güvenliğe karşıtlık	8, 20, 23, 37, 62-63, 68, 80-81	7
Toplumsal düzene karşıtlık	10, 29, 31, 60	4
Toplam		14

Tablo 33'e göre filmde 4 değere, 14 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 34: Aslan Bacanak Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Küfür etmek	8-9, 11, 13	3
Adam dövmek	9-12, 25, 76-77, 79, 86	5
Tehdit	30, 40, 57, 64	4
Yasadışı işler	6, 15, 22	3
Sigara içmek	6-7, 14-15, 23, 27, 31, 38, 44-45, 55	8
Yalan söylemek	6-7, 19, 22, 42, 50, 52, 60, 76	8
İçki içmek	39	1
Toplam		32

Tablo 34'e göre filmde 7 olumsuz davranış, 32 kez geçmiştir.

4.1.11 Sivri Akıllılar (1977)

1977 yılında çekilen *Sivri Akıllılar* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Gönül Hancı (Sibel), Perran Kutman (Perihan Balyemez), Hulusi Kentmen (Emekli Başkomiser), Gülümser Gülhan (Süheyla), İsmail Hakkı Şen (Celal), Hüseyin Kutman (Müdür Cesim), Tuncer Necmioğlu (Kerami), Ahmet Turgutlu (Aşçı), Orhan Aydınbaş (Otel Müzisyeni), Rana Solak (Dilek), Atilla Pakdemir

(Recep Balyemez), Aytaç Öztuna (Sibel'in kardeşi), Tarık Şimşek (Sezai), Coşkun Gögen (Niyazi).

Filmde, Zeki ve Metin'in iftiraya uğrayan arkadaşlarını kurtarmaya çalışması anlatılır. Recep ve karısı Perihan, bir gazete çekilişinde tatil kazanır. Recep ve Perihan, otele gelirler ve arkadaşları Zeki ve Metin'in otelde garson olarak çalıştığını görürler. Otele aynı gün milyoner Cemil Bey de ailesiyle tatile gelir. Otelin müdürü bu fırsatı kaçırmak istemez, daha önce hırsızlık ve dolandırıcılık yüzünden hapis cezası almış arkadaşını otele, yanına çağırıp milyoner Cemil Bey'i arkadaşıyla soymak için planlar yapmaya başlarlar. Cemil Bey'in karısının mücevherlerini çalmak için bir plan ile sonuca varan bu ikili, detaylı bir şekilde Cemil Bey'in ailesini ve özellikle eşini tatil boyunca izlemeye ve planlarını detaylandırmaya başlarlar.

Otel müdürü ve arkadaşı Sezai; en son hamle olarak Cemil Bey'in kızının doğum gününde, aileyi ve doğum günü partisine katılan herkesi ikram içkilerle sarhoş edip dikkatleri dağıtır ve Cemil Bey'in odasına girerek mücevherleri çalar. Mücevher kutusunu da Recep ve Perihan'ın odasına koyarak suçu onların üzerine atmaya çalışırlar. Perihan ve Cemil Bey'in eşi, tatile geldikleri süre boyunca kavga ettikleri ve sürekli olarak bir çatışma halinde oldukları için polis, Perihan ve Recep'i tutuklamış ve suçlu olarak Recep ve Perihan'ı görmüştür. Zeki ve Metin ise bu sırada sorumsuzlukları yüzünden oteldeki işlerinden olurlar; fakat kılık değiştirerek otele tekrar gelirler, gerçek suçluyu bularak arkadaşları Perihan ve Recep'i kurtarırlar.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok tema, davranış biçimi, olay ve durum bulunmaktadır. Bu temalardan ilki; güç ihtiyacı ve sosyo-ekonomik farklılıklardan doğan otoriter davranışlar ve ayrımcılık olarak ele alınabilir. Otele tatile gelen Cemil Bey ve ailesi, ülkenin en zengin insanları olarak portre edilmişlerdir. Kullandıkları araba, giydikleri kıyafetler, konuşma tarzları ve bakımlı halleri bunu destekler niteliktedir. Öte yandan Perihan ve Recep, otele gazetede yapılan bir çekiliş ile gelmişlerdir. Normalde İstanbul'un sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir semtinde, orta halli bir hayat yaşamaktadırlar ve bu lüks otelde tatil yapabilmelerinin yegâne sebebi gazetede katılıp kazandıkları çekiliştir. Otoriter davranışlar ve ayrımcılık, filmde Cemil Bey ve ailesinin Perihan ve Recep'i oturdukları yerden kaldırımları ile başlar.

Perihan ve Cemil Bey'in karısının sürekli olarak birbirlerinin bütünlüklerine tahammül edemeyişleri, Perihan'ın Cemil Bey'in karısının üzerine tatil yerindeki kaktüsü fırlatışı, Cemil Bey'in karısının Perihan'ın elbisesini çekiştirerek onu havuza düşürmeye çalışması, akabinde dans pistindeki bütün insanların kavgaya tutuşması bu tarz davranışlara örnektir. Perihan ve Cemil Bey'in karısı, mütevacıllıktan ve kibarlıktan uzak bir şekilde davranmışlardır. Cemil Bey'in karısı, zenginliğinden kaynaklanan gücünü ve otoritesini sürdürmeye çalışırken Perihan, karşı reaksiyonlar göstererek kendi gücünü kanıtlamaya ve söz sahibi olmaya çalışmaktadır.

İktidara ihtiyaç, diğer kişilerin davranışlarını isteğinize göre etkileme arzusudur. Başka bir deyişle, başkaları üzerinde kontrol sahibi ve etkili olma arzusudur. İktidar tarafından motive edilen bireylerin, insanlar üzerinde etkili olma ve insanları denetleme konusunda güçlü bir dürtüleri vardır. Bu kişiler, görüşlerinin ve fikirlerinin diğer insanlar üzerinde egemen olmasını ve böylece diğer insanlara liderlik etmek istediklerini ortaya koyarlar. Bu tür bireyler, itibar ve özgüven ihtiyacı ile motive olurlar. Daha fazla güce ve yetkiye sahip kişiler, daha az güce sahip olanlardan daha iyi performans gösterecektir. Genel olarak güce ihtiyaç duyan yöneticiler, daha verimli ve başarılı yöneticiler haline gelir. Çalıştıkları kuruma daha kararlı ve sadıktırlar. Güce ihtiyaç, her zaman olumsuz olarak ele alınmamalıdır. Güç ihtiyacı, kuruluş üzerinde olumlu bir etkiye sahip olması ve kuruluşun hedeflerine ulaşmasına destek olması bakımından olumlu görülebilir.

Karakterler ile devam edilecek olunursa Metin, filmde gelenekselliğe saygı gösteren; fakat bir yandan da hedonist davranışlara ve bireysel seçimlerinin güttüğü bir hayat sürmeye devam eden bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Metin, sevdiği kadın ile sürekli beraber vakit geçirmeye çalışmaktadır; fakat geleneksel bir aile yapısından gelen kadın, Metin'i sürekli geri çevirmektedir. Kadının bu şekilde davranmasının sebebi ise babasına yakalanma korkusudur. Kadının babası, evlilik gerçekleşmeden kızının kimseyle görüşmesine izin vermemektedir. Bu davranış biçimi, kültür ve dinin bir gerekliliği olarak hâlâ günümüzde bile gözlemlenebilen bir davranış biçimidir. Zeki ise tam tersi bir şekilde bağlılık ve sadakat göstermekten kaçınan, genelde otelde farklı farklı turistler ile gününü geçirmeyi tercih eden bir karakter olarak portre edilmiştir. Hedonist ve hazzı davranışlar, Zeki'yi tanımlamaktadır. Dürtüsel bir şekilde bu hazzı isteklerini ve ihtiyaçlarını

tatmin etmeye çalışan Zeki; bireyselleşmiş, kendi kararlarını, tercihlerini özgür ve bağımsız bir şekilde kendisi yapan bir karakterdir. Filmin ortalarında, Cemal Bey'in kızı Dilek'e âşık olarak hazcı ve dürtüsel davranışlarını bir nebze kontrol altına almıştır. Dilek'i elde etmek için her türlü şeyi yapmıştır. Buradan Zeki'nin başarı ve başarıya ihtiyacı olan ve bu ihtiyacı tatmin etmek için yeterli kabiliyeti ve hırsı gösterebilen bir insan olduğu yargısına varılabilir.

Tablo 35: Sivri Akıllılar Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	3, 13	2
Uyma	13, 63	2
Hazcılık	2, 4, 9, 13, 18-19, 25-26, 32-33, 40-41, 67, 71	10
Geleneksellik	6, 39, 65	3
Dürüstlük	2, 7, 15, 63, 82	5
Sevgi	5, 11, 30-31, 61-62	5
Yardımseverlik	39, 79-81	2
	Toplam	29

Tablo 35'e göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise güç ihtiyacı, uyma ve yardımseverliktir. Toplamda 7 değer, 29 kez vurgulanmıştır.

Tablo 36: Sivri Akıllılar Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Gelenekselliğe karşıtlık	33, 41	2
Dürüstlüğe karşıtlık	3, 16, 74	3
Güvenliğe karşıtlık	49, 54, 60	3
Adalete karşıtlık	58, 72	2
	Toplam	10

Tablo 36'ya göre filmde 4 değere, 10 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 37: Sivri Akıllılar Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Hırsızlık	55-56, 80	2
İçki içmek	37-38, 41-47	2
İftira etmek	56-57	1
Kavga etmek	10, 29	2
Yalan söylemek	35	1
Sigara içmek	33, 70	2
İşvereni zarara uğratmak	4, 26, 48	3
Görgüsüzlük	13, 24	2
Hovardalık yapmak	22-24, 68-71, 75-78	3
	Toplam	16

Tablo 37'ye göre filmde 9 olumsuz davranış, 16 kez geçmiştir.

4.1.12 Cafer'in Çilesi (1978)

1978 yılında çekilen *Cafer'in Çilesi* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Cafer), Metin Akpınar (Refik), Filiz Ersürer (Gülseren), Zerrin Egeliler (Melahat), Turgut Özatay (Sarı Bekir), Necla Fide (Nurten), Nejat Özbek (Murat), Aytaç Öztuna (Aysel), Muharrem Gürses (Hasan), Belkıs Dilligil (Atiye), Tevfik Şen (Sarı Bekir'in adamı), Abidin Görsev (Menajer Necmi), Kadri Ögelman (Azmi), Ahmet Sert (Ali), Niyazi Gökdere (Gece kulübü sahibi).

Cafer, yaşlı teyzesiyle eniştesinin köşkünde beraber kalmaktadır. Cafer'in akrabaları, teyzesinin romatizma ve sırt ağrılarından dolayı tedavi için teyzeleriyle Romanya'ya kaplıcaya giderler; fakat gitmeden önce köşkü ne yapacakları konusunda endişeleri vardır. Cafer, uzun tartışmaların sonucunda köşke bakmak için İstanbul'da kalır. Cafer, mahalle bakkalının kızı Gülseren'e âşıktır ve filmde Gülseren'i görmek için sürekli markete gittiği görülür. Ayrıca Cafer, mahallesinden başka bir dünya bilmeyen kendi halinde saf biridir. Bu sırada köşkte yalnızken askerlik arkadaşı Refik ile karşılaşır. Refik, işsiz güçsüz hovarda geçinen biridir. Bir gece beraber eğlenmek için pavyona giderler. Burada başlarına çeşitli işler açarlar. Ayrıca köşkü pansiyon haline getirip kiracı alırlar. Cafer'in akrabaları geri dönünceye dek başlarından bir sürü olay geçer. Film bu maceraları konu almaktadır.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek olaylar ve davranışlar gözlenmiştir. Ana karakterler de bu kapsamda değerlendirilip analiz edilebilir. Refik ile başlanacak olursa, Refik, hayatını hazcılık ile geçiren bir karakterdir. Bireysel zevklerine önem vermektedir. Davranışlarını şekillendiren en önemli etmen, hazcılık olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Refik, toplumsal veya kültürel herhangi bir kurala bağlı olmaksızın kendi seçimlerini kendi yapan, özgür iradesine önem veren akabinde hayatına yeni heyecanlar sokan ve bu doğrultuda yaşayan bir insandır. Filmde buna dair birçok örnek görülmektedir.

Refik, Uzun zamandır görmediği askerlik arkadaşı Cafer'i görüp bir köşkte yaşadığını öğrendiği an kafasında hayatını daha eğlenceli ve daha dinamik hale getirecek planlar yapmaya başlar. Cafer'i, hiç alışkanlığı olmamasına karşın, gece kulüpleri ve pavyonlara götürüp eğlendirir, Cafer'in kontrolsüzce para harcamasına

neden olur. Daha sonra pavyonda tanıştıkları iki kadın ile köşke gelip beraber yaşamaya başlarlar.

Filmde Refik'e dair planlı hiçbir şey bulunmamaktadır. Refik, hayattan zevk ve tat alan, cesur, değişken ve sürekli hareket halinde bir hayat yaşayan, sosyal ve heyecanlı bir karakter olarak portre edilmiştir. Bu onun en çok haz, eğlence ve özgürlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik değerler geliştirdiği ve hayatında aktif olarak bu değerleri uyguladığı anlamına gelmektedir.

Bir diğer karakter ise Cafer'dir. Cafer, Refik'in tam aksine geleneksel ve konformist bir hayat yaşamayı tercih eden ve buna uygun değerler geliştirmiş olan bir karakter olarak filmde anlatılmaktadır. Cafer; yaşadığı küçük ve mütevazı hayatına Gülseren'i dâhil etmek isteyen, utangaç, sakin bir hayat yaşamaktadır. Amca ve teyzesine bakan, onların yetişemediği işleri yapan ve yaşlılara hizmet etmeyi seven geleneksel kalıplar içinde yaşayan bir insandır. Sorumluluk duygusu gelişmiş ve sorumluluk almayı seven bir insandır.

Cafer, amcası ve teyzesi Romanya'ya gitmeye karar verdiklerinde köşkün sorumluluğunu almayı çok istemiştir. Başta teyzesi bundan emin olamadığını ifade ettiğinde Cafer buna içerlemiş, sorumluluk almaya ne kadar hazır olduğunu ve bunun onun için ne kadar önemli olduğunu teyzesine belirtmiştir.

Sorumluluk evrenselci ve iyiliksever bir değer olarak tanımlanmaktadır. Sorumluluk, birisi üzerinde otorite sahibi olmak ve belirli şeylerin yapıldığından emin olmakla görevli olmak olarak tanımlanabilmektedir. Cafer'in sorumluluk duygusunun gözlemlendiği sahneden yola çıkarak sorumluluk; iyi karar verme, doğru hareket etme ve kendi kararlarını verme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Cafer'in iyiliksever bir çizgide sorumluluk ve dürüstlük değerlerini oluşturduğu hayat görüşü, bir başka açıdan sosyal ilgi ve aidiyet ile de açıklanabilir. Ait olmak, ergenlikte baskın olan psikolojik bir ihtiyaçtır ve bu ihtiyaç çoğu zaman yetişkinlikte karşılanamadan kalır. Ait olmak, başkalarıyla bağlantı ve onay duygusudur. Hemen ailemizle başlar, sonra dini gruplara, arkadaşlara ve diğer sosyal gruplara köprü kurar. Bu ihtiyaçlar daha sonra profesyonel ilişkilere ve evlilik ortaklarına yayılmaktadır.

Sizi koşulsuzca seven ve kabul eden bir ailede doğduğunuzda, gerektiğinde sizi destekleyebilecek, yönlendirebilecek ve savunabilecek, olgun, zihinsel olarak sağlıklı yetişkinlerle çevrili olarak büyüdüğünüzde; yüreğinizde sevgi ve aidiyet

duygusu gelişebilir. Yetişkinlikte çevrenizdekiler için, o yol gösterici ışık haline gelirsiniz ve ihtiyacı olan diğerlerinin yanında olursunuz. Ayrıca artık kendinizi iyi ya da eksiksiz hissetmek için başkalarının yanında olmanıza gerek yoktur. İnsanların çoğunun çocuklukta böyle bir deneyimi yoktur. Ebeveynlerimiz ellerinden gelenin en iyisini yapmış olabilirler; ancak davranışlarının, düşüncelerinin, duygularının ve dürtülerinin çoğunluğunun bilinçsiz olduğunun da farkında değildirler. Sonuç olarak, insanların çoğunun yalnız olma korkusundan kaynaklanan (bilinçaltında çocuk olarak deneyimlediğimiz) bağlı olma özlemi vardır. Ve bu karşılanmayan ihtiyaç, bizi sosyal gruplar, dini kurumlar ve özel ilgi grupları ile özdeşleştirmeye iter. Bu durum, birçok insanın sosyal medyaya zaman ayırma konusundaki dürtüsünü körüklemektedir.

Filmde değerlendirilebilecek bir başka öge ise, Gülseren ve yardımsever kişilik yapısıdır. Gülseren, Cafer ile aşk yaşamaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi geleneksel bir aile yapısından gelmiş ve aynı gelenekselliği sürdürmeyi amaçlayan bir insandır. Bu sebeple Cafer ile yaptığı bir kavgaya filmde rastlanmaktadır. Cafer ile Gülseren sürekli Gülseren'in babasından gizli bir şekilde dışarıda kısa süreli buluşmakta ve Cafer'in amcasının köşküne erzak taşıma bahanesi ile birlikte vakit geçirmektedirler. Amcası Gülseren'e bundan ne kadar rahatsız olduğunu dile getirmiştir. İşlerin düzgün ve nizami bir şekilde yapılması gerektiğini söylemiştir. Nasıl olduğunu soran Cafer'e ise geleneksel kız isteme merasiminin tarifini yapmıştır. Buna ek olarak Cafer'i sürekli görüştüğü başka birileri var mı diye sorguya çekmiştir. Durum böyle iken Gülseren, köşkte doğum gerçekleşeceği sırada doğum yapan kadının kim olduğunu merak etmektedir. Cafer'i kıskanmasına rağmen ilk ve asli görevi doğuma yardımcı olmak ve hayatları kurtarmak olduğunu söylemekte ve ona göre davranmaktadır.

Tablo 38: Cafer'in Çilesi Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Hazcılık	1, 12-13, 19, 40, 60	5
Öz yönelim	6, 42	2
Geleneksellik	7-9, 16, 32	3
Sorumluluk	4-6, 75	2
İyilikseverlik	34, 56	2
Evensellik	54-55	1
Dürüstlük	29	1
Sevgi	5-7, 44, 49, 51, 59, 74, 78	7
Aidiyet	11	1
Yardımseverlik	3, 30, 53	3
Toplam		27

Tablo 38'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise evrensellik, dürüstlük ve aidiyettir. Toplamda 10 değer, 27 kez vurgulanmıştır.

Tablo 39: Cafer'in Çilesi Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	15, 17, 36, 51-52, 64, 70	6
Gelenekselliğe karşıtlık	26, 37	2
Güvenliğe karşıtlık	73	1
Yardımseverliğe karşıtlık	76	1
Toplam		10

Tablo 39'a göre filmde 4 değere, 10 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 40: Cafer'in Çilesi Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
İçki içmek	18, 21-24, 48	3
Yalan söylemek	13, 18, 28, 34, 50-53, 65	6
Sigara içmek	46-48	1
İşvereni zarara uğratmak	10	1
Büyüklerle saygısızlık	25	1
Dedikodu yapmak	34-35	1
Tehdit	46-47	1
Toplam		14

Tablo 40'a göre filmde 7 olumsuz davranış, 14 kez geçmiştir.

4.1.13 Petrol Kralları (1978)

1978 yılında çekilen *Petrol Kralları* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki), Metin Akpınar (Metin), Suna Yıldızoğlu (Aytan), Perran Kutman (Şukufe), Ali Şen (Hasan), Mine Sun (Filiz), Renan Fosforoğlu (Metin'in ustası), Şevket Avşar (Ömer), Ali Demirel (Mimar), Hakkı Kıvanç (Filiz'in babası), Nermin Özses (Şaziye), İbrahim Uğurlu (Tamirci), Mehmet Uğur (Pompacı), Orhan Çoban (Leğenci), Ali Yalaz (Noter),

Dündar Aydınli (Belediye memuru), Osman Alyanak (Recep), Hüseyin Kâşif (Bakkal Rıza), Aydın Haberdar (Rıdvan), Yalçın Avşar (Ömer).

Zeki ile Metin, iki yakın arkadaştır. İkisinin de birer sevgilisi vardır. İkisi de evlenmek ister; ama evlenmek için para gereklidir. İkilide iyi niyet vardır, yardımlaşma duygusu vardır; ama para yoktur. Derken, sevgililerden birinin babası ölür. Zor durumda kalan kız, baba evini satılığa çıkarır. Tam o sırada, evlerinin bahçesinden "petrol" çıkar. Bu olaydan sonra her şey değişir. İkili bahçeden çıkan bol miktardaki petrolü satarak paraya kavuşurlar. Fakat sattıkları petrol hemen yakınlarındaki bir petrol istasyonuna aittir. Depoda kaçak olduğundan dolayı Zeki ile Metin'in bahçesinde baş göstermiştir. Zeki ile Metin, çıkan petrolü petrol istasyonundan daha ucuza satmaya başlar. Öte yandan, bahçesinden petrol çıkan evin fiyatı da birden yükselir. Daha sonra olayın aslı anlaşılır, petrol istasyonu sahibi çılgına döner.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok kavram, bu kavramları destekleyecek olay ve davranış bulunmaktadır. Filmde görülen en önemli tema Şükufe'nin babasının güç ihtiyacı ve onu tatmin etme biçimi ile alakalıdır. Şükufe'nin babası, petrol ofisi işletmektedir ve bir hayli zengindir. Fakat bu zenginlik ile yetinmemektedir, sürekli işini genişletme ve daha çok zengin olma düşüncesiyle hareket etmektedir.

Zenginlik, güç getiren bir durumdur. Şükufe'nin babası da bunu istemektedir; fakat böyle bir isteği olduğunu hep reddederek hareket etmektedir. Ona göre, hayattan tek beklentisi kızının ve ailesinin iyi bir hayat sürmesi iken öte yandan mahalleliyi evini satmaya ikna etmeye çalışmaktadır. Oralara iş hanı ve pasaj yapmak istemekte, insanlara daha iyi evler vaat etmektedir. Şükufe'nin babasının zenginlik ve güç hırsını, filmin sonlarına doğru Zeki ve Metin'in evinde petrol çıktığında da görüyoruz. Bu petrolü satarak para kazanmaya çalışan Zeki ve Metin'e her zamankinden çok daha iyi, kibar ve itaatkâr bir tavır sergileyen Şükufe'nin babası, onlara evlerini kendisine satmaları için bolca para teklif etmektedir. Amacı Zeki ve Metin'in elinden kâr getiren bir kaynağı alıp, işleyip daha fazla zenginlik ve refah elde etmektir.

Bu zenginlik ve refah arayışına bir başka örnek olarak Ayla ve Şükufe'nin babasının Zeki ve Metin'e olan tavırları verilebilir. Filmde Zeki, Ayla ile sevgilidir. Şükufe, Metin'e; Metin, Filiz'e âşıktır. Zeki, birçok defa Ayla'ya olan aşkını onun

babasına itiraf etmiştir; fakat iki kızın babası da kızlarının fakir insanlarla evlenmelerine bir türlü izin vermemektedir. Şükufe'nin babası kızını zengin biriyle evlendirmek istemektedir. Bundan dolayı, evlerinden petrol çıkana kadar Metin'e kötü davranmıştır; fakat petrolden sonra ben zaten seni hep oğlum olarak gördüm diyerek asıl niyetini belli etmiştir.

Filmin ana karakterlerinden olan Zeki ise değerler eğitimi kapsamında analiz edilebilecek başka bir karakterdir. Zeki, içinde sevgi, saygı ve iyilikseverlik bağlamında birçok değer bulundurmaktadır. Özellikle âşık olduğu kadın Ayla için her şeyi göze alabilecek, onunla evlenebilmek için az kazandıran bir işte çalışmasına karşın başlık parasını sabırla biriktirebilen bir insan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu özelliklerin ve değerler bütününün yanı sıra Zeki sorumluluk sahibi değildir. Metin ile birlikte neredeyse her sabah işe geç kalmakta ve patronlarına çeşitli yalanlar söylemektedirler ve bu durum onların dürüstlük ve sorumluluk değerine sahip olmadıklarını göstermektedirler.

Buna başka bir örnek olarak iki arkadaşın bahçelerinde petrol bulduktan sonra yaşadıkları iki olay verilebilir. Bunların ilkinde sokak satıcısının birinin sattığı bütün kapları o yokken çalmış ve bahçelerindeki petroleri depolamak adına kullanmışlardır. Buna ek olarak ise Şükufe'nin babası ile filmin sonunda yaptıkları anlaşma bunun bir örneğidir. Normalde evlerini satmak gibi bir planları olmayan Zeki ve Metin, bahçelerinden çıkan petrolün bittiğini fark ettiklerinde paniklerler ve üzülürler; fakat Şükufe'nin babası, petrolün bittiğini bilmeden hâlâ onlara evlerini satın almak için çok yüklü miktarda para teklif etmektedir. Bunu fırsat bilen Zeki ve Metin, onunla anlaşma yaparak bir buçuk milyon Türk lirası para karşılığında evlerini ve akabinde petrol içerdiği sanılan araziyi ona satarak zengin olurlar. Şükufe'nin babası Hasan, polise Metin ve Zeki'nin kendisini dolandırdığı ihbarında bulunur. Polisle birlikte mahalleye geldiklerinde Metin ve Zeki'den şikayetçi olan Hasan'ın ipliğini mahalleli ve Hasan'ın kızı Şükufe açığa çıkarır. Polis, yasadışı petrol satışı, rafineri ticareti ve kara borsacılıktan Şükufe'nin babasını tutuklar.

Öte yandan Zeki ile Metin, bahçelerinden çıkan petrolün petrol istasyonuna ait olduğunu bilmeden satış yapmışlardır. Onların filmdeki diğer davranışlarından hareketle, bu durumu bilselerdi de petrolün artık çıkmadığı araziye petrol var diye Şükufe'nin babasına sattıkları gibi o petrolü de petrol istasyonuna haber vermeden satmaya devam ederlerdi fikri akıllara gelmektedir. Onların, Hasan'dan aldıkları

bin beş yüz liranın filmin sonunda beş yüz lirasını evlerinin değeri olarak belirleyip geri kalan parayı Şükufe ve annesine vermeleri dürüstlük değerine örnektir.

Dürüstlük, bu bağlamda çok önemli bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Tamamen dürüst olduğunuzda, diğer insanlarla aranızda barış olabilir. Öte yandan, kelimelerimizde veya eylemlerimizde dürüst değilsek, kendimize ve sıklıkla başkalarına zarar veririz. Bir iş sahibi olabilmek, maaş alabilmek için yalan söyler, insanlardan çalarak hile yapar veya sevdiklerimizi ihmal edersek, kendimize olan saygımızı kaybederiz. Şükufe, filmin sonunda babasıyla konuşmasında tam olarak dürüstlük değeri üzerinde durmuş ve bu yazılanlara vurgu yapmıştır.

Tablo 41: Petrol Kralları Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlere Geçtiği Dakikalar	(f)
İyi niyet	39, 43	2
Yardımseverlik	2, 25, 45-46, 52, 59, 71	6
Güç ihtiyacı	5, 8, 14-15, 39	4
Adalet	80	1
Sevgi	10-11, 16, 25-28, 31, 34-36, 72-73	6
Dürüstlük	37, 43, 82	3
Geleneksellik	12, 17, 27	3
Dostluk	22, 79	2
Hazcılık	62	1
	Toplam	28

Tablo 41'e göre filmde en çok geçen değerler sevgi ve yardımseverliktir; en az geçen değerler ise adalet ve hazcılıktır. Toplamda 9 değer, 28 kez vurgulanmıştır.

Tablo 42: Petrol Kralları Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşılık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	2, 17, 33, 42, 75	5
Yardımseverliğe karşıtlık	5-6	1
Gelenekselliğe karşıtlık	6	1
Toplumsal düzene karşıtlık	10	1
Sevgiye karşıtlık	40	1
	Toplam	9

Tablo 42'ye göre filmde 5 değere, 9 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 43: Petrol Kralları Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Çıkarıcılık	21, 54, 70, 73-74	4
Yalan söylemek	8-9, 18, 33, 55, 58, 66	6
Küfür etmek	5, 14, 20, 29	4
Sorumsuzluk	1, 14, 32, 44	4
Büyüklerle saygısızlık	17, 48	2
Sigara içmek	38	1
İçki içmek	46-49	1
Hırsızlık	64	1
Haksız kazanç	69-71	1
	Toplam	24

Tablo 43'e göre filmde 9 olumsuz davranış, 24 kez geçmiştir.

4.1.14 Köşe Kapmaca (1979)

1979 yılında çekilen *Köşe Kapmaca* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Donanma Kâmil), Metin Akpınar (Halis), Perihan Savaş (Melahat), Adile Naşit (Fazilet), Necdet Yakın (Arzuhalci Hilmi), Süleyman Turan (Sigortacı Semih), Şemsi İnkaya (Kovboy Sedat), Memduh Ün (Çiyan Muammer), Filiz Bozkurt (Selma), Ertuğ Koruyan (Mahmut), Zeki Sezer (Kuyumcu), Mustafa Doğan (Muammer'in adamı), Sabahat İzgü (Saadet), Selim Naşit (Selim Naşit).

Galata Kulesi'nde paha biçilmez mücevherlerin sergilendiğini duyan Donanma Kâmil ve arkadaşları, sergiyi soymaya karar verirler. İstanbul'un en namılı kabadayısı Siyah Muammer ve adamları da mücevherleri ele geçirmeyi planlamaktadır. Kâmil ve arkadaşları, ustaca bir planla mücevherleri çalmayı başarır; ancak onları Muammer'in adamlarına kaptırırlar. Milyonlarca dolara mücevherleri sigortalayan sigortacının tek derdi ise, onların bir an önce bulunmasıdır. Kafadarlar, mücevherleri geri alabilmek için intikam planı yaparlar. Mücevherler yine el değiştirmiştir; ancak Muammer'den kurtulmak sandıkları kadar kolay değildir. Elden ele geçen mücevherlerin peşinde komik bir köşe kapmaca oynanmaktadır.

Cinayet ve hırsızlık, yasalarla yasaklanmış evrensel toplumsal değerlerdir; çünkü bir insan toplumu onlarsız oluşamaz. Ahlâki görecelik, mantıken kusurludur ve evrensel etik değerler bu noktada ön plana çıkmaktadır. Bu filmde özellikle tarihi değeri olan elmasların çalınması temel olay olduğu için evrensel değerler kapsamında bu filmi ele almak mümkün gözükmektedir.

Değerler etiği, bireysel eylemlerin ahlaki durumu ile ilgilenmez, bunun yerine, bu eylemleri gerçekleştiren kişinin karakter özellikleri ve eğilimleri ile ilgilenir. Bu nedenle, doğruluk, cesaret ve erdemli sabır temelinde çalma eyleminde bulunanlar ahlâki kabul görebilirken; ahlaksızlık, utanç verici ve silinebilirlik temelinde çalma eyleminde bulunanlar ahlaki olarak kabul görmeyeceklerdir. Bu, değerler etiğinin hırsızlığa uygulanmasında ilginç bir durumu ortaya koymaktadır. Değerler etiğine göre, iki farklı insan tarafından gerçekleştirilen aynı eylem ahlaki açıdan farklı görülebilir.

Bunun dışında değerler sistemi kapsamında ele alınabilecek bir başka kavram ise dürüstlük olarak gözükmektedir. Filmin başkahramanları, elmasları alabilmek ve zengin olup güç sahibi olabilmek, refah içinde kolay yoldan yaşayabilmek adına birçok kişiye, birçok farklı yalan söylemişlerdir. Buna İtalyan taklidi yaparak mafyayla iletişime geçmek de dâhildir.

Erdem etiği, doğru veya yanlış davranışı gerekçelendirmeye, insanların ne yapması gerektiğine veya ne yapmaması gerektiğine karar vermek yerine; karakterin gelişimine veya insanların ne olması gerektiğine odaklanır. Erdemler, kendilerini belli bir şekilde davranışlarına yönelten kişilerin arzulanan nitelikleridir. Örneğin adalet, insan potansiyelimizi yerine getirmek için çaba göstermeyi seçebileceğimiz bir erdemdir. Erdem ahlakında erdemli olmak etik olmaktır. Erdem etiğinin doğası, bireysel eylemlerin ahlakını değerlendirmeyi zorlaştırırsa da bu teoriyi savunanlar dürüstlük erdemine karşı çıktığı için genellikle yalan söylerler.

Erdemler arasındaki bu belirgin çelişki, çoğu erdemci tarafından erdemlerin birliği olarak adlandırılan bir kavramla yönetilir. Bu doktrin, sürekli olmak için gayret gösterdiğimiz erdemli insanın, hepsine ulaşmadan tek bir erdem elde edemediğini belirtir. Bu nedenle, şefkatli bir yalan gibi erdemler arasında görülen bir ihtilafla karşı karşıya kalırken, erdem etiği, bazı ideal bireyin ne yapabileceğini ve buna göre hareket edeceğini hayal etmemizi, böylece ideal kişinin erdemlerini kendisinin yapmasını ister. Temelde erdem etiği, doğru olamayacağımız en iyi insanlar olma sürecine doğru değil; bir adım ötede ahlaksız bir şekilde yalan söyleme sürecine doğrudur.

Küçük sebeplerle çalmak, erdemli olmayan davranışların yüceltilmesi gibi görünmektedir. Bununla birlikte, kurgusal bir karakter olan Robin Hood'u, fakirlere vermek için zenginlerden çalmaya istekli olması nedeniyle erdemli bir insanın

paradigması olarak görmek erdemli karakter özelliğini hangi eylemlerin harekete geçireceği konusunda farklı bir görüşü ortaya çıkarabilir. Buna ise cömertlik yol açacaktır. Ya da daha çok, yüksek denizlerin ünlü kurgusal bir korsanını erdemli bir kişiyi temsil ediyor olarak görmek, erdemli insana dair görüşleri bir kez daha farklılaştırır. Her ne olursa olsun çalmak hiçbir koşulda haklı gösterilemez.

Tablo 44: Köşe Kapmaca Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	6, 34, 44, 64	4
Hazcılık	17	1
Sevgi	2, 62	2
Dostluk	32	1
Geleneksellik	56, 75	2
Misafirperverlik	54	1
Yardımseverlik	20, 31, 41-44, 56	4
Adalet	38, 68, 79	3
	Toplam	18

Tablo 44'e göre filmde en çok geçen değerler, güç ihtiyacı ve yardımseverliktir; en az geçen değerler ise hazcılık, dostluk ve misafirperverliktir. Toplamda 8 değer, 18 kez vurgulanmıştır.

Tablo 45: Köşe Kapmaca Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	21, 26, 29, 52	4
Adaletle karşıtlık	5-7, 51	2
Toplumsal düzene karşıtlık	13-15	1
Evrenselciliğe karşıtlık	9	1
	Toplam	8

Tablo 45'e göre filmde 4 değere, 8 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 46: Köşe Kapmaca Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	23, 26, 42, 47	4
Hırsızlık	5-10, 31, 38, 65, 69, 78	6
Sorumsuzluk	4	1
Sigara içmek	22, 73	2
Küfür etmek	19, 25, 32, 34	4
İçki içmek	17-18, 22-23	2
Cinayet	34, 81	2
	Toplam	21

Tablo 46'ya göre filmde 7 olumsuz davranış, 21 kez geçmiştir.

4.1.15 Vay Başımıza Gelenler (1979)

1979 yılında çekilen *Vay Başımıza Gelenler* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Kamil), Metin

Akpınar (Halis), Meral Deniz (Hilmi'nin eşi), Ertuğ Koruyan (Mahmut), Necdet Yakın (Arzuhacı Hilmi), Süleyman Turan (Sigortacı Semih), Şemsi İnkaya (Kovboy Sedat), Memduh Ün (Çiyan Muammer), Filiz Bozkurt (Selma), Ertuğ Koruyan (Mahmut), Zeki Sezer (Kuyumcu), Mustafa Doğan (Muammer'in adamı), Sabahat İzgü (Saadet), Selim Naşit (Zekai), Ferdi Atuner (Mösyö Bruno), Zeki Alpan (Profesör), Erol Şen (Polis), Tevfik Atakan (Polis), Ali Yalaz (Patron).

Hapishaneden çıkan iki genç ve mahalle arkadaşları zengin olma hayaliyle bir soygun planı yaparlar. Ancak soygunu yaparken başlarına gelmedik kalmaz. Aynı yıl çekilen Köşe Kapmaca, bu filmin devamı niteliğindedir. Vay Başımıza Gelenler isimli filmde Köşe Kapmaca filminde gerçekleşen olayların öncesi anlatılmaktadır. Halis ve Kâmil hapisten çıkmışlardır ve aslında daha düzgün bir hayat sürmeyi planlamaktadırlar. İlk olarak Kamil'in tanıdıkları vasıtasıyla bir işe girmeye çalışan ikili hapishaneye girmiş olmaları yüzünden bir türlü iş bulamamaktadır. Daha sonra Halis'in eskiden işlettiği küçük tamirci dükkânında vakitlerini geçirmeye başlarlar; fakat bu onları tatmin etmemektedir. O sıralar, Galata Kulesi'nde bir sergi olacağı haberi şehre hızla yayılır. Sergide çok nadir ve değerli mücevherlerin olacağını duyan iki arkadaş, diğer mahalleliler orayı soymaya karar verirler ve plan yapmaya başlarlar.

Filmde değerler kapsamında ele alınabilecek ilk tema güç arayışı ve zenginlik elde etmek için gösterilen hırs, akabinde gerçekleşen davranışlar ve eylemlerdir. Halis ve Kâmil hapis yatmış, öncesinde de fakir bir hayat yaşamış olan iki karakterdir. Zenginlik ve unvan onlar için birer hayal ve ulaşmak istedikleri; ama ulaşamayacakları bir ideal olarak filmde lanse edilmiştir. Konum ve itibarlarını güçlendirmek ve zenginliğe kavuşmak adına hırsızlık yapmayı göze alıp bunun için hırslanmak bu iki karakterin değerler kapsamında ele alınabilecek özellikleri arasında gösterilebilir.

Hırsızlık ile ilgili yapılabilecek yorumlar bir önceki filmde farklılık göstermemektedir. Bunun sebebi; filmlerin devam filmi olması ve iki filmin, çok fazla aynı sahneyi barındırmasıdır. Birtakım farklılıklar dışında birbirinin aynısı sahnelerin kullanıldığı çok fazla an yaşanmıştır. Soygun planlaması ve soygun anları buna örnektir. Kamil'in herkesi soygun yapmaya ikna etme çabaları, Galata Kulesi'nin planı üzerinden geçmeleri ve soygunu planlamaları, iş bölümü yapmaları, soygundan önce müzeye gidip müzeyi gezerek nerede nasıl güvenlik

önlemi alınmış onları araştırmaları iki filmde de birebir aynı sahneler ile verilmiştir. Buna ek olarak, sigorta şirketinin elmaslara sigorta yapmak için müze müdürü ile anlaşması ve kamera, hareket sensörü gibi güvenlik önlemlerinin kurulup gazeteciler ile paylaşılması gibi konuyu yansıtan ana sahneler iki filmde aynı olarak görülmektedir. Bundan ötürü, hırsızlık ve soygun için değerler kapsamında yapılabilecek yorum iki filmde birbirinden farklı değildir.

Değerler etiği, bireysel eylemlerin ahlaki durumu ile ilgilenmez; bunun yerine, bu eylemleri gerçekleştiren kişinin karakter özellikleri ve eğilimleri ile ilgilenir. Bu nedenle; doğruluk, cesaret ve erdemli sabır temelinde çalma eyleminde bulunanlar ahlaki kabul edilebilirken, ahlaksızlık, utanç verici ve silinebilirlik temelinde çalma eyleminde bulunanlar ahlaki olarak kabul edilmeyecektir. Bu, değerler etiğinin çalmaya uygulanmasında ilginç bir şey ortaya koymaktadır. Değerler etiğine göre, iki farklı insan tarafından gerçekleştirilen aynı eylem ahlaki açıdan farklı görülebilir.

Köşe Kapmaca filminde, hırsızlık ve çalma eyleminin değerler etiği kapsamında incelenmesini vermiştik. Bu filmde, hırsızlık olayına ek olarak Kamil'in hapisshanede yatmadan önce beraberinde çalıştığı mafyanın da elmasları çalmak için plan yaptığını görüyoruz. Yukarıdaki tanımda aynı eylemi gerçekleştiren iki farklı kişinin eyleminin değerler açısından farklı görülebileceği yargısından yola çıkarak Kâmil, Halis ve arkadaşlarının soygun girişimi ile Kamil'in eski mafya patronu ve ekibinin soygun girişimini yorumlayabiliriz.

Kâmil, Halis ve arkadaşları, film boyunca elmasları ele geçirirlerse hayatlarında ne gibi değişiklikler olacağını anlatmışlardır. Halis, Selma'ya evlenme teklif edeceğini ve onunla rahat ve mutlu bir hayat sürmek istediğini söylemiştir. Kâmil İstanbul'u terk edip küçük bir yerde kendine bir hayat kurmak istediğini anlatmıştır. Halis'in kardeşi ise arabasını yenilemek istediğini ve onun dışında para ile bir işinin olmadığını açıkça söylemiştir. Bunun yanı sıra mafya ve ekibi ise elmasları yurt dışına kaçırma, yüklü miktarda para kazanma, aklama, zenginliklerini genişletme ve daha çok söz sahibi olma peşinde olduklarını göstermişlerdir.

Bunlara ek olarak yapılabilecek bir diğer yorum ise dürüstlük ve hırsızlık kavramlarından gelmektedir. Halis, film boyunca Selma'ya olan aşkını göstermektedir ve onlar, evlenme planları yapmaktadırlar. Karakteri, başka hiçbir kadın ile samimi bir şekilde görmemektedir. Fakat filmin sonlarına doğru soygunun

gerçekleşeceği sıralar Galata Kulesi'nin elektrik şebekesini kontrol etmesi için Halis'i görevlendirirler ve Halis başka bir kadının evinden o şebekeye geçmek zorunda kalır. Evinden geçmek zorunda olduğu kadına telefon hatlarını kontrol etmek için geldiğini söyler ve o sırada evine girdiği kadın Halis ile ilgilenmeye başlar. Birlikte bir şeyler içtikten sonra kadın, Halis'e yakınlaşır. Halis yakınlığa karşılık vermek istemese de kadına karşı koyamaz. Halis'in bu davranışı hazcı ve hedonist bir davranış olmakla birlikte uyarılım kavramı altında heyecan arama, değişken ve cesur bir hayat sürme gibi değerler ile de yorumlanabilmektedir.

Dürüstlük ise iyilikseverliğin ve gelenekselliğin gerektirdiği bir değer olarak filmde karşımıza çıkmaktadır. Fazilet ile aralarında şefkat ve dürüstlüğe dayalı bir ilişki kurmuş olan Halis ve kardeşi, Kamil'in onları soygun için ikna etmesiyle birlikte değişir ve onların Fazilet'e sürekli olarak yalan söylemeye ve ne yaptıklarına ve neyin peşinde olduklarına dair onla yaptıkları paylaşımları kasıtlı olarak azaltmaya başladıkları ve aralarındaki ilişkilerinin koptuğu görülmektedir.

Tablo 47: Vay Başımıza Gelenler Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	11, 17-18, 28, 33	4
Hazcılık	53-57, 75-76	2
Sevgi	5, 15, 29	3
Fedakârlık	2	1
Dürüstlük	65	1
Geleneksellik	6	1
Uyma	26	1
Dostluk	6-7	1
Yardımseverlik	3, 5	2
	Toplam	16

Tablo 47'ye göre filmde en çok geçen değer, güç ihtiyacıdır; en az geçen değerler ise fedakârlık, dürüstlük, geleneksellik, uyma ve dostluktur. Toplamda 9 değer, 16 kez vurgulanmıştır.

Tablo 48: Vay Başımıza Gelenler Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	37	1
Adaletle karşıtlık	47, 71, 79	3
Dostluğa karşıtlık	8, 66	2
Toplumsal düzene karşıtlık	22, 73	2
	Toplam	8

Tablo 48'e göre filmde 4 değere, 8 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 49: Vay Başımıza Gelenler Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	4, 11, 19, 42, 63, 76	6
Hırsızlık	42, 44, 48-59, 64-73, 80-81	5
Sigara içmek	3, 17, 53	3
İçki içmek	32-33, 56	2
	Toplam	16

Tablo 49'a göre filmde 4 olumsuz davranış, 16 kez geçmiştir.

4.1.16 Şaka Yapma (1981)

1981 yılında çekilen *Şaka Yapma* filminin yönetmeni, Osman Fahir Seden'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki Keskin), Metin Akpınar (Metin), Serpil Çakmaklı (Pınar), Pembe Mutlu (Jale), Adile Naşit (Adile Abla), Ali Şen (Ali Keskin), Neriman Köksal (Zeki'nin annesi), Nubar Terziyan (Metin'in babası), Sabriye Kara (Zeki'nin kız kardeşi), Şefik Döğen (Zeki'nin abisi), Nezih Tuncay (Ergun), Orhan Aydınbaş (Katil Andon), Ali Yalaz (Doktor), Ahmet Açıkan (Rahip), Ekrem Dümer (Komiser), Nuri Tuğ (Kahveci), Hüseyin Kâşif (Banker), Kudret Karadağ (Avni), Toygar Belevi (Polis), Osman Fahir Seden (İş adamı).

Zengin bir adamın, at arabacısı bir gence arabasıyla çarpmasıyla gelişen olayları konu alan bu komedide, hastaneye kaldırılan yaralı gencin çok az ömrü kaldığı öğrenilir. Onun bu durumundan yararlanmak isteyen reklamcılar, para kazanmak için bir yardım kampanyası başlatırlar ve halktan Zeki için para toplamaya başlarlar. Zeki'nin yakın çevresi dâhil herkese Zeki'nin hastalığı ile alakalı yalan söylenmiştir; fakat bunu sadece reklamcılar ve bankacılar bilmektedir. Amaç, halk çapında bir fenomen yaratıp bundan ekonomik olarak faydalanmaktır. Film boyunca Zeki ve Metin'in başından birçok olay geçer ve ülke çapında takip edilen Zeki'nin sözde kalan hayatı, reklamcılarının düzenlediği senaryolar ile çok farklı şekiller alır ve gelişir.

Filmde değerler sistemi kapsamında ele alınabilecek birçok temaya, duruma ve davranışa rastlanmaktadır. Bunlar güç, başarı, iyilikseverlik ve geleneksellik kapsamında değerlendirilebilir. Karakterler hakkında konuşmaya filmin başkahramanlarından biri olan Jale ile başlanabilir. Jale, Metin'in kardeşi Adile'nin kızıdır ve bir butikte tezgâhtarlık yapmaktadır. Maddi durumu orta seviyedir ve genelde çalışarak hayatını geçirmektedir. Zeki, Jale'ye âşıktır ve sürekli olarak

onun ilgisini çekecek şeyler yapmaktadır. Metin ve Adile de bu aşkın farkında olup Zeki'yi çok sevmekte ve Jale ile birlikte olmalarını desteklemektedirler.

Jale, Zeki'nin ilgisini çok uzun bir süre görmezden gelmektedir ve bu sırada hali vakti yerinde zengin bir adam ile görüşmeye başlamaktadır. Sevgilisi, her gün Jale'yi güzel bir araba ile evinden alıp işine götürmekte ve onlar, onun dışındaki vakitleri de birlikte geçirip sürekli olarak lüks içinde yaşamaktadırlar. Jale, Zeki'ye ise sürekli olarak fakir olduğunun ve bu fakirlikten dolayı birlikte olamayacaklarının mesajını vermektedir. Bir sahnede Zeki, Jale'ye lokum alır ve bunun iyi bir jest olduğunu düşünür. Üstüne de Jale'yi (at arabasıyla) işe bırakma teklifinde bulunur. Jale, bunun üzerine lokumun çok fakir bir yiyecek olduğunu ve işe at arabasıyla gitmenin ne kadar utanç verici, gülünç bir durum olduğunu Zeki'ye söyler. Jale, bu davranışıyla Zeki'yi aşağılamıştır. Daha sonra sevgilisi ile arabaya atlayıp işe gider.

Zeki, Jale'nin dikkatini çekebilmek için birçok davranışta bulunur; fakat Zeki'nin fakir oluşu ve Jale'ye istediği hayatı sunmayacak olması sebebiyle Jale'nin dikkatini hiçbir zaman çekemez. Zeki, at arabasıyla kazandığı paranın neredeyse tamamını Jale için harcamasına rağmen Jale'den bir geri dönüt alamaz. Jale için en güzel yerden çiçek alır, sürekli olarak ona hediye alır, Jale'nin istediği gibi bir erkeğe dönüşmek adına giyimini ve kuşamını da değiştirir. Bunların hiçbiri, Zeki'ye çare olmaz. Buradan çıkarılabilecek sonuç; Jale'nin güç ihtiyacını gidermeye çalışan bir karakter oluşudur. Jale, sosyal ve toplumsal olarak edinmeye çalıştığı konuma ve unvana çok önem vermektedir. Zengin olmak ve refah içerisinde yaşamak onun için hayatta elde etmek istediği bir başarıdır ve değerler sistemini bu ihtiyaç üzerine kurulmuştur. Bundan dolayı Zeki ile ilgilenmez. Jale, sosyal olarak bir statü sahibi olan ve belirli bir zenginlik seviyesindeki insanlarla romantik olarak ilgilenmektedir.

Ele alınabilecek bir diğer karakter ise Metin'dir. Metin, yardımsever, arkadaşları ve ailesi için elinden gelen her şeyi yapabilen bir karakter olarak portre edilmiştir. Zeki'nin kazasından sonra alınan kötü haberi ilk öğrenen kişi Metin olmuştur ve bu haberden sonra kendini tamamen Zeki'nin iyi oluşuna, kalan bir aylık ömrünü mutlu ve istediği gibi geçirmesine adanmıştır. Metin, Zeki için reklam ajansları ile görüşmelere gitmiştir, bütün finansal ve maddi işleri halletmiştir, Jale ile sürekli iletişim halinde olup Zeki ile ilgilenmesini sağlamaya çalışmıştır. Bütün bunları

yaparken kendi mesleği olan dolmuş şoförlüğünü bir kenara bırakmıştır. Zeki'nin ameliyat olması gerektiği için Amerika'ya gitmesi gerektiğinde de birlikte onunla gitmiş ve film boyunca büyük bir adanmışlık örneği sergilemiştir.

Metin, ilk olarak iyiliksever bir insan olarak değerlendirilmelidir. Sıklıkla iletişim kurduğu insanların refahını ve iyi oluş düzeylerini önemseyip onları korumak olarak tanımlanan iyilikseverlik, Metin'in film boyunca yaptığı davranışları açıklar niteliktedir. Metin; bu çerçevede faydalılık, fedakârlık ve çalışkanlık gibi birçok örnek değer sergilemiş ve bu değerler doğrultusunda yaşamıştır. Bir başka bakış açısı ise iyilikseverlik ile bu doğrultuda gelişen dürüstlük ve faydalı olmak gibi değerlerin aidiyet ve sosyal ilgi ile açıklanmasıdır. Ait olmak, ergenlikte baskın olan psikolojik bir ihtiyaçtır ve bu ihtiyaç çoğu zaman yetişkinlikte karşılanmadan kalır. Ait olmak, başkalarıyla bağlantı ve onay duygusudur. Hemen ailemizle başlar, sonra dini gruplara, arkadaşlara ve diğer sosyal gruplara köprü kurar. Ve bu ihtiyaçlar, daha sonra profesyonel ilişkilere ve evlilik ortaklarına yayılmaktadır.

Zeki ise Metin ile benzer bir şekilde portre edilmiştir; fakat aralarında belli başlı farklar vardır. Bunlar, Zeki'nin aynı anda hem geleneksel hem de hedonist bir çizgide olmasıdır. Zeki, Jale'ye olan aşkından ve o duyguları hissetmek ve karşılıklı olarak bir ilişki içerisinde olabilmek için elinden geleni yapmaktadır ve hazzı bir çerçevede aşk duygusunun yönlendirdiği bir şekilde yaşamaktadır. Her kültürün yapıcı bir öğesi, bir insanın manevi mirası, her milletin "kültürel soyağacı" olarak, geleneğin günümüzdeki anlayışa ve geleceğe vizyon vermesi kaçınılmazdır. Bu yüzden bu durum, statik manevi bir ufuk meselesi değildir; çünkü yeninin tohumu çoğu zaman en cesur atasözleri ve tahminlerinde bulunur ve geçmişin değeri onun ihtimalinde sunulur. Zeki, bütün bunları yaparken ise çatıştığı değerler geleneksellik ve kültürün, dinin gerektirdikleriyle ilişki kurma düşüncesindedir. Her ne kadar Jale'nin annesi Zeki ile görüşmelerini desteklese de Zeki'nin ailesi bu duruma sıcak bakmamakta ve her fırsatta Zeki'ye evlilik konusunu açıp ilişki kurmanın yolunu ve yordamını öğretme çabası içindedirler.

Tablo 50: Şaka Yapma Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	8, 10, 13, 24-25, 34-35, 51, 62, 66	8
Başarı	16, 27	2
İyilikseverlik	31	1
Geleneksellik	7	1
Sevgi	26, 28-29, 36, 41-42, 48-50, 63-64	6
Uyma	17, 19	2
Yardımseverlik	6-7, 9, 18, 39	4
Toplumsal fayda	14, 28	2
Hazcılık	57	1
Acıma	12, 36-37, 47, 55, 77	5
Dostluk	13, 44, 50, 58	4
Toplam		36

Tablo 50'ye göre filmde en çok geçen değer, güç ihtiyacıdır; en az geçen değerler ise iyilikseverlik, geleneksellik ve hazcılıktır. Toplamda 11 değer, 36 kez vurgulanmıştır.

Tablo 51: Şaka Yapma Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
İyilikseverliğe karşıtlık	3	1
Eşitliğe karşıtlık	15	1
Dürüstlüğe karşıtlık	4, 20-24, 27-28, 38, 78	5
Güvene karşıtlık	2	1
Toplumsal düzene karşıtlık	8, 42-43, 73-75, 81-83	4
Sevgiye karşıtlık	33, 45	1
Toplam		13

Tablo 51'e göre filmde 6 değere, 13 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 52: Şaka Yapma Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	1, 17, 39-40, 53, 56	5
Sözünde durmamak	36-37	1
Sigara içmek	60	1
Küfür etmek	1, 7, 34, 68, 72	5
Görgüsüzlük	5	1
Cinayet	69-70	1
İnsanları küçümsemek	5-6, 30	2
İçki içmek	54	1
Kavga etmek	32	1
Adam dövme	46-47	1
Tehdit	53	1
El hareketi çekmek	67	1
Toplam		21

Tablo 52'ye göre filmde 12 olumsuz davranış, 21 kez geçmiştir.

4.1.17 Baş Belası (1982)

1982 yılında çekilen *Baş Belası* filminin yönetmeni, Kartal Tibet'tir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Zeki Gürses), Metin Akpınar (Metin), Mine Koldaş (Necla Akman), Pembe Mutlu (Hakan'ın ablası), Kutay Köktürk (Tilki Nihat), Nilgün Ceylan (Moteldeki kadın), Mustafa Koç (Şirket şoförü), Yılmaz Kurt (Azrail'in adamı), Bahar Öztan (Şarkıcı), Jale Efecik (Gazeteci), Diana Taylor (Afet), Meral Kurtuluş (Falcı), Ali Demirel (Vale), Mehmet Akdil (Azrail), Cemal Arsunel (Doktor), Sıdıka Duruer (Falcı), Yedigâr Ejder (Azrail'in adamı), Faik Öztürk (Sunucu), Nilgün Ceylan (Tilki Nihat'ın metresi).

Filmde, yollarını keşşen bestekâr Zeki ile saf âşık Metin'in hikâyesi anlatılır. Eski bir kiralık katil olan bestekâr Zeki Gürses, tövbe eder. Mafya babası Azrail ise öldürtmek istediği kişiyi ancak Zeki'nin öldürebileceğine inanmaktadır. Bu yüzden, Zeki'yi tehdit etmeye başlar. Zeki, adamı öldürmeye hazırlanırken sevdiği tarafından reddedilen ve bu yüzden intihar etmeye çalışan Metin'le karşılaşır. Bu olay sonrasında Zeki ve Metin'in yollarını sık sık keşşmeye başlamış ve olaylar gelişmeye başlamıştır.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok tema, olay, davranış ve karakter bulunmaktadır. Filmin en dikkat çekici karakterleri: Baba, Ayşe, Ayı Mehmet ve Piç Rıza'dır. Piç Rıza, amacı olmayan ve bu şekilde ortalıkta dolaşan eğitimsiz ve işsiz biridir. Baba, İstanbul'un en güçlü ve nüfuzlu mafyasıdır. Babanın haraç almaya gönderdiği adamları, haraç alınan kişilerle önceden bildirilen parola aracılığıyla anlaşır. Piç Rıza, babanın yöntemini keşfeder ve onun haraç aldığı mekânlardan para kopartmaya çalışır.

Baba, The Marmara isimli otelin üst katlarını mesken tutmuştur. Otelin tepesinde bir mikrofon yardımıyla parola sistemini çözen ve parolanın ne olduğunu öğrenen Rıza, harekete geçer ve akabinde planörüne atladığı gibi soluğu böcek adını verdiği arabasının yanında alır, babanın adamlarından önce gidip haraç alınan adamdan parayı kopartır. Baba, bunlar oladursun eli boş dönen adamlarına acımaz ve onları hava değişimine gönderir. Birkaç kovalamaca ve başarısızlıkla sonuçlanan girişimlerden sonra Baba, Rıza'yı ele geçirmeyi başarır ve ona iki ölüm seçeneği sunar.

Bakıldığı zaman klasik mafya konusunu işleyen ve şiddet içeren bu film, değerler göz önüne alındığında güç ihtiyacı, akabinde düşünülmesi gereken otorite ve zenginlik kavramları akla gelmektedir. İktidara ihtiyaç duyma, bir insanın içinde başka bir kişi üzerinde kontrol ve yetkiye sahip olma, kendi karar ve gereksinimlerine göre kararını etkileme ve değiştirme isteğidir. Benlik saygısı ve itibarını arttırma ihtiyacı, bu insanları bu yola itmektir. Bu insanlar, görüş ve fikirlerinin başkalarına göre görüş ve fikirlerin üzerinde kabul edilmesini ve uygulanmasını istemektedir. Bu insanlar, güçlü liderlerdir ve lider konumlara en uygun olanlar olabilir. Bunlar ya kişisel ya da kurumsal güç motivasyon grubuna aittir. Eğer kişisel bir güç motive edici ise, başkalarını kontrol etme ihtiyacı ortaya çıkacak; kurumsal bir güç motive edici ise bir ekibi bir sona doğru yönlendirme ve koordine etme durumu oluşacaktır.

Bir diğer tema ise başarı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir avukatsanız, dava kazanmanız ve kazandığınız davayı tanıtmanız gerekir, eğer bir ressamınız ünlü bir tabloyu taklit ederek üne ulaşacak tablolar yapabilirsiniz. Bir insanı çalışmaya ve hatta ulaşmak istediği amaç için mücadele etmeye iten ihtiyaç budur. Yüksek başarı gereksinimine sahip insanlar, öncelikle düşük riskli durumları seçerler. Özellikle yüksek riskli durumlara ulaşmaktan kaçınarak, üstün olmak için çalışan kişilerdir.

Mafyavari insanlar ise, gerçek bir zorluğun olmayışı ve bu başarının gerçek olmadığını anlamaları nedeniyle düşük riskli durumlardan kaçınırlar. Ayrıca yüksek riskli durumlardan da kaçınırlar; çünkü başarının bir kişinin kendi çabasıyla değil, şansla ilgili olduğunu algılar ve anlarlar. Fakat riskle burun buruna geldiklerinde çatışmaktan başka çareleri yoktur.

Sorumluluk sahibi bireylerin, başarıları ne kadar fazlaysa motivasyon seviyeleri de o kadar yüksek olur. Bu insanlar, hedeflere ulaşmak için yenilikçi yollar bulurlar ve başarılarını finansal hedeflerden daha iyi bir ödül olarak görürler. Hesaplanmış bir karar alırlar, geri bildirimleri her zaman takdir ederler ve genellikle yalnız çalışırlar. Başarı gereksinimiyle motive edilen bireyler, genellikle zor hedefler koyma ve bunları gerçekleştirme arzusuna sahiptir. Onların tercihi, sonuç odaklı çalışma ortamında çalışmak ve çalışmalarını hakkında geri bildirimde bulunmamaktan her zaman memnuniyet duymaktır. Başarı temelli bireyler, hedeflerine ulaşmak için hesaplanmış riskler alır ve hem yüksek riskli hem de düşük riskli durumları

engelleyebilir. Bu kişilik tipi, öncelikle iş temelli kazanımlardan elde edilen hiyerarşik bir yapıya inanmaktadır. Filmde; Rıza isimli karakter, sürekli olarak babanın parasını, zenginliğini elde etmeye çalışmakta, bu zenginlik ile güç ihtiyacını ve nüfuz edinme isteğini tatmin etmeye çalışmaktadır. Rıza karakteri, başarı ve başarı ile insanda oluşan hırs gibi değerlere örnek olarak verilebilir.

Tablo 53: Baş Belası Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Hazcılık	1-2, 38, 42, 65, 71, 78	6
Zenginlik	3-4	1
Liderlik	3	1
Başarı	5-7	1
Yardımseverlik	41-42, 46, 49-54, 57, 63-64, 76	6
Sevgi	20, 22-23, 27-28, 30, 54, 57-58, 63, 80-81, 89-90	9
Öz yönelim	22, 61, 65, 88	4
Adalet	89	1
Acıma	60	1
Din	88	1
	Toplam	31

Tablo 53'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise zenginlik, liderlik, başarı, adalet, acıma ve dindir. Toplamda 10 değer, 31 kez vurgulanmıştır.

Tablo 54: Baş Belası Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	13-15	1
Adaletle karşıtlık	3	1
Toplumsal düzene karşıtlık	1-2, 55, 76, 83, 88	5
Sevgiye karşıtlık	47, 80	2
	Toplam	9

Tablo 54'e göre filmde 4 değere, 9 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 55: Baş Belası Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	21	1
Cinayet	3	1
Sigara içmek	7-9	1
Tehdit	10	1
İnsan alıkoymak	19	1
Kavga etmek	56	1
İçki içmek	63, 66-67	2
	Toplam	8

Tablo 55'e göre filmde 7 olumsuz davranış, 8 kez geçmiştir.

4.1.18 Dönme Dolap (1983)

1983 yılında çekilen *Dönme Dolap* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Selami), Metin Akpınar (Lütfü), Nevra Serezli (Lamia), Pembe Mutlu (Pembe Mutlu), Süleyman Turan (Nuri komiser), Ali Yalaz (Niyazi), Berrin Tuncel (Nermin), Suna Yıldızoğlu (Turist), İsmail Hakkı Şen (Mafya), Hakkı Kıvanç (Mafyanın adamı), Diana Taylor (Erika), Arap Celal (Manav), Kamer Sadık (Tevfik amca), Ahmet Turgutlu (Kasap), Yaşar Şener (Rıza), Yılmaz Terzioğlu (Bakkal), Yedigâr Ejder (Yedigâr Ejder).

Yıllarca eczacılık fakültesine girmek için uğraşan Selami, kıskanç karısı Lamia ve çapkın arkadaşları Lütfü'nün odak olarak alındığı bir kurgu ve komedi filmidir. Lamia'nın kıskançlıkları, iki arkadaşı ona yalanlar söylemek zorunda bırakır. Ancak söyledikleri bir yalan, iki arkadaşın başını derde sokmaktadır. Selami bir gün eczaneye gelen Alman bir kadın ile yakınlaşırken karısı Lamia'ya yakalanır ve ikisinin arası geri döndürülemez şekilde bozulur. Lamia, evi terk etme kararı alır.

Tam bütün bunların olacağı sırada ne yapacağını şaşırarak Selami, Lamia'ya çok absürt bir yalan söyler. Karısına; gizli teşkilattan olduğunu, eczanede kalfalık yapmasının bir kamuflaj olduğunu, asıl işinin ajanlık olduğunu, Londra ve Stokholm'de eş zamanlı yürütülen bir uyuşturucu operasyonunun İstanbul'daki temsilcisi olduğunu, Alman kadın ile rol yaptıklarını ve aslında o kadının da bir ajan olduğunu söyler. Bu yalan, daha sonra her yere yayılır. İkili herkese aynı yalanı söylemeye başlarlar. Bu yalandan emniyet genel müdürlüğünün de haberi olur.

Filmde değerler sistemleri ve değerler eğitimi kapsamında değerlendirilebilecek birçok olay, tema ve davranış görülmektedir. Karakterler ile başlanacak olunursa, Lütfü, hayatını metin yazarlığı yaparak kazanan biridir. Kendi istediği saatlerde çalışmaktadır ve onun dışında bekâr bir hayat sürer. İsteddiği zaman istediği yere giden ve öz yönelim açısından değerlendirildiğinde seçimlerinde, yaratıcılık konusunda ve değerler sistemi konusunda özgürce düşünebilen ve bunun akabinde kararlar alabilen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, seçimlerini ve tercihlerini hazcı bir çizgide aldığı görülmektedir. Lütfü; sürekli olarak kadınlarla vakit geçiren, kumar oynayan ve zevk aldığı şeylerden ödün vermeden hayatını sürdüren bir karakterdir.

Selami ise Lütfü'nün tam tersi bir karakter olarak portre edilmiştir. Selami; karısının mutluluğu ve evliliğinin iyi gidişatı için her şeyi yapabilen, düzenli olarak eczanede kalfalık yaptığı işine giden ve evini geçindiren, geleneksel, toplumun beklentilerine, kültüre ve dine uygun bir hayat süren bir karakterdir. Eşi Lamia, onun için çok önemli bir yerde durmaktadır. Normal şartlar altında eşiyile her şeyi paylaşan Selami, bu aralarındaki ilişkiyi kaybetmemek adına anlık ve hedonist davranarak karısını aldatmasını normalde çok önem verdiği dürüstlüğü bozarak saklamaya çalışmıştır. İyiliksever, yakinen iletişimde olduğu kişilerin iyilik durumlarının korunması ve sürdürülmesine önem veren bir karakter olan Selami, bu kapsamda dürüstlük değerini ihlal ederek ilişkisini kurtarmak adına karısına yalan söylemiştir. İyilikseverlik değerini içselleştiren Selami, dürüstlük değerine uygun davranmamıştır.

Buna ek olarak göze çarpan bir diğer tema ise güvenlidir. Güvenlik ihtiyacı, insanın en temel ihtiyaçlarından biridir ve güvenlik ihtiyacının değerler sisteminin oluşmasında çok büyük bir rolü vardır. İnsan beyni daima kendisine “Güvende miyim?” sorusunu sormaktadır. Bir insan kendini güvende hissetmiyorsa, stres tepkisi yüzeye çıkabilir ve o insanda, şiddet içerikli davranışlar baş gösterebilir. Filmde, Selami ve Lütfü'nün Lamia'yı ikna edebilmek adına söyledikleri yalanın yayılması, bu yalanı söylemeye devam etmeleri güvenlik sorunlarının oluşmasına ve bu ihtiyacın birçok karakter tarafından yaşanmasına yol açmıştır.

Selami ve Lütfü, gizli teşkilattan olduklarına ve İtalya'da Marsilya şehrinden İstanbul'a 50 ton esrar kaçırılmasına engel olmaya çalıştıklarına dair birçok detaylı yalanı Lamia başta olmak üzere, iş yerlerindeki patronlarından yakın çevrelerindeki arkadaşlarına kadar herkese söylerler. Bu yalanın, söylenenlerin yayılması Emniyet Genel Müdürlüğü'nü de harekete geçirmiştir. Emniyet, bu bilginin aslı olup olmadığı öğrenmeye çalışırken gerçek İtalyan ve Türk polisi devreye girerek İtalya'daki bir uyuşturucu mafyasının izini sürmeye başlamışlardır. İtalyan mafyası, soluğu İstanbul'da almış ve Selami ile Lütfü'nün peşine düşmüştür. Birçok yerde silahlı çatışmaya yol açan ana karakterler ve onların yakın çevrelerindeki insanlara korku salan İtalyan mafyası, her yerde Selami ve Lütfü'yü aramaktadırlar. Selami ve Lütfü, söyledikleri yalan yüzünden kendi benlikleri, bütünlükleri dâhil olmak üzere birçok insanın hayatını ve toplumsal düzeni tehlikeye atacak olaylar serisine yol açmışlardır.

Öğrencilere sosyal zekâyı, rutinleri, ritüelleri ve prosedürleri öğretmek için zaman ayırmak; öğrencilerin belirli durumlarda ne beklediğini bulmak adına bilimlere yardımcı olarak güvenlik ve güvenlik gereksinimlerini karşılamalarına yardımcı olur. Öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri ve bir birlik duygusu yaşadıkları bir sınıf oluşturmak, onları yeni durumlarda risk almaları için daha fazla istekli hale getirir. Hata yapmak ve başarısız olmak için "Tamam" olmalı ve bu tamam güvenli olmalıdır. Bu şekilde öğrenciler; hata yaparak, başarısız olarak hata yapmamayı ve başarılı olmayı öğrenecektir. Değerleri içselleştirmek de ancak bu yolla mümkün olabilir.

Tablo 56: Dönme Dolap Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Öz yönelim	7, 58	2
Hazcılık	1, 3-4, 10-11, 13-15, 43, 45-47, 54-56	7
Sevgi	4, 12, 57, 79	4
Dürüstlük	1	1
Adalet	34, 40	2
Uyma	54	1
	Toplam	17

Tablo 56'ya göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise dürüstlük ve uymadır. Toplamda 6 değer, 17 kez vurgulanmıştır.

Tablo 57: Dönme Dolap Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	4, 24-30	2
Toplumsal düzene karşıtlık	9, 50-54, 58, 75	4
	Toplam	6

Tablo 57'ye göre filmde 2 değere, 6 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 58: Dönme Dolap Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalan söylemek	13, 16-17, 21, 23-30, 36, 40-41, 48, 59, 80	9
Eşini aldatmak	14, 45	2
Tehlikeli davranışlar	9	1
Sorumsuzluk	2, 5	2
Dedikodu yapmak	30-31	1
Yapmacıklık	35	1
İşvereni zarara uğratmak	9, 49	2
İçki içmek	44, 62-63	2
Tehdit	68	1
Silahlı Çatışma	75	1
	Toplam	22

Tablo 58'e göre filmde 10 olumsuz davranış, 22 kez geçmiştir.

4.1.19 Davetsiz Misafir (1983)

1983 yılında çekilen *Davetsiz Misafir* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (İlyas), Metin Akpınar (Halim/Rüstem), Sevda Ferdağ (Nurten), Neriman Köksal (İlyas'ın ablası), Filiz Ersürer (Zeynep), Belkıs Dilligil (Nurten'in annesi), İsmail Hakkı Şen (Patron), Diler Saraç (Ayten), İsmet Erten (Tahir), Kudret Karadağ (Patronun adamı), Seyfettin Karadayı (Patron Şakir), İhsan Gedik (Patronun Adamı), Barış Altay (Halim'in oğlu), Necdet Kökeş (Ragıp), Kâmil Sesli (Rüstem), Ali Demir (Kahveci).

Son derece kibar bir kişiliğe sahip olan Halim Bey, bankadaki veznedarlık görevinden İstanbul'a tayin edilir. Halim Bey ve ailesi burada tanıştığı bir gencin evinde kalmaya başlar. Ancak kendisine çok benzeyen bir hırsız, bankayı soymak için onun yerine geçince ortalık karışır ve birçok olay gerçekleşir.

Filmde değerler sistemleri ve değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok tema, olay, davranış ve karakter bulunmaktadır. Dizinin başrol karakterlerinden Halim ile başlanabilir. Halim karakterini ilk tanımlayan değer, uyma başlığı altında toplanabilir. Halim, kibar bir insandır ve yakın çevresi başta olmak üzere ona zarar veren insanlar da dâhil herkese kibar davranmaktadır.

Başkalarına karşı nezaket, genellikle çocukken öğrendiğimiz bireye saygıdan doğar. Ailenin diğer üyeleri size saygılı davrandığında, onlara saygı duymayı da öğrenirsiniz. Sizin için önemli olan kişiler tarafından benzersiz bir kişi olarak tanınmanızdan kaynaklanan özgüven, daha sonra hayatta başarılı olmak için gerekli olan güveninizi geliştirmenize yardımcı olur. Filmde Halim'in davranış örüntülerinde hayatta başardıklarına bakılacak olursa bu davranışların, buna güzel bir örnek olduğu söylenebilir. Ayrıca Halim, anne ve babasının isteklerine hiç karşı çıkmaz ve ailesinin refahını ve mutluluğunu her şeyden önde tutar. Bu sebeple, başkalarını üzebilecek ya da başkalarına zarar verebilecek, toplumsal beklentileri ve normları ihlal edebilecek her türlü davranıştan korunmaktadır.

Tamamıyla başarı ile motive olan kişi, genellikle hem hedef belirleme hem de gerçekleştirme fırsatına istekli olacaktır. Bu, birçok yönden, bir çalışanın sahip olması için ideal bir tutumdur. İşlerini gurur duyacakları bir şekilde bitirme sürecinde motive olmuş, başarı motivasyonlu bir çalışanın dış motivasyon için fazla bir şeye ihtiyaç duymaması olasıdır.

Buna ek olarak Halim, geleneksellik çatısı altında da değerlendirilebilecek bir karakterdir. Kendisi mütevazı bir karakterdir. Ev bulamadıkları için tanımadıkları birinin evinde konaklamak zorunda kalmışlardır ve konakladıkları evde ailesini rahatsız eden, onların yaşam tarzına hiç uygun olmayan birçok olay yaşamaktadır. O, bunlara rağmen mütevazılığını koruyup orada misafir olduklarını ve bazı şeyleri tolere etmek durumunda olduklarını ailesine söylemekte ve alçak gönüllülüğünü korumaktadır.

Halim, iyiliksever bir karakter olarak portre edilmiştir. Sıklıkla iletişim içinde olduğu ailesinin, arkadaşlarının ve iş yerinde patronunun refahı ve iyilik hali için aksiyonda bulunup onları koruyan bir karakterdir. Oldukça dürüst ve bağışlayıcı bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. İlyas'ın, onları dolandırmış olmasına rağmen, ona şefkatle yaklaşmış, hastayken bakmıştır. Bu, onun bağışlayıcılığına bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Metin Akpınar'ın canlandırdığı bir diğer karakter ise Halimden çok farklı bir şekilde portre edilmiştir. Bu karakter, güç ihtiyacını gidermek adına her şeyi yapabilen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Güç ihtiyacını bir motivasyon kaynağı olarak kullanan insanlar, genellikle iki gruba ayrılır: Kişisel güç sahibi olanlar ve kurumsal güç sahibi olanlar. Kişisel güce sahip kişiler, diğerlerini kontrol etmek isterken; kurumsal güce sahip kişiler, bir şirketin veya kurumun hedeflerini ilerletmek için çabalarını düzenlemek isterler.

Metin Akpınar'ın oynadığı ikinci karakter; kişisel güce önem veren bu yüzden zenginlik peşinde koşan, içinde bulunduğu sosyal ortamlarda söz sahibi olmayı seven ve otoriter bir karakterdir. Halim ise bu skalada kurumsal güç sahibi bir karakter olarak tanımlanabilir. Çalıştığı bankada çok iyi bir takım çalışması ve performans sergilediği için bankanın genel merkezine tayin edilen ve orada da kurumun ve kurumda çalışan diğer insanların çıkarını gözetken ve takım oyunculuğuna devam eden bir karakter olarak betimlenmiştir.

İlyas ise Halim'in yine tam tersi şekilde portre edilmiş bir karakterdir. Güce ve zenginliğe önem veren bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul'a ayak basar basmaz Halim ve ailesini dolandırıp onlardan yüklü bir miktar para alarak ev kiralamıştır. Kiraladığı ev ise ertesi gün yıkılmak için boşaltılan bir evdir. İlyas, Halim ve ailesine ne olacağını umursamadan aldığı parayı harcamıştır.

Arkadaşları, İlyas'ı dolandırıcı ve kumarbaz bir insan olarak tanımlamaktadırlar. Bu, onun hazcı yönelimli davranışlarının birer örneği olarak değerlendirilebilir. Eline geçen ilk parayla kendi zevk ve sefası için harcamalar yapan İlyas, bireysel zevkine düşkün bir karakter olarak bu yönde seçimler yapan özgür ruhlu bir karakterdir. Zevkine düşkün olmak ve zevki seçmek çoğu zaman mutluluk ile karıştırılmaktadır. Fark, “zevki seçmek” ile “sağlığı seçmek” ile ilgili değil, ikisinden hangisinin size daha fazla zevk getireceğine karar vermekle ilgilidir. Buna “psikolojik hedonizm (hazcılık)” denmektedir.

Psikolojik hedonizm, felsefi psikolojide ve evrensel insani değerler çerçevesinde, tüm insan eylemlerinin nihayetinde zevk ve acıdan kaçınma istekleriyle motive edildiği görüşü olarak tanımlanmaktadır. Hedonistler, yaptıkları ve buldukları tüm eylemlerde aldıkları hazı ve zevki maksimize etmeye çalıştıklarını varsayma eğilimindedir. Ancak, bu davranışların ve eylemlerin sık sık başkalarına yarar sağladığını inkâr etmelerine gerek yoktur.

Hedonizmin kendisi, hangi tür eylemlerden zevk alması ve hangi tür deneyimlerin zevkli olduğu konusunda nötrdür. Filme dönülecek olunursa İlyas'ın hazcı davranışlarının ve eylemlerinin kaynağının, hayattan aldığı zevki maksimize etme çabası olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 59: Davetsiz Misafir Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Saygı	29	1
Özyönelim	3-4, 75	2
Başarı	2, 52	2
İtaatkârlık	6, 17	2
Geleneksellik	6, 17, 32	3
İyilikseverlik	11, 86	2
Bağışlayıcılık	24-25	1
Güç ihtiyacı	11, 39, 61	3
Hazcılık	5-6, 15, 52-53, 55-57	4
Sevgi	47-48, 86	2
Uyma	68	1
Adalet	81, 84-85	2
	Toplam	25

Tablo 59'a göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise saygı, bağışlayıcılık ve uymadır. Toplamda 12 değer, 25 kez vurgulanmıştır.

Tablo 60: Davetsiz Misafir Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	7-9, 13, 21, 23, 38, 66, 79, 83	8
İyilikseverliğe karşıtlık	4-5	1
	Toplam	9

Tablo 60'a göre filmde 2 değere, 9 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 61: Davetsiz Misafir Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Hırsızlık	4, 56-57, 74, 79	4
Kumarbazlık	11, 31	2
Sorumsuzluk	5	1
Sigara içmek	44-45, 48-49	2
Adam dövme	59-60, 65, 70, 73, 85	5
Yalan söylemek	6, 10, 21, 66	4
İnsanları küçümsemek	31	1
İçki içmek	33-35, 52-54, 67	3
Kavga etmek	42, 69	2
İnsan alıkoymak	55	1
	Toplam	25

Tablo 61'e göre filmde 10 olumsuz davranış, 25 kez geçmiştir.

4.1.20 Yanlış Numara (1985)

1985 yılında çekilen *Yanlış Numara* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Sami), Metin Akpınar (Erol), Leyla Somer (Karen Kolt), Tuluğ Çizgen (Züleyha), Efgan Efekan (Polis şefi Zekai), Bülent Ufuk (Patron Nuri), Selma Sonat (Melike), Selahattin Fırat (Bakkal Hüseyin), Arap Celal (Bulaşıkçı), Ahmet Turgutlu (Aşçı), Yaşar Kutbay (Polis), Reyhan Ayyüzlü (Şen kasap), Kâmil Sesli (Başkomiser), Yılmaz Terzioğlu (Polis).

Biri polis, diğeri komi olan iki arkadaşın tarihi eser kaçakçılığı yapan bir çeteye karşı verdikleri mücadeleyi konu alan bir komedi filmidir. Filmde, polislerin uluslararası bir çeteyi çökertmeye çalışması konu edilir. Polis memuru Erol, tarihi eser kaçakçılığı yapan bir çeteyi takip etmek için görevlendirilir. Erol, çete ile bağlantısı olan Karen adında bir kadının kaldığı otelde işçi olarak çalışmaya başlar. Otel çalışanlarından tanışıp arkadaş olduğu Sami, Karen'e âşık olur. Bu durum, Erol'un işini zorlaştırır. Erol, bir yandan Karen'i takip ederken diğeryandan Sami ile ilgilenmektedir.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek birçok tema, davranış ve incelenmesi önem arz eden birkaç karakter bulunmaktadır. Karakterler ile

başlayacak olursak, öz yönelim bu filmde bütün karakterler için ortak bir özellik olarak gözükmemektedir. Öz yönelim, insana kendine uygun değerler, inançlar sistemini veya karışımını seçme esnekliği sağlar. Böylece kişi, bunlar doğrultusunda istediği hayatı yaşayabilir. Aynı zamanda öz yönelim, öz-kararlılığın kişilik özelliğidir. Davranışı, kişisel olarak seçilen hedef ve değerleri elde etmek için bir durumun taleplerine göre düzenleme ve uyarlama yeteneğidir.

Öz yönelim, tüm insanların amaçlarını belirleyen bildiğini ve gerçekleştirildiğini kabul eder. Benlik yönü, her insanın yerine getirilmesi için temel insan gereksinimlerinin yanı sıra anlamlı bir yaşam sürmenin kendine özgü çıkarları ve tercihleri olduğunu unutmaz. İnsanların, kendi yaşamlarının ve hizmetlerinin yönünü yönlendirmek için yetkilendirilmesi gerektiğini savunan “bizde olmayan hiçbir şey” kavramını temel alır. Bu kavram aynı zamanda, yaşanmış deneyime sahip kişilere, hizmet planlamadan ve teslimden politikaya ve gözetimden tüm karar verme düzeylerine danışılması gerektiğini savunmaktadır.

Filmde karakterlerin öz yönelim düzeyi yüksek ve akabinde oluşan örnek değerlere uygun yaşam süren insanlar olduğu gözlemlenebilir. Buna en büyük örnek olarak Erol karakteri verilmelidir. Erol, polis teşkilatında çalışan ve sürekli gizli görevlere giden bir memurdur. Görevlerinde elde ettiği esneklik ile özgürce karar verip yaratıcı çözümler üreterek başarıya ulaşan bir karakterdir. Buna ek olarak ise hazcı bir karakter olarak tanımlanabilen Erol gizli görevlerinin birinde, yıllık iznini ne kadar uzattığına dair patronuyla kavga ederken görülmektedir.

Erol, bireysel zevkleri adına birçok seçimde ve davranışta bulunmaktadır. Bu seçimleri özgürce, isteyerek ve heyecanla yapmaktadır. Yusuf için aynı şeyi söylemek pek mümkün değildir. Yusuf, bir otelde her işe koşan ara eleman olarak çalışmaktadır. Patronu ne derse onu yapan, kendi istekleri veya hakları için herhangi bir eylemde bulunmayan, itaatkâr bir karakterdir. O, ona verilen işler ne kadar ağır olursa olsun şikâyet etmemekte ve sorgusuz sualsiz bu işleri yapmaktadır.

Bu filmde Erol ve Yusuf'un ortak özellikleri, hazcılık olarak gözükmemektedir. İkisi de kadınlarla birlikte olmayı seven ve bu bağlamda zevklerinin peşinden koşan karakterler olarak portre edilmişlerdir. “Psikolojik hedonizm, felsefi psikolojide ve evrensel insani değerler çerçevesinde, tüm insan eylemlerinin nihayetinde zevk ve acıdan kaçınma istekleriyle motive edildiği görüşü olarak tanımlanmaktadır.

Hedonistler, yaptıkları ve buldukları tüm eylemlerde aldıkları hazzı ve zevki maksimize etmeye çalıştıklarını varsayma eğilimindedir. Ancak, bu davranışların ve eylemlerin sık sık başkalarına yarar sağladığını inkâr etmelerine gerek yoktur; çünkü tez, diğer fayda sağlayan eylemlerin yine de hedonistik olarak motive edildiğini tutarak korunabilir.” olarak tanımlanan hazcılık, bu iki karakter için geçerlidir. Filmin başlarında Erol, yıllık iznini kullanırken bir kadınla birlikte görülmektedir ve film boyunca birçok farklı kadınla birlikte olmuştur. Buna paralel olarak Yusuf da aynı şekilde bir çizgi izlemiştir. Onların, filmde başlarının belaya girdiği zamanlarda bile hazcı davranışlarda buldukları söylenebilir.

Hedonizm, faydacılık ile yakından ilişkilidir. Yararcılığın etik eylemlerin toplumun genel iyiliğini en üst düzeye çıkaran eylemler olduğunu söylediği yerlerde; hedonizm, “iyiliği” zevk olarak tanımlayarak bir adım daha ileri götürür. Zevk ve acının gerçekte ne anlama geldiğine dair farklı bakış açıları vardır. Zengin ve karmaşık bir yaşam tarzı yaşarsak; bu yaşam sona erdiğinde, daha fazla acı çekebiliriz.

Filmde dikkat çeken bir diğer tema, güvenlik temasıdır. Başkahraman Erol, görevi gereği aranan bir çetenin üyesi Karen isimli karakterin kaldığı otele gizli göreve gelir. Burada Karen ve çetenin diğer üyelerini etkileşim halinde görüp kanıt toplamayı amaçlamaktadır. Film boyunca Erol’un bu amaç doğrultusunda hareket ettiğini görmekteyiz. Filmin sonlarına doğru istediği kanıtları elde etmiş olan Erol, güvenlik mensupları ile oteli basar; fakat mafya teslim olmayı reddettiği için silahlı çatışma yaşanır. Bu çatışma yalnızca güvenlik mensupları ve mafya üyelerini etkilemekle kalmaz. Çok ani gerçekleşen bir olay olduğu düşünülünce otelde kalan diğer insanların da bu çatışmadan etkilendiği söylenebilir.

Güvenlik ihtiyacı ve akabinde oluşması beklenen toplumsal düzen ve güvenliğin ihlal edildiği bu sahnelerde, insanların bu ihtiyacı çok fazla hissettiği söylenebilir. Güvenlik, bizim temel evrimsel ihtiyaçlarımızdan biridir. Kararlarımızın ve faaliyetlerimizin çoğu, koşullarımızı sürdürmeye veya iyileştirmeye dayanır. Ergen insan gibi sürekli tehlikede olmasak da, bizim ve sevdiklerimiz için güvenlik ihtiyacından daha az sorumlu değiliz. Filmde bu ihtiyaca yönelik gerçekleşmiş birçok tehdide şahit olunmaktadır.

Tablo 62: Yanlış Numara Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Adalet	8-9, 65, 73	3
Sevgi	6, 27, 38-39, 48	4
Öz yönelim	6, 37	2
İtaatkârlık	1, 12, 17, 48	4
Hazcılık	2-3, 6-7, 10-11, 14, 20, 26-30, 55-57, 61, 69	9
Aidiyet	19	1
Yardımseverlik	43-44	1
Güç	3	1
	Toplam	25

Tablo 62'ye göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise aidiyet, yardımseverlik ve güçtür. Toplamda 8 değer, 25 kez vurgulanmıştır.

Tablo 63: Yanlış Numara Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	16, 21-22, 59, 64	4
Toplumsal düzene karşıtlık	68, 74-78	2
Evrenselciliğe karşıtlık	22-23, 67	2
Adaletle karşıtlık	45, 62, 71	3
	Toplam	11

Tablo 63'e göre filmde 4 değere, 11 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 64: Yanlış Numara Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Hırsızlık	8, 46	2
Sorumsuzluk	5	1
Kavgaya etmek	13, 24-26	2
İş yerinin saygınlığını düşürmek	16-17	1
İşvereni zarara uğratmak	18	1
İnsan alıkoymak	70	1
Silahlı çatışma	74-78	1
Yalan söylemek	21, 29, 32, 35-37, 39	5
Sigara içmek	49-50	1
İçki içmek	31, 33, 61-62	3
	Toplam	18

Tablo 64'e göre filmde 10 olumsuz davranış, 18 kez geçmiştir.

4.1.21 Patron Duymasın (1985)

1985 yılında çekilen *Patron Duymasın* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Şakir), Metin Akpınar (Erol), Selim Naşit (Seyfi), Güzin Doğan (Semra), Cihat Tamer (Galip Şenhisar), Nezih Tuncay (Rıfkı Bey), Ali Avaz (Muharrem), Fatoş Sezer (Alev), Sami Hazinses (Çaycı Murtaza), Ali Yalaz (Müfettiş), Suat Sungur (Çaycı çırağı), Ferdi

Atuner (Kurul başkanı Hayri), Burçin Terzioğlu (Burçin Terzioğlu), Tülay Karaca (Dansöz).

Filmde, aynı iş yerinde çalışan iki adamın patronuyla arasında geçenler konu edilir. Erol ve Şakir, aynı şirketin işçi alımı için yapılan imtihanını kazanırlar. İkisi de aynı gün işe başlar. Tanışıp arkadaş olurlar. Ancak patronları Galip Bey, ikisinden de rahatsız olur. Aynı şekilde Galip Bey'den hoşlanmayan Erol ve Şakir, ondan kurtulmaya çalışmaktadır. İş yerinde olanları konu alan bu filmde; Galip, Erol ve Şakir üçlüsünün başından geçen olaylar ve aralarındaki ilişkiler, bu işyerinde olanlar baz alınarak anlatılmaktadır.

Filmde değerler kapsamında ele alınabilecek birçok tema, davranış biçimi, olay ve üç ana karakter bulunmaktadır. Erol ve Şakir'in patronu Galip Bey, güç ihtiyacını gidermeye çalışan, zenginlik düşkünü ve otorite sahibi olmanın verdiği güç ile hayatını sürdüren bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Güce ihtiyacı olan insanlar, başkalarını etkilemek ve kontrol etmek isterler. İktidara ihtiyacı olanlar, kişisel ya da kurumsal iktidarı tercih edebilirler. Kişisel güç, başkalarını yönlendirmek için ihtiyaçtır. Kişisel güç ifadeleri; genellikle açık sözlülük, kuvvetli ve talepkâr davranışlar olarak görülür. Kurumsal güç, organizasyonda ilerleme veya iyileştirmeler yapmakla ilgilidir. Bir millet, liderlik pozisyonları arar; çünkü pozitif değişimin, yönetimin bir parçası olmak isterler. Güçlü kurumsal güce ihtiyacı olan insanlar, genellikle etkili yöneticileri ve denetçileri oluşturur.

İhtiyaçların, bir kişinin güçlü ihtiyaçlar alanında güçlü performans göstereceğini ön görmediğini akılda tutmak önemlidir. Örneğin başarıya ihtiyaç duyan biri, yanlış kariyer alanında olabilir ve tanınmaya değer düzeyde performans gösteremez. İktidar ihtiyacı, bireylerin etkili olma isteklerini belirtir. Bu, başkalarının istediği gibi veya başka türlü sahip olamayacakları gibi davranma girişimlerinde kendini gösterebilir. Başka bir deyişle, bu konuda yüksek güç ihtiyacı olan bireyler, başkalarının eylemlerini bilebilmek için konum kuvveti ararlar. Güç ihtiyacı yüksek olanlar rekabetçi, statü odaklı durumlarda olmayı ve aktif olarak statü tuzaklarını aramayı tercih eder. Ek olarak, diğerlerini etkilemek için seçtikleri yöntemlerin kontrolleri altında olmasını sağlamakta da ilgilenmektedirler.

Bununla birlikte, başkalarıyla yaşanabilir karşılıklı bağımlı ilişkileri sürdürmek için, yüksek güç ihtiyacı olan bireylerin sık sık bu arzuları kısıtlamaları gerekir.

Kişinin iktidara olan ihtiyacı, başkaları üzerinde etkili olmaktadır. Etkisi olan bireyler, daha sonra başkalarının durumlarını arttırmaya yarayan ek kaynakların birikiminde gayri resmi hesap verebilirliği paylaşırabilir. Önceden yapılan araştırmalar, güç ihtiyaçlarının ifadesinin başkalarının nasıl algılandığı üzerinde karışık bir etkiye sahip olabileceğini göstermiştir. Doğrudan astlar, güç gereksinimi yüksek olan liderlere genellikle olumsuz tepki verirken; müşteriler ve organizasyondaki daha distal olan kişiler bunları daha olumlu görmektedir. Bu bulgulara rağmen, aşırı güç arayışı göstermelerinden kaynaklanan kişilerarası başarısızlıklar yöneticileri raydan çıkarma eğilimindedir.

Buna ek olarak bir diğer tema, başarı ihtiyacından ortaya çıkmaktadır. Erol ve Şakir, birçok sınava girip birçok aday arasında başarılı olarak işe girmişlerdir. Onların, patron Galip Bey ile olan sıkıntıları ise Galip Bey'in onları beğenmemesi ve bıkırma politikası izleyip istifa etmelerini sağlamak istemesinden kaynaklanmaktadır. Erol ve Şakir'in başarıya olan ihtiyaçları, bu noktada devreye girmektedir.

Başarı ihtiyacı, bir kimsenin belirlenmiş standartlara göre üstünlüğünü açıklar. Bireylerin başarı ihtiyaçları, başkalarının durumlarına bakılmaksızın, kendi amaçlarını gerçekleştirebildiklerinde karşılanır. Başarısı yüksek olanlar, tesadüfen başarıya ulaşmaktan hoşlanmazlar ve sonucu olasılığa bırakmak yerine, başarıları ve başarısızlıkları için kişisel olarak tanımlanabilir kaynaklar ararlar. Dahası, başarı düzeyi yüksek olan bireyler, çabalarının tanımlanabilir sonuçlarına bağlı olarak sevinç ya da üzüntü yaşamalıdır. Bu boyutta, başarısı yüksek olan bireyler, akranlarından daha ileri düzeyde performans gösterme istekleriyle kendilerini diğerlerinden ayırırlar. Başarı, ustalık ve rekabet gücü bakımından ölçülebilse de, bireylerin üstünlük yapma isteklerini de yansıtır.

Erol ve Şakir'in patronları Galip Bey'i elini ağızını bantlayıp duvara bağladıkları bir ipe bağlamaları ve evinde alıkoymaları olumsuz bir davranıştır. Bu sahneye göre, herkes sevmediği bir kişiyi bağlayıp bir yerde alıkoyabilir. Bu davranış biçimi, kanunlara karşıtlık içermektedir. Bu davranış sonrasında Erol ve Şakir, Galip Bey'i soranlara; "Galip Bey tatile gitti." diyerek bir de yalan söylemişlerdir. Erol ve Şakir'in Galip Bey ortadan kaybolunca işyerine çiçekler koymaları, iş yerinin çehresini değiştirmeleri her ne kadar olumlu da olsa, öncesinde yaptıkları değerler eğitimi açısından kabul edilemez davranışlardır.

Öte yandan açık motifler, kasıtlı seçim davranışlarıyla kendini gösterir (örneğin, zor görevler için açıkça belirtilen tercihler). Bu nedenle, yüksek başarının başkaları için gayri resmi olarak sorumlu olması için bir sürücüye uygun şekilde harita ihtiyacı vardır. Özellikle yüksek başarı ihtiyaçları, bireylerin başkaları için gayri resmi hesap verebilirlik arayışına girmesine neden olabilir; çünkü başkalarının faaliyetlerinin başarılı bir şekilde koordinasyonu, doğrudan daha iyi iş performansı değerlendirmelerine (hem onlar hem de gayri resmi olarak sorumlu olanlar için) çevrilebilir. Ayrıca, diğerleri için gayri resmi hesap verebilirlik iddiasında bulunanlar ve bu kapasitede etkili olanlar; başkalarına daha proaktif, çekici çalışanlar olarak görünmektedir. Bu nedenle etkili bir lider olarak görünmek açık bir nedendir.

Tablo 65: Patron Duymasın Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Güç ihtiyacı	4, 19	2
Başarı ihtiyacı	1-2, 79	2
Sevgi	12-13, 18, 33-35, 82-83	4
Adalet	70	1
Dürüstlük	30	1
İyilikseverlik	9-10, 27-28, 36, 43	3
Çalışkanlık	36, 69	2
Saygı	3, 27	2
Dostluk	19	1
	Toplum	18

Tablo 65'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise adalet, dürüstlük, toplumsal kurallar ve dostluktur. Toplamda 9 değer, 18 kez vurgulanmıştır.

Tablo 66: Patron Duymasın Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	29-31, 49, 51, 65, 74	5
Adaletle karşıtlık	11, 30, 37, 42, 44, 48-49, 53, 57	8
Toplumsal düzene karşıtlık	7, 46, 53	3
	Toplam	16

Tablo 66'ya göre filmde 3 değere, 16 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 67: Patron Duymasın Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
İnsan alıkoymak	62-74	1
Yalan söylemek	10, 23, 31, 55-56, 58, 60, 72-75	7
Sorumsuzluk	49	1
İçki içmek	14-16, 35	2
İşvereni zarara uğratmak	25-26	1
Tehdit	32, 62	1
	Toplam	13

Tablo 67'ye göre filmde 6 olumsuz davranış, 13 kez geçmiştir.

4.1.22 Namus Düşmanı (1986)

1986 yılında çekilen *Namus Düşmanı* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Veli), Metin Akpınar (Ali), Özlem Onursal (Tülay), Oya Palay (Zeynep), Merih Fırat (Nilgün), Orhan Çağman (Çiftlik sahibi), Sümer Tilmaç (Tarık), Reha Yurdakul (Kara Mithat), Asuman Arsan (Kara Mithat'ın karısı), Ferdi Atuner (Ödemişli), Hakkı Kıvanç (Ödemişli'nin adamı), Ali Yalaz (Savcı), Cengiz Öktem (Kahveci), Niyazi Gökdere (Kumarhane çalışanı), Erol Özkök (Yazı işleri müdürü), Ali Demirel (Gazeteci).

Ali ve Veli bir kahvehane işletmektedirler. Kız kaçırma olayı yüzünden mafyaya bulaşır. Ödemişli denilen bir mafya babasının hesabına haraç toplarlar. Ali, Ödemişli'nin el koymak istediği çiftliğin sahibinin kızına âşık olur. Ali ve Veli, böylece Ödemişli'ye düşman olurlar.

Bu filmde değerler kapsamında ele alınabilecek birkaç tema, davranış ve olay bulmak mümkündür. Geleneksellik bunların başında gelmektedir. Genel olarak tanımlanmış olan gelenek, bir nesilden diğerine geçebilir bilgi, kavram, batıl inanç ve yaşam biçimidir. Başka bir deyişle, gelenek maddi olmayan bir kültürdür. Daha dar bir tanımlamaya göre, toplumun kutsal veya politik meseleler gibi önemli konularda nesiller boyu geçerli olan görüşleridir. Gelenekler sözlü veya yazılı olabilir.

Gelenekler, değerler gibi; ama değerlerden daha güçlü bir şekilde, sosyal yaşamı yönetmede ve şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Muhafazakâr karakterleriyle gelenekler; aile, hukuk, din ve politika gibi sosyal kurumları etkiler. Sanat ve bilim, geleneklerden daha az etkilenir. Bir kişi, topluluğunun veya toplumunun geleneklerine aykırı olduğunda, bu direnişin derecesi ile orantılı yaptırımlarla karşı karşıya kalacaktır.

Genel olarak gelenekler, yasal kurallardan daha geniş bir alanı yönetir. Uygunluk, toplumun katı beklentileri olarak tanımlanan model tutum ve davranışlardan oluşur. Aynı zamanda toplumu ve ortak değerlerinin temel taşlarını temsil eder. Sosyal yapı ile bağlantılı olarak, bu ortak değerler sistemi, özel bir kanunun veya bu yasal sistem içindeki herhangi bir kodun temelini oluşturur.

Filme dönecek olursak Tarık'ın sevdiği kız olan Güner'i babasının başka birine vermesi üzerine Tarık, sevdiği kızını kaçırmak ister. Sevenlerin birbirine kavuşmak için her şeyi yapabileceği filmde izleyenlere gösterilmiştir. Güner'in Tarık'a kaçmaya razı olması, gelenek değerine karşıt bir davranıştır. Çünkü geleneğe göre baba kızını kime verirse kız onunla evlenmek zorundadır.

Bireylerin; aile, komşular veya akrabalar arasındaki ilişkileri ve davranışları; insanlar ve ulus arasındaki ilişkileri belirleyebilir. Zorlayıcı yaptırımlarla bireylerin uyumlu olmaya zorlanması; toplumdaki her bireye, birey ile toplum arasında bir çeşit uyum sağlamak için sürekli baskı yapar. Bazı toplumlarda uyumu reddetmek, yasaları ihlal etmekle aynı şekilde görülür ve bazen daha ciddi bir şekilde cezalandırılabilir.

Uygunluk birçok sosyal ilişkiyi düzenler, yönetir ve denetler. Gelenek, toplum üzerinde etkilidir, iyi düzeni teşvik eder ve kuralların uygulanmasını etkiler. Örneğin selamlar ve vedalar, yemekler ve sofralar düzenleri, kutlamalar ve kutsamalar, bir ailenin evliliğinde kızlarının elini istemesi, katılım törenleri ve düğünler, cinsiyetler, akran grupları ve meslektaşları arasındaki ilişkiler, tebrik ve sorgulama sırasında uygulanacak kurallar, birinin sağlığından sonra dini bayramlarla, mevsimlerle ve diğer önemli günlerle ilgili tutumlar, başsağlığı dile getirme ve kabul etme konusunda söyleneceklerin hepsi gelenek çerçevesinde değerlendirilir.

Filmdeki diğer değerler ise iyilik, fedakârlık ve güç değerleridir. Ali ve Veli'nin arkadaşları Tarık'ın sarhoş olmasından dolayı Tarık'ın sevdiği kız olan Güner'i kaçırmaları, Tarık'a arkadaşlarının kendi hayatlarını tehlikeye atarak fedakârlık, iyilik gösterisidir. Tarık'ın burada sarhoş olarak sevdiği kızını kendinin kaçıramayışı sorumsuzluk örneğidir. Kaçırma olayı sonrası Veli ve Ali'yi yakalamaya çalışan mafya, güç değerini simgelemektedir.

Tablo 68: Namus Düşmanı Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Geleneksellik	3-4, 20	2
Sevgi	3-4, 6, 11, 17, 62, 78, 81	7
Fedakârlık	65	1
İyilikseverlik	17-19, 66	2
Dayanışma	11, 69	2
Güç ihtiyacı	26	1
Adalet	31-33	1
Hazcılık	40, 43-46, 51-54, 59-60, 62-63, 66	6
Dürüstlük	11	1
Uyma	28, 38-39	2
	Toplam	25

Tablo 68'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değerler ise fedakârlık, güç ihtiyacı, adalet ve dürüstlüktür. Toplamda 10 değer, 25 kez vurgulanmıştır.

Tablo 69: Namus Düşmanı Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Sorumluluğa karşıtlık	2, 17	2
Güvenliğe karşıtlık	15	1
Toplumsal düzene karşıtlık	19, 48-49, 63	3
Adaletle karşıtlık	20, 35-36, 52, 56	4
Dürüstlüğe karşıtlık	50, 59, 67, 78	4
Dostluğa karşıtlık	68	1
	Toplam	15

Tablo 69'a göre filmde 6 değere, 15 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 70: Namus Düşmanı Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Haraç toplamak	26, 54	2
Yalan söylemek	9, 24-25, 33-34, 63	4
Kız kaçırmak	17-18	1
İçki içmek	9-10, 40, 45, 61	4
Tehdit	49	1
Cinayet	71	1
Küfür etmek	13, 30, 32	3
Silah atmak	48	1
Silahlı çatışma	75, 78-80	2
	Toplam	19

Tablo 70'e göre filmde 9 olumsuz davranış, 19 kez geçmiştir.

4.1.23 Güle Güle (1999)

1999 yılında çekilen *Güle Güle* filminin yönetmeni, Zeki Alasya'dır. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (İsmet), Metin Akpınar (Galip), Yıldız Kenter (Zarife), Eşref Kolçak (Celal), Şükran Güngör (Şemsi), Haluk

Bilginer (Kasap), Ayşegül Aldinç (Postane müdiresi), Nilüfer Açıkalın (Celal'in kızı Arzu), Güler Ökten (Madame), Serra Yılmaz (Sütçü Ayşe), Sevda Ferdağ (Sevda Ferdağ), Ece Uslu (Doktor), Mahmut Gökğöz (Balıkçı), Zeynep Gülmez (Celal'in Gelini Semra), Kaan Çakır (Kahveci Dilaver), İpek Tuzcuoğlu (İpek Tuzcuoğlu), Hazım Körmükçü (Hazım Körmükçü), Yüksel Aksu (Deli Hüsnü).

Film, altmış yaşın üstünde beş arkadaşın öyküsünü; Bozcaada'da geçen bir dostluk ve aşk hikâyesini içeriyor. Çocukluklarından beri bir arada yaşamış dört erkek ve bir kadından oluşan bu grubu hayata bağlayan tek şey birbirleriyle olan ilişkileri, birbirlerine duydukları dostluk ve sevgidir.

Araba tamircisi Şemsi, karısından yıllar önce ayrılmış, tek çocuğundan uzakta ve yalnız yaşamaktadır. Celal, Zarife ile evli, disiplinli bir emekli albaydır. İsmet hayatını adada geçirmiş, içedönük bir sinemasever, Galip ise sadece bir gün gördüğü Kübalı Rosa ile kendi halinde, garip bir aşk yaşayan ve yıllardır mektuplaştığı bu kadına hiç ihanet etmemiş olan sadık bir platonik âşıktır. Parasızlıktan Küba'ya gidememiş, Rosa'yı da getirememiş olan Galip, bir gün hastalanarak kanser olduğunu öğrenir. Arkadaşları, onu ölmeden bir kez olsun mutlu edebilmek için ellerinden geleni yaparlar, hatta evlerini satarlar. Ancak para yetmeyince yapılacak tek şey kalmıştır: Beş sevimli yaşlının, Galip'i Küba'ya göndermek için gereken parayı banka soyarak elde etmeye çalışması. “İyi niyetli hedefler için her şey mubahtır.” düşüncesi film karakterlerinin bu davranışlarında da görülmektedir. İsmet, Celal, Zarife ve Şemsi'nin, arkadaşları Galip'i kurtarmak için banka soymaya karar vermeleri; olumsuz bir davranış olan hırsızlık yapma eylemini iyi bir niyete dönüştürmüştür.

Filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınabilecek iki ana tema vardır. Bunlar Galip'in arkadaşlarının iyilikseverliği ve akabinde elde etmek istedikleri zenginliktir. İnsani değerler teorisi, evrensellik değerleri gibi iyilikseverlik değerlerinin (örneğin faydalı, dürüst, bağışlayan) başkalarının refahını ilgilendirdiğini savunur. Bununla birlikte, yardımseverlik değerleri öncelikle grup içindeki üyelerin refahına odaklanır. Eğer evrenselcilik ile iyilikseverlik değerleri arasındaki bu ayrım doğruysa, o zaman hayırseverlik değerleri olumlu göç algılarını, “diğer” göçmenlerin kabulünü ve evrensel toplum değerlerinden daha geniş bir topluma yarar sağlayan prososyal faaliyetlerin pozitif olduğunu tahmin etmelidir.

Dolayısıyla iyi niyetli bir insan, başkalarına karşı iyi niyetlere sahiptir ve bu; sıcaklık, samimiyet, şefkat, sıradan dürüstlük, adil oyun, nezaket, fedakârlık, cömertlik ve sevgi gibi iyi niyet jestlerine yansır. Başka bir deyişle yardımseverlik; başkalarına karşı iyi şeyler yapma ve onların ihtiyaç ve arzularının gerçekten şefkatli ve nazik düşünceleriyle hareket etme ve çoğu insan toplumunda, dininde, felsefesinde ve kültüründe vazgeçilmez bir etik erdem olarak yer alması için hayırsever bir eğilim gösterir. Hoş bir eğilimi olan ve başkaları için endişelenen bir kişinin yardımsever olduğu söylenir.

Bu insanlar, başkalarına karşı empatik olurlar. Ne zaman ihtiyaç duyulursa etraflarındaki insanlara yardım ederler ve asla başkalarının yüzüne bir gülümseme getirme yolundan çekinmezler. Sadece onları kırmaktan çekinirler. Yardımseverlik, iyilik yapmak için bir önermedir. Cömert bir iyi niyet, iyi kalpli veya sempati davranışdır. Tazminat beklemeden bir hediye veya hayır işidir. Diğer insanlara ve ilişkilere uygulanan iyimserlik olarak görülebilir. Herhangi bir belirli eylem dizisinden oluşmaz, ama hayırsever evren öncüllerine dayanarak başkalarına karşı genel bir iyi niyettir.

İyi niyetli bir eylem, kendi çıkarlarına dayanan güçlü bir güce karşı çıkmadığı takdirde özellikle erdemlidir; çünkü bu, o kişinin hayırsever sürüşünün gücünü gösterir. Yardımseverlik, hem birey hem de toplum için birçok fayda sağlar. Yardımsever bir insan, başkalarına saygı gösterme yeteneğine sahiptir. Ayrıca, daha yüksek derecede zihinsel huzura ve kalbin saflığına kavuşur. Yardımseverlik erdemini yüceltenler, toplumun iyiliğini düşünmeye başlar. Bugün dünya, çeşitli şekillerde tezahür eden çatışmalarla karakterizedir. Bunun birincil nedeni, iyilik eksikliğidir. Aynı zamanda, insanların bu çağda yalnız bir şey yapamadıkları vurgulanmalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Galip'in arkadaşları, onun son günlerinde istediklerini elde edebilmesi adına eylemde bulunarak iyilikseverlik ve altında yatan örnek değerleri sergilemiş olmaktadır.

Karakterlerin, arkadaşları Galip için iyiliksever bir çizgide davranışlar sergilemesi aynı zamanda sosyal aidiyet ve sosyal ilgi ile de açıklanabilir. Arkadaşlıklara, aile ilişkilerine ve başkalarıyla duygusal yakınlığa ihtiyacımız olmaktadır. Farklı toplumlardaki farklı insanlar, bu ihtiyacı farklı şekillerde karşılamaktadır: Bazı insanlar için sosyal aidiyet ihtiyacı tamamen genişletilmiş ailelerle karşılanabilir; diğerleri için, kilise topluluğu gibi etkinlikler organize edilebilir; başkaları için,

bunu karşılayan bir arkadaşlık ağı ve romantik ilişkiler ağı olabilir. Bu ihtiyacın karşılanmasının temel ihtiyaçlarımızın eksikliğini aşmamızı sağlayabildiğine dikkat etmek gerekir. Savaş bölgelerinde (güvenlikten yoksun) ya da kıtlıkta (yemeksiz) sıkıntı çeken insanlar, genellikle başkalarıyla ilişkileri sayesinde güçlerini sürdürmeye devam ederler.

Tablo 71: Güle Güle Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Dostluk	3-5, 8-9, 22, 29, 35, 40-41, 49, 55, 94-95	9
Sevgi	2-4, 7, 9-10, 13, 24-26, 35-38, 53-54, 75	7
İyilikseverlik	4-6, 62, 96	3
Dayanışma	21, 31, 97	3
Zenginlik	49, 58-61, 71, 78, 80	5
Yardımseverlik	12-13	1
Uyma	23, 81	2
Din	20, 31, 59, 84	4
	Toplam	34

Tablo 71'e göre filmde en çok geçen değer, sevgidir; en az geçen değer ise yardımseverliktir. Toplamda 8 değer, 34 kez vurgulanmıştır.

Tablo 72: Güle Güle Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	50, 94, 100	3
Adaletle karşıtlık	79, 90-92	2
Toplumsal kurallara karşıtlık	2-3	1
	Toplam	6

Tablo 72'ye göre filmde 3 değere, 6 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 73: Güle Güle Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Hırsızlık	70-74, 79, 82, 88	5
Küfür etmek	2-3, 15-16	2
İçki içmek	18-21, 31, 39, 58, 68, 72	6
Büyüklerle saygısızlık	51-52	1
Sigara içmek	69, 72	2
	Toplam	16

Tablo 73'e göre filmde 5 olumsuz davranış, 16 kez geçmiştir.

4.1.24 Rus Gelin (2003)

2003 yılında çekilen *Rus Gelin* filminin yönetmeni, Zeki Ökten'dir. Filmin önemli oyuncularını ve rollerini ise şöyledir: Zeki Alasya (Federasyon başkanı), Metin Akpınar (Pehlivan Rıza), Tatsyana Tsvikeviç (Okçu kız), Murat Akkoyunlu (Salih), Sibel Taşçıoğlu (Fatma), Şafak Sezer (Ökkeş), Nezih Tuncay (İbrahim), Ali Uyandıran (Birinci Casus), Ömer Çolakoğlu (Antrenör Fazlı), Serdar Bordanacı (İkinci Casus),

Levent Ünsal (Sabri), Azer Bülbül (Oteldeki zampara), Faruk Karaçay (Hademe), Yıldırım Öcek (Nikâh Memuru), Şebnem Alakurt (Okçu kız), Uluç Özkök (Gazeteci), Şafak Orbay (Coşkun), Ali Yaylı (Hilebaz).

Moldova'dan gelen dünya şampiyonu güzel okçunun, Türkiye adına yarışabilmesi için formalite evliliği yapması gerekmektedir. Bu evlilik için federasyon başkanı, federasyonda çalışan Salih'in eski bir pehlivan olan kayınpederini bu iş vatanımız için diyerek evlilik için ikna eder. Fakat bu evlilik yalandan bir evlilik olacaktır. Lena'yı gören Pehlivan Rıza, onun güzelliğine hayran olmuş ve yalandan evliliği kabul etmiştir.

Lena, Pehlivan Rıza'nın evinde kalmaya başlar. Federasyon başkanı ve diğer görevliler, bu olayı saklamaya çalışsalar da başarılı olamazlar. Bu olayı, tüm ülke öğrenir. Bu sırada Lena'nın hamile olduğu ortaya çıkar. Federasyon başkanı bunun kabul edilemez olduğunu söylemektedir. Bakanla görüşen başkan, Lena'yı ülkesine göndermeye karar verir. Başkan, bu konuda basın toplantısı yapmak üzereyken Pehlivan Rıza, toplantıyı basar, "çocuğun babası benim, anası da Lena" der. Böylece Lena, ülkesine gitmekten kurtulur. Federasyon başkanı ise istifa etmek zorunda kalır.

Bu filmde değerler eğitimi kapsamında ele alınması gereken en önemli tema, uyma olarak gözükmektedir. Uygunluk, sosyal etkileşimin bir ürünüdür. "Bireylerin mevcut sosyal normlara uymak için tutum ve davranışlarını değiştirdikleri bir tür sosyal etki anlamına gelir". Sosyal normlarla uyum sağlamak için kişi buna uymaya çalışır.

Filmde; geleneksellik, vatanseverlik, hazcılık, dini kurallar ve uyma değerleri ele alınan değerlerdir. Dünya şampiyonu alan Moldovyalı Lena'yı Türk vatandaşlığına geçirmek ve Türkiye için yarışması için büyük bir özveri vardır. Lena'yı Moldovyalı casuslardan korumak için okçuluk federasyonu başkanı ve görevlileri büyük çaba sarf etmektedirler. Bu çabalar, vatanseverlik değeri kapsamında değerlendirilebilir.

Pehlivan Rıza, vefat eden eşinden başka bir kişiyle evlenmek istememektedir. Vatanseverlik uğruna Lena ile evlenmeyi kabul eder. Yalandan bir evlilik yapılacaktır; ama Pehlivan Rıza, davullu zurnalı bir düğün yapar. Bu davranış, geleneksellik değerini örneklemektedir.

Federasyon başkanı İsmet'in Lena'yı gördüğünde ilgili tavırları ve Lena'ya yakın davranması, Pehlivan Rıza'nın evlenmeyi istemiyorken Lena'yı görünce fikrini değiştirmesi ve Lena ile evlenmek istemesi hazcılığa örnek verilebilir.

Dünya şampiyonu Lena'nın evli olduğu için Rıza pehlivanın evinde kalmayı kabul etmesi, uyma değerini örneklendirir. Aynı zamanda her söyleneni yapan Lena, itaatkâr bir karakterdir.

Pehlivan Rıza, Lena'nın Moldova'ya'dan birinden hamile kaldığını öğrenmemesine rağmen tepki göstermemiştir. Çocuğa ve Lena'ya sahip çıkmıştır.

İnsanlar, başkalarının eylemlerini taklit etme konusunda doğal bir eğilime sahip olabilir. Genelde bunun farkında olmasak da çoğu zaman etkileşime girdiğimiz insanların jestlerini, vücut duruşlarını, dillerini, konuşma hızlarını ve diğer birçok davranışlarını taklit ediyoruz. Araştırmacılar, taklit etmenin insanlar arasındaki bağlantıyı arttırdığını ve etkileşimlerimizin daha sorunsuz akmasını sağladığını söylemektedirler.

Birey, bir gruba uyarak başka bir grubun baskısına karşı koyabilir. Genel olarak bir kişi gruba uymaktadır, grup dışına değil. Bu durum bizim gruba kendimizi yakın hissetmemizi sağlar ve bize gruba ait olduğumuz duygusunu verir. İnsanlar, toplum tarafından kabul edilen ve takip edilen mevcut grup normlarına uyduklarında, onların davranışları daha sistematik, düzenli, çatışmasız ve öngörülebilir hale gelebilir. Son olarak, bir grup normuna uyarak, kişi kendini güvenli ve emniyetli hisseder. Herhangi bir felaket olursa, grup ona yardım etmek için öne çıkar. Bunlar, uygunluğun avantajları ve kullanımlarıdır.

İnsanlar, genellikle sosyal normlara uyarlar çünkü toplumdaki her insan başkaları tarafından beğenilmek ve kabul edilmek isterler. Mevcut sosyal normlara, geleneklere ve göreneklere uygun davrandıklarını, sözlü ve ekonomik olarak takdir edildiklerini, beğenildiklerini ve ödüllendirildiklerini tespit ederler. Böylece, bir kişiye sosyal norm uyarınca giyinmesi öğretilir. İnsanlar, diğer insanların yardımı, yönlendirmesiyle doğru stili takip ederler ve ona mevcut sosyal norm uyarınca neyin uygun davranırlar.

Tanımlardan yola çıkarak filmdeki uyma davranışları ve akabinde edinilen değerler, çözümlenebilir. Moldova'dan gelen atlet, Türkiye adına yarışabilmek için Türkiye vatandaşı olmak zorundadır ve filmde bir Türk ile evlendirilir. Anlaşmalı bir evlilik olmasına karşın geleneksel davullu zurnalı bir düğün ayarlanır. Gelin Lena,

gelenekleri, toplumsal beklentileri ve normları korumak adına kendi inançlar sistemini genişletmek durumunda kalır. Psikolojik bir esneklik gerektiren uyma davranışını bu filmde birçok örnekle görmekteyiz.

Tablo 74: Rus Gelin Filmi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Değerlerin Geçtiği Dakikalar	(f)
Uyma	53-54	1
Geleneksellik	2, 40-45, 47	3
Din	10, 13-14	2
Vatanseverlik	24, 31, 37	3
Hazcılık	10, 16-17, 26-27, 60-62, 64-66, 70-71, 77, 80, 83-84	9
İtaatkârlık	5	1
Misafirperverlik	6-7	1
Yardımsaverlik	14-15	1
Fedakârlık	96-98	1
Toplam		22

Tablo 74'e göre filmde en çok geçen değer, hazcılıktır; en az geçen değerler ise fedakârlık, uyma, itaatkârlık, misafirperverlik ve yardımsaverliktir. Toplamda 9 değer, 22 kez vurgulanmıştır.

Tablo 75: Rus Gelin Filmi Değerlere Karşıtlıklar Dağılımı

Değerlere Karşıtlıklar	Değerlere Karşıtlık Dakikaları	(f)
Dürüstlüğe karşıtlık	86	1
Toplumsal düzene karşıtlık	4, 34, 94	3
Toplam		4

Tablo 75'e göre filmde 2 değere, 4 karşıtlık görülmektedir.

Tablo 76: Rus Gelin Filmi Olumsuz Davranışlar Dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Olumsuz Davranış Dakikaları	(f)
Yalandan evlilik	20-21, 35-38	2
Hovardalık yapmak	18-19, 74	2
Küfür etmek	16, 29	2
İçki içmek	77-78	1
Yalan söylemek	25, 52	2
Tehdit	34, 75-76	2
Kavgaya etmek	Toplam	11

Tablo 76'ya göre filmde 7 olumsuz davranış, 11 kez geçmiştir.

4.2 Zeki Alasya-Metin Akpınar Filmlerinin Toplumsal Etkileri

Zeki Alasya ve Metin Akpınar, birlikte çalışmaya başladıkları yıllardan itibaren yaptıkları filmlerle Türk seyircinin beğenisini kazanmışlardır. Filmleri, toplumsal gelişmelerle paralel olarak ilerlemektedir. Küreselleşen dünya düzeninde gelenek ve kültür, değerler ve değerler eğitimi sıkça araştırılan iki kavram olarak Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın filmlerinde görülebilmektedir. Gelenek ve kültürde

yıllar geçtikçe yaşanan değişimleri de görmek mümkündür. İkilinin filmlerindeki mizah, bazen hicivli bazen iğneleyici mesajlarıyla toplumsal olayları mercek altına almaktadır. Eleştirel bir dille salt eğlence amacıyla yapılmış gibi görünen filmleri derin mesajlar içermektedir. Zeki Alasya ve Metin Akpınar filmlerinde ince mizahla toplum eleştirisinin yapılabildiği görülebilmektedir.

Toplum, adeta bu filmleri doğal bir ihtiyaç gibi algılayarak izledikçe kendisiyle yüzleşmekte ve kendini eleştirebilmektedir. Örneğin Osman Seden'in çektiği bir film olan *Nereye Bakıyor Bu Adamlar* (1976) filminde köylü insanların saflığı ve şehirlerde yaşanan ahlaki yozlaşma, eleştirel ve eğlenceli bir şekilde işlenmektedir. Darbeler, ekonomik krizler ve siyasi buhranlar döneminde çekilen ve Türk seyircisinin beğenisine sunulan filmleri günümüzdeki taşlamalardan uzak filmlerle karşılaştırılınca izleyiciye bir bakıma meditasyon imkânı sunulduğu görülmektedir. Öte yandan Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerinde izleyicilerin içselleştirdiği düşünülen gizil olumsuz davranışlar da vardır. Bunlar; hırsızlık yapmak, yalan söylemek, adam dövmek, hovardalık yapmak, sorumsuzluk davranmak gibi davranışlardır. Bu olumsuz davranışlar çoğunlukla olumlu bir davranışı gerçekleştirmek için kullanılmaktadır. Toplumun gözünde böylelikle olumsuz davranışlar değer haline gelmiştir. Toplum, bu filmleri izledikçe bu değer haline gelen davranış örüntüleri alışkanlığa dönüşmüştür. Bu da bu filmlerin olumsuz tarafıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Seyircisiyle iletişim kurarak bir toplumsallaştırma aracına dönüşen sinema, bireyle doğrudan temas kurarak toplumu şekillendirebilir ve yönetebilir. Çocuğun doğum anında başladığı ve hayatının geri kalanında sürekli olarak yer aldığı eğitim sürecinde, ona değerler eğitimi verebilmek adına Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın filmlerinin olumlu değer içeren sahnelerinden yararlanılabilir. Tek tek incelendiğinde hepsi ayrı bir değer içeren bu filmler, karşısındaki çocuk izleyicinin ailesinden de aldığı değer ve kültür çerçevesinde karakterini şekillendirmede bir araç olarak kullanılabilir. Bu anlamda çocuğun gelişimi, çocuğun bir birey olarak kendini algılayışı ve kendi kendine yeterlilik algısı çerçevesinde oluşmaktadır. Temel hedeflerden biri, çocuğun aile içinde aldığı değerlerin dışında değerlerin eğitimi verilerek sınıf içinde ortalama bir standarda ulaşılmasıdır.

Zeki Alasya ve Metin Akpınar filmlerindeki Zeki-Metin tiplerini, Geleneksel Türk tiyatrosundaki *Karagöz* oyununda Karagöz-Hacivat ve *Ortaoyunundaki* Kavuklu-Pişekâr atışmasına benzetebiliriz. *Karagöz* oyununda Karagöz; eğitimsiz söylenenleri yanlış anlayan, halkın içinden birini temsil ederken; Hacivat, eğitilmiş, kültürlü, görgülü, biraz da ukala bir insanı temsil eder. Ortaoyunundaki Kavuklu Karagöz'e; Pişekâr ise Hacivat'a birebir benzer. Zeki Alasya ve Metin Akpınar filmlerinin çoğunda Zeki, Karagöz/Kavukluyu temsil ederken Metin, Hacivat/Pişekâr'ı temsil eder. Zaman zaman tipler yer değiştirirse de onların filmlerinde bu tablo sıkça görülmektedir. Zeki; dürüst, temiz, zayıf bir karakterken; Metin; uyanık, yeri geldiğinde yalan söyleyebilen, yönlendirici özelliklere sahip, güçlü bir karakterdir.

5.2 Tartışma

Filmlerde, tüm tablolarından elde edilen verilere göre; Schwartz, Spranger ve Rokeach'ın değer sınıflandırmalarına göre, 35 farklı değer bulunmuştur. Bu değerler, toplamda 645 kez vurgulanmıştır. Filmlerde işlenen bu değerler, en çok

vurgulanandan en az vurgulanana şöyle sıralanabilir: Sevgi 121, hazcılık 89, güç ihtiyacı 51, geleneksellik 50, yardımseverlik 48, iyilikseverlik 30, dürüstlük 25, uyma 25, adalet 23, dostluk 22, öz yönelim 20, fedakârlık 16, misafirperverlik 15, din 13, dayanışma 12, itaatkârlık 11, zenginlik ihtiyacı 8, vatanseverlik 8, güvenlik 7, başarı 7, rekabet 6, evrensellik 6, saygı 5, çalışkanlık 4, acıma 4, sorumluluk 3, toplumsal fayda 3, pişmanlık 3, iyi niyet 2, aidiyet 2, mütevazılık 2, , doğallık 1, liderlik 1, bağışlayıcılık 1, minnettarlık 1 kez vurgulanmıştır. Bu veri, Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerinin değerleri bireylere aktarmadaki olumlu yönünü göstermektedir.

Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerinde değer sayılarına bakılacak olursa işlenen konular bakımından sevgi, hazcılık, güç ihtiyacı, geleneksellik, yardımlaşma, fedakârlık, dürüstlük, öz yönelim, uyma, adalet gibi değerler daha ön planda tutulmuştur. Zeki- Metin filmleriyle aynı döneme denk gelen yani 1974-2003 yılları arasında çekilen komedi ağırlıklı filmlerin birçoğunda da araştırma yapıldığında aynı değerlerin ön plana çıktığı görülecektir. Bu değerlerin toplumun o dönemde dayatılan değerler sistemini yansıttığı söylenebilir.

Filmlerde, şu olumsuz davranışlar da vardır: yalan söyleme, sözünde durmama, çıkarıcılık, randevu evinde çalışma, işini düzgün yapmama, sorumsuzluk, işvereni zarara uğratma, hırsızlık, koşullu sevgi, yasadışı işler, içki içme, yapmacıklık, küfür etme, zamparalık, insanları kandırma, silahlı baskın, insanları öldürmeye kalkışma, cinayet, adam kayırma, suça teşvik, yaşama hakkı tanımama, vefasızlık, haksız kazanç, adam dövme, kavga etme, görevi kötüye kullanma, kuralları çiğneme, değerleri gözetmeme, saldırgan ve tehlikeli davranışlar sergileme, iftira etme, dolandırıcılık, kötü alışkanlıklara teşvik, kumarbazlık, çeteleşme, kişileri alıkoyma, kız kaçırma, haraç toplama, yalandan evlilik, görgüsüzlük vb. İncelenen filmlerde; 40 olumsuz davranış, 416 kez tekrarlanmıştır. En çok tekrarlanan olumsuz davranışlar; yalan söylemek 94, içki içmek 52, sigara içmek 51 ve küfür etmek 43 olarak sıralanmaktadır.

Bu olumsuz davranışlar; dürüstlük değerine 71, toplumsal düzen değerine 40, adalet değerine 35, güvenlik değerine 18, geleneksellik değerine 8, güven değerine 7, sevgi değerine 7, öz yönelim değerine 6, dini değerlere 5, eşitlik değerine 5, evrenselcilik değerine 4, iyilikseverlik değerine 4, dostluk değerine 3, uyma

değerine 3, sorumluluk değerine 2, yardımseverlik değerine 2 ve güç değerine 1 kez olmak üzere toplam 17 farklı değer alanından 221 karşıtlık içermektedir.

Filmlerde birçok olay ve davranışta bir değer olarak verilen olumlu bir davranışın öncesinde ya da sonrasında olumsuz bir davranışın da bir değere karşıtlık içerdiği görülmektedir. *Güler Misin Ağlar Mısın* adlı filmde Zeki ile Metin, Rasim ustaya yardım etmek için fedakârlık, iyilikseverlik, sevgi değerlerini içeren birçok davranışta bulunurlar; fakat Rasim ustaya ev yaparken Cemal Bey'in otelinden malzeme çalarlar ya da Rasim usta ve ailesine yetişebilmek için traktör çalarlar. Onlara yetiştiklerinde otobüs şoförüyle tartışıp küfür edip otobüs şoförünü döverler. Filmlerde, bu ve buna benzer olumlu davranışlarla ilişkilendirilen olumsuz davranışlar söz konusudur. "İyi niyetli hedefler için her şey mubahtır." düşüncesi bu sahnelerde görülmektedir. Bu sahneleri izleyenler; "Demek ki birine ev yaparsam başka birinden malzeme çalabilirim. Bir araca ihtiyacım olunca bir araç çalabilirim. Biriyle tartışma yaşadığımda ona küfür edebilir ve onu dövebilirim." şeklinde düşünebilir ve bu davranışları değer olarak kabul edip içselleştirebilir.

Günümüzde ise filmlerin izlenirliğini arttırmanın, gişe başarısının ön planda tutulduğu film ve dizilerde olumsuz davranışlara çokça yer verildiği görülmektedir. Yakın zamanda vizyona giren Yılmaz Erdoğan'ın filmi *Organize İşler: Sazan Sarmalı* adlı filmde; hırsızlık, yasadışı bahis, şiddet ve tehlike içeren davranışlar yer yer bir değer olarak izleyenlere verilmektedir. Yine günümüz filmlerinden Şahan Gökbakar'ın seri filmi *Recep İvedik*'te ise; küfür, şiddet içeren ve toplumun tasvip etmediği davranışlar bir değer olarak izleyenlere verilmektedir.

Dizi türünde ise yakın zamana kadar yayında olan *Kurtlar Vadisi* adlı dizide; silahlı çatışma, şiddet içeren davranışlar bir değer olarak izleyenlere verilmiştir. Şu an yayınlanmaya devam eden *Çukur* adlı dizide de çeteleşme, silah elde etme, kavga etme, adam öldürme, adam kaçırmaya gibi olumsuz davranışlar izleyenlere bir değer olarak verilmektedir. Özellikle bu dizide kullanılan simgeler okul çağlarındaki öğrenciler tarafından da benimsenmektedir. Öğrenciler, dizide verilen bu simgeyi öylesine benimsemişlerdir ki oturdukları sıra ve masalara, sınıfların duvarlarına bu simgeyi fırsat buldukça çizmektedirler. Aynı zamanda dizideki tabanca ve bıçak taşıma, kavga etme gibi olumsuz davranışlar da öğrencilerimize sirayet etmiş durumdadır.

Diğer taraftan, dizinin izleyenlere olumsuz etkileri bu denli fazlayken bu diziyi ekonomik kazanç haline getiren büyük bir kesim dizinin senaryosunun değiştirilmesini istememektedir. Dizide yer alan simgeler; tişört, anahtarlık vb. parasal ürünlere dönüştürülüp satılmakta ve diziyi izleyenler tarafından bu ürünler büyük ilgi görmektedir. Bu durum, dizinin senaristlerinin olumsuz davranışları daha da fazlalaştırarak yeni bölümler yazmalarına neden olmakta ve bu ürünleri üreten ve pazarlayanların iştahlarını kabartmaktadır. Bu tür diziler özellikle gençlerimiz için büyük tehlike oluşturmaktadır.

Televizyon ekranlarında yaz mevsiminin vazgeçilmezi olan aşk konusunu işleyen dizilerde; evlilik dışı ilişkiler, evli insanlara duyulan sevgi, birlikte olunan insandan sıkılma, saygısızca tavır ve davranışlar bolca yer almaktadır. Bu tür davranışlar Türk aile yapısına ve kültürüne uymamaktadır. Bu diziler, kültürel yozlaşmayı beraberinde getirmektedir.

5.3 Öneriler

Zeki Alasya ve Metin Akpınar filmleri gibi toplumun gönlünde taht kuran birçok film ve dizi bulunmaktadır. Bu filmler, olumlu değerleri bünyelerinde barındırdıkları gibi olumsuz davranışları da toplumun gözünde değer haline getirmişlerdir.

Türk sinemasının en önemli görevi Türk halkının öz değerlerini yakalamak ve sinema açısından bu değerleri yansıtmak olmalıdır. Oysa Zeki Alasya ve Metin Akpınar, iyi olarak aşıladıkları pek çok değer ve davranışa karşın yalan, küfür, hırsızlık gibi davranışların da değer olarak aşılmasına sebep olmuşlardır.

1970’li yıllarda çekilen Zeki Alasya-Metin Akpınar filmlerinde az miktarda olan olumsuz davranışlar, günümüz film ve dizilerinin neredeyse tamamını kaplayacak düzeye gelmiştir. Toplumun değerler eğitimini doğru öğrenebilmesi ve olumlu değerler sistemi geliştirebilmesi için bu film ve dizilerin birçoğunun senaryolarının değiştirilmesi ya da yayından kaldırılması gerekmektedir.

Son dönemde 12-24 yaşları arasındaki gençlerde suç işleme oranlarının hızla arttığı gözlemlenmektedir [Ceza İnfaz Kurumu istatistikleri: (TÜİK, 2017)]. Küçük yaşta evlilik, kısa sürede boşanma gibi olumsuz durumlarda da her yıl artış yaşanmaktadır [Evlenme ve boşanma istatistikleri: (TÜİK, 2017)]. Bu tarz yapımların bu tabloların ortaya çıkmasında payı yadsınamaz.

Ülkemizin daha yaşanabilir bir yer olması, kültürümüzün yozlaşmaması ve gençlerimizin değerleri doğru bir şekilde öğrenebilmesi için söz konusu gelişmelerin farkındaki bireylerin seslerini yükseltmeleri gerekmektedir.

RTÜK, bu tarzdaki yapımların engellenmesi için kurulmuş bir kurumdur. Bu tarz yapımları yazan, yayımlayan ve yayınlayan kişi ve kuruluşların alacakları cezalar, onların değerlerin doğru bir şekilde topluma iletilmesini sağlayan yapımlar ortaya koymalarını sağlayacaktır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültürümüzün korunması ve yarınlara aktarılması için kurulmuş bir makamdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na dilekçe, telefon ve internet araçlarıyla ulaşarak olumsuz davranışları ısrarla işleyen yapımlarla ilgili düşüncelerimizi iletmemizin ekranlarımızın kültürümüze uygun olmayan yapımlardan temizlenmesine büyük katkısı olacağı bilinmelidir. Kültür ve Turizm Bakanlığına; geleneklerimizin, kültürümüzün ve değerlerimizin topluma aktarımında önerilerde de bulunabiliriz.

Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık makamı da toplumsal hassasiyetlere önem veren makamlardır. Bu makamlara rahatsız olduğumuz yapımları bildirmemiz, konuyla ilgili inceleme başlatılmasını ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlayabilir.

Gençlerimizi, geleceğimizi korumak için kurum ve kuruluşlara başvurmadan çekinmemeliyiz. Böylelikle, değerler eğitimi açısından gelecekte hem gençlerimiz hem de dolaylı olarak ülkemiz olumsuz davranışların bir değer olarak bireylere aktarılmasından kurtulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akıncı, A. (2013). *Okul öncesi döneme yönelik hazırlanan çizgi filmlerde değerlerin sunumu: TRT Çocuk kanalı örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksoy, A. (2011). *Biraz sakar biraz çirkin fazlasıyla komik bir fenomen: Kemal Sunal*. Erişim Adresi: <https://www.40ikindi.com/sinema/oku.php?id=3525>
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1976). *Aslan bacanak* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1977). *Sivri akıllılar* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1978). *Cafer'in çilesi* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1978). *Petrol kralları* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Alasya Z. (Yönetmen). (1979). *Köşe kapmaca* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1979). *Vay başımıza gelenler* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1983). *Davetsiz misafir* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1983). *Dönme dolap* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1985). *Patron duymasın* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1985). *Yanlış numara* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1986). *Namus düşmanı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1999). *Güle güle* [Sinema Filmi]. Türkiye: Objektif Film.
- Andrew, D. (2010). *Büyük sinema kuramları*. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2016). *Dr. Lütfi Sezen armağanı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi

- Atam, Z. (2010). “Yeni sinemanın” dört kurucu yönetmeni: Yeşim Ustaoglu, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Nuri Bilge Ceylan (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aydemir, C. (2010). Ömer Seyfettin ve Hikâyelerinde Eğitim Değerleri. Ankara: Roza Yayınevi.
- Bayram Y. (2012, Kasım). *Değerler eğitiminde unutulmuş bir değer: Divan şiiri*, II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, İstanbul.
- Bayram, Y. (2014). *Divan Şiiriyle Değerler Eğitimi*. Samsun: Turkuvaz Yayıncılık.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bottery, M. (2000). Values education. Teaching values and citizenship across the curriculum. (Ed. R. Bailey). London: Kogan Page.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. C. Öztürk ve D. Dilek. *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: Yapılandırmacı bir yaklaşım*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974). *Köyden indim şehire* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.
- Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974). *Salak milyoner* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.
- Ekşi, H. (2003). Temel insanî değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Journal of Values Education*, 1(1), S. 79-96.
- Emirhan, T. (2016). *Değerler eğitimi bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Erol, G. (1993). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- Esen, Ş. (2000). *80'ler Türkiye'sinde sinema*. İstanbul: Beta Basım.
- Gönen, M. (2004). *Paradoksal sinema*. İstanbul: Es Yay.
- Gülyüz, A. (Yönetmen). (1974). *Mirasyediler* [Sinema Filmi]. Türkiye: Melek Film.

- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Huitt, W. (2004). *Values educational psychology interactive*. Valdosta State University, Valdosta.
- İşcan, C. D. ve Senemoğlu, N. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnanoğlu, T. (2004). *5555 Afişle Türk Sineması*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Kuşdil, E. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı [Value Orientations of Turkish Teachers and Schwartz's Theory of Values]. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), s. 59-76.
- Kale, Ö. (2010). Edebiyat sinema ilişkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. c. 3. s. 273.
- Kaplan, N. (2004). *Aile sineması yılları 1960'lar*. İstanbul: Es Yayınları.
- Karaca, G. (2010). *Edebi çocuk dergisi "Kırmızı Fare"deki metinlerin değer aktarımına katkıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karsli B. (2015). *Türk sineması "alan"ında dinin kullanımına ilişkin (seküler) habitus tavırlar*. Uluslararası Sinema ve Din Sempozyumu, İstanbul, s. 451-461.
- Karyağdı, T. B. (2018). *Türk komedi filmlerinde imam temsili: 2000 sonrası komedi filmleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kavun, M. (2018). *Çocuklara değer aktarımında Türk sinemasını rolü: Kemal Sunal filmleri örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kılıç Şahin, H. (2010). *İlköğretim okullarında sosyal bilgiler dersini yürüten 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kirschenbaum, H. (1995). 100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings. Boston: Allyn and Bacon.

- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Velî Mevlânâ ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler ve Hoşgörü Eğitimi, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 55, s. 193-208.
- Kracauer, S. (1960). *Theory of film: The redemption of physical reality*. New York: Oxford University Press.
- Lickona, T. (1991). An integrated approach to moral, value, and civic education with adolescents: An analysis of current theory and practice and recommendations for program implementation. New Jersey: The adolescent Education commission Department of Education.
- Lüleci, Y. (2009). *Türk sineması ve din*. İstanbul: Es Yayınları.
- Makal, O. (1994). *Sinemada yedinci adam*. İzmir: Ege Yayınları.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.
- Ökten, Z. (Yönetmen). (2003). *Rus gelin* [Sinema Filmi]. Türkiye: Bugay Film.
- Özdemir, N. (2012). *Medya kültür ve edebiyat*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Özgüç, A. (2012). *Ansiklopedik Türk Filmleri Sözlüğü*. İstanbul: Horizon International Yayınları
- Özön, N. (1962). *Türk sineması tarihi*. İstanbul: Artist Yayınları.
- Pamuk, S. (2002). *Kitle iletişim çözümlenme yöntemleri ve bu yöntemlerden toplum bilimsel çözümlenme yöntemi ile "Zübük" filminin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Recep, K. (2008). Hoşgörü ve eğitimi. *DEM Dergi*, 6, s. 114-119.
- Recep, N. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Schwartz, H. S. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), s. 19-45.
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Beş milyonluk borç verir misin?* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Güler misin ağlar mısın?* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Nereden çıktı bu velet?* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.

- Seden, F. O. (Yönetmen). (1976). *Nereye bakıyor bu adamlar* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1976). *Her gönülde bir aslan yatar* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erman Film.
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1981). *Şaka yapma* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- Seyfi, K. (2007). Modern eğitimde değer arayışları. *DEM Dergi*, 1, s. 28-33.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1982). *Baş belası* [Sinema Filmi]. Türkiye: Özer Film.
- TÜİK (2017, Mart). *Evlenme ve boşanma istatistikleri* [Basın bülteni]. Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24642>.
- TÜİK (2017, Aralık). *Ceza infaz kurumu istatistikleri* [Basın bülteni]. Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24676>.
- TÜİK (2018, Aralık). *Ceza infaz kurumu istatistikleri* [Basın bülteni]. Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27610>.
- TDK (2018). *Değer kavramı*. Erişim Adresi: <http://sozluk.gov.tr>.
- Uçakan, M. (2010). *Türk sinemasında ideoloji*. İstanbul: Sepya Yayınları.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, A. (2015). Geçmişten geleceğe ahlâk. *Bartın Üniversitesi Yayınları*, 23, s. 210-217.
- Velioğlu, Ö. (2005). *İnançların Türk sinemasına yansımaları*. İstanbul: Es Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (Yönetmen). (1976). *Hasip ile Nasip* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Yorulmaz, B. (2015). *Sinema ve din eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.

EKLER

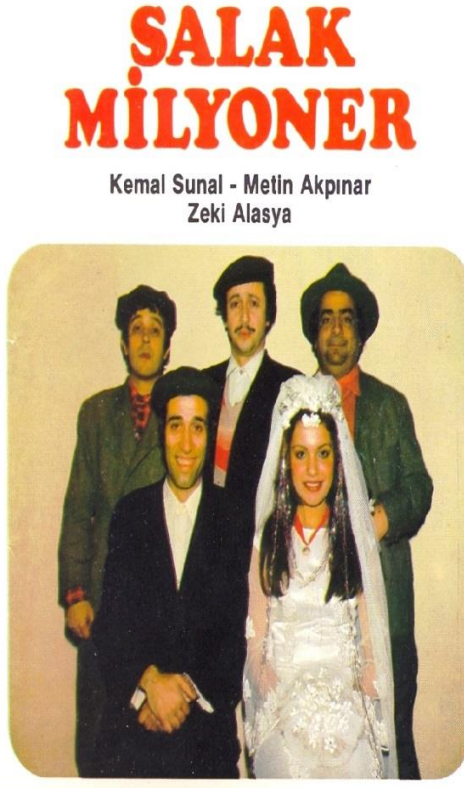
EK 1: İncelenen Filmler

- Alasya, Z. (Yönetmen). (1976). *Aslan bacanak* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/aslan-bacanak-izle>. E.T: [13.08.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1977). *Sivri akıllılar* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/sivri-akillilar-izle>. E.T: [17.08.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1978). *Cafer'in çilesi* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/cafer-in-cilesi-izle>. E.T: [25.08.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1978). *Petrol kralları* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/petrol-krallari-izle>. E.T: [03.09.2018]
- Alasya Z. (Yönetmen). (1979). *Köşe kapmaca* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/kose-kapmaca.html>. E.T: [06.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1979). *Vay başımıza gelenler* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/vay-basimiza-gelenler.html>. E.T: [09.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1983). *Davetsiz misafir* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/davetsiz-misafir.html>. E.T: [15.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1983). *Dönme dolap* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/donme-dolap.html>. E.T: [19.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1985). *Patron duymasın* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/patron-duymasin.html>. E.T: [25.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1985). *Yanlış numara* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/yanlis-numara.html>. E.T: [28.09.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1986). *Namus düşmanı* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/namus-dusmani.html>. E.T: [04.10.2018]
- Alasya, Z. (Yönetmen). (1999). *Güle güle* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://ugurfilm.com/gule-gule/>. E.T: [07.10.2018]
- Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974). *Köyden indim şehire* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/koyden-indim-sehire-izle>. E.T: [15.10.2018]
- Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974). *Salak milyoner* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/salak-milyoner-izle>. E.T: [18.10.2018]
- Gülyüz, A. (Yönetmen). (1974). *Mirasyediler* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/mirasyediler.html>. E.T: [25.10.2018]
- Ökten, Z. (Yönetmen). (2003). *Rus gelin* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/rus-gelin.html>. E.T: [29.10.2018]
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Beş milyonluk borç verir misin* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/bes-milyoncuk-borc-verir-misin-izle>. E.T: [02.11.2018]

- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Güler misin ağlar mısın* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/guler-misin-aglar-misin-izle>. E.T: [07.11.2018]
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1975). *Nereden çıktı bu velet* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/nereden-cikti-bu-velet-izle>. E.T: [12.11.2018]
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1976). *Nereye bakıyor bu adamlar* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/nereye-bakiyor-bu-adamlar-izle>. E.T: [15.11.2018]
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1976). *Her gönülde bir aslan yatar* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <https://puhutv.com/her-gonulde-bir-aslan-yatar-izle>. E.T: [19.11.2018]
- Seden, F. O. (Yönetmen). (1981). *Şaka yapma* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/saka-yapma.html>. E.T: [27.11.2018]
- Tibet, K. (Yönetmen). (1982). *Baş belası* [Sinema Filmi]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/bas-belasi.html>. E.T: [02.12.2018]
- Yılmaz, A. (Yönetmen). (1976). *Hasip ile Nasip* [Video]. Erişim Adresi: <http://www.yesilcamtv.eu/hasip-ile-nasip.html>. E.T: [07.12.2018]

EK 2: İncelenen Filmlere Ait Afişler

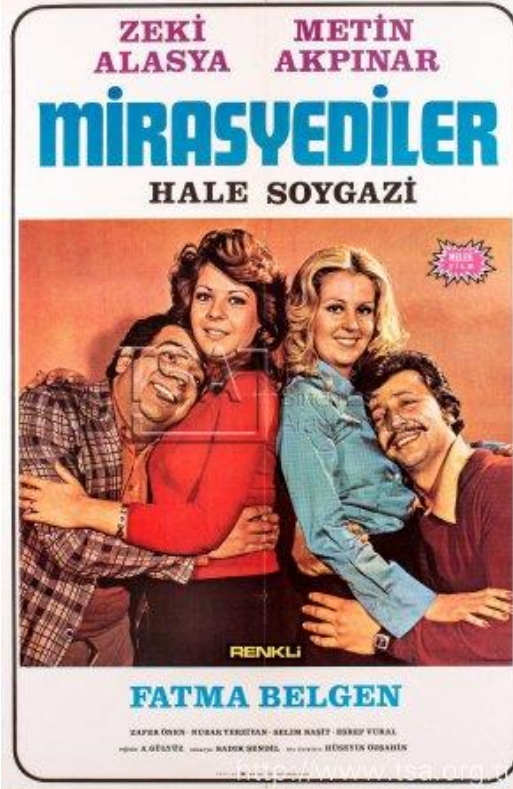
Şekil 1: Salak Milyoner

Şekil 2: Köyden İndim Şehire

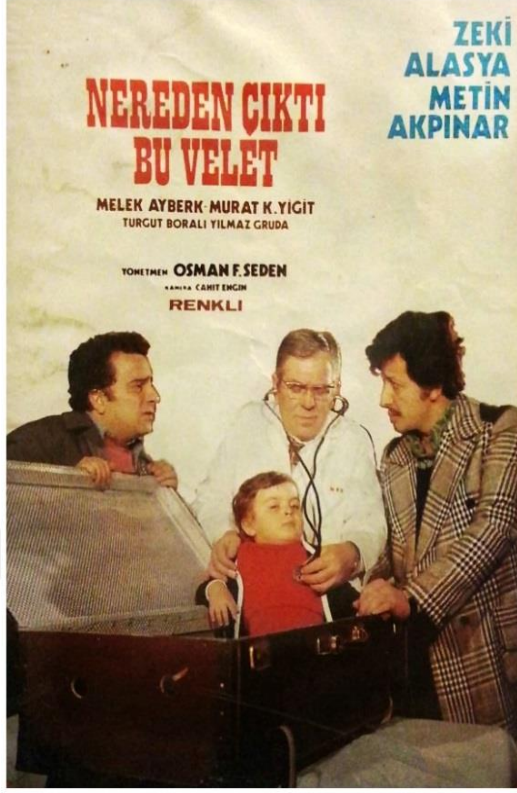
Şekil 3: Mirasyediler

Şekil 4: Beş Milyoncu Verir Misin

Şekil 5: Nereden Çıktı Bu Velet

Şekil 6: Güler Misin Ağlar Mısın

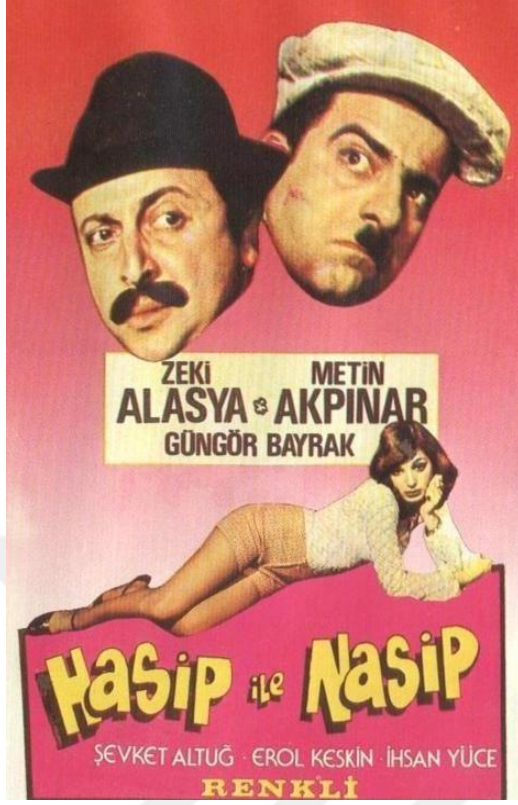
Şekil 7: Nereye Bakıyor Bu Adamlar

Şekil 8: Her Gönülde Bir Aslan Yatar

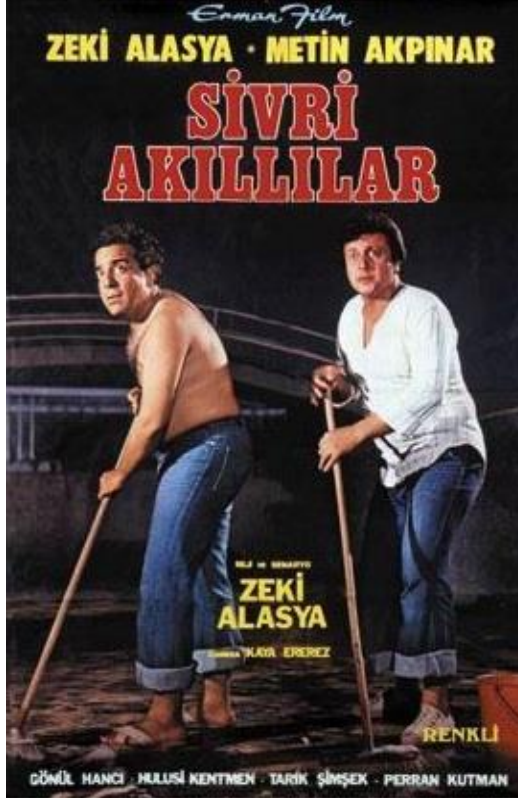
Şekil 9: Hasip ile Nasip

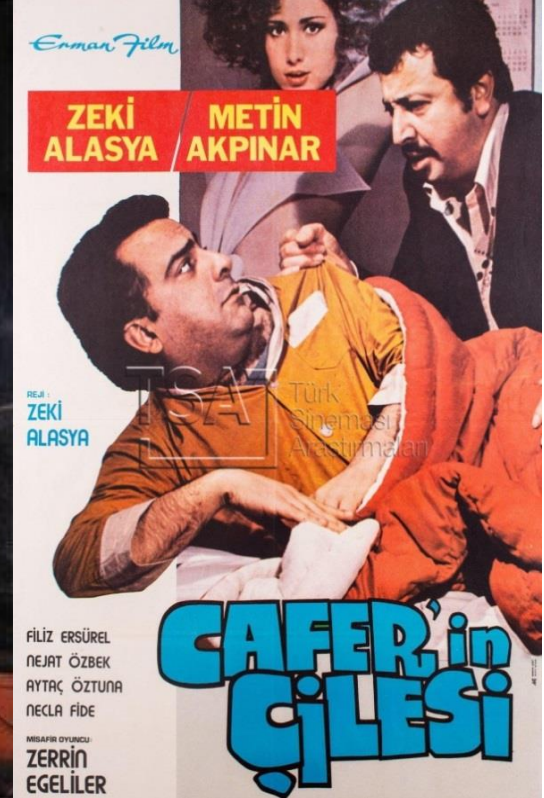
Şekil 10: Aslan Bacanak

Şekil 11: Sivri Akıllılar

Şekil 12: Cafer'in Çilesi

Şekil 13: Petrol Kralları

Şekil 14: Köşe Kapmaca

Şekil 15: Vay Başımıza Gelenler

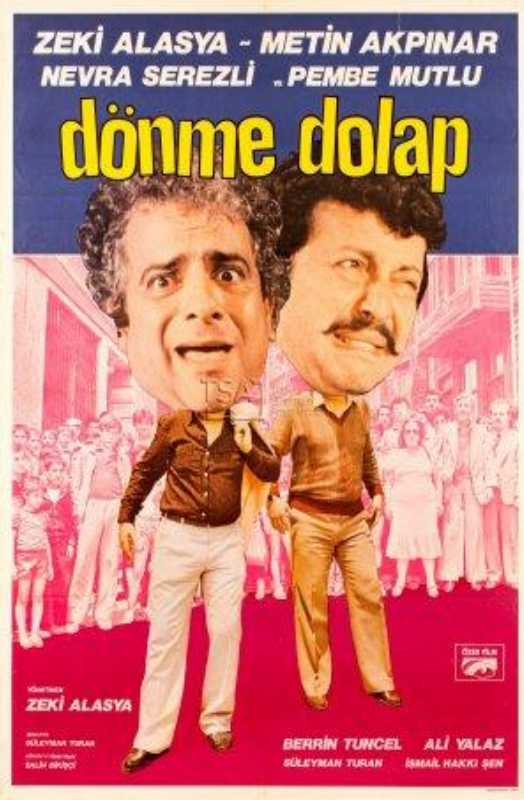
Şekil 16: Şaka Yapma

Şekil 17: Baş Belası

Şekil 18: Dönme Dolap

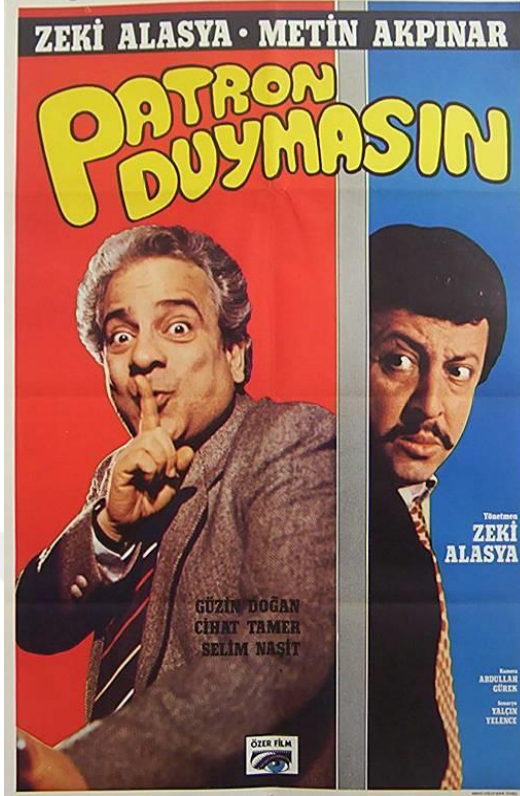
Şekil 19: Davetsiz Misafir

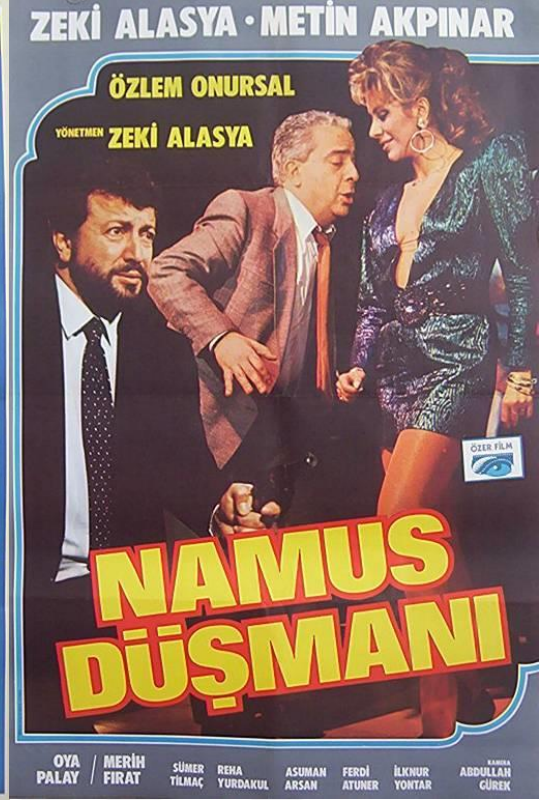
Şekil 20: Yanlış Numara

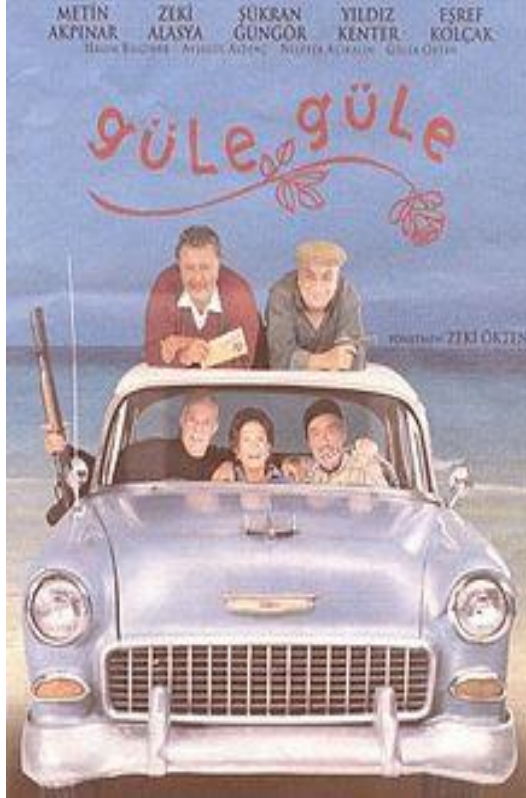
Şekil 21: Patron Duymasın

Şekil 22: Namus Düşmanı

Şekil 23: Güle Güle

Şekil 24: Rus Gelin

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

SOYADI, Adı : AYDEMİR, Serkan
Uyruğu : T.C.
Doğum yeri ve tarihi : Amasya, 08.12.1980
Medeni hali : Evli
Telefon : 543 225 45 89
E-posta : serkanaydemir-05@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Y.Lisans	Erciyes Üni. Türk Dili ve Edb. Öğrt.	2007
Lisans	Gaziosmanpaşa Üni.Türk Dili ve Edb.	2006
Lise	Amasya Lisesi	1998

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018	Çorum Spor Lisesi	Öğretmen
2016	Kargı Fen Lisesi	Müdür Yardımcısı
2014	Kargı Anadolu Lisesi	Müdür Yardımcısı
2014	Kargı Anadolu Lisesi	Öğretmen
2013	Kargı Anadolu Öğretmen Lisesi	Öğretmen
2010	Kargı METEM	Stajyer Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce